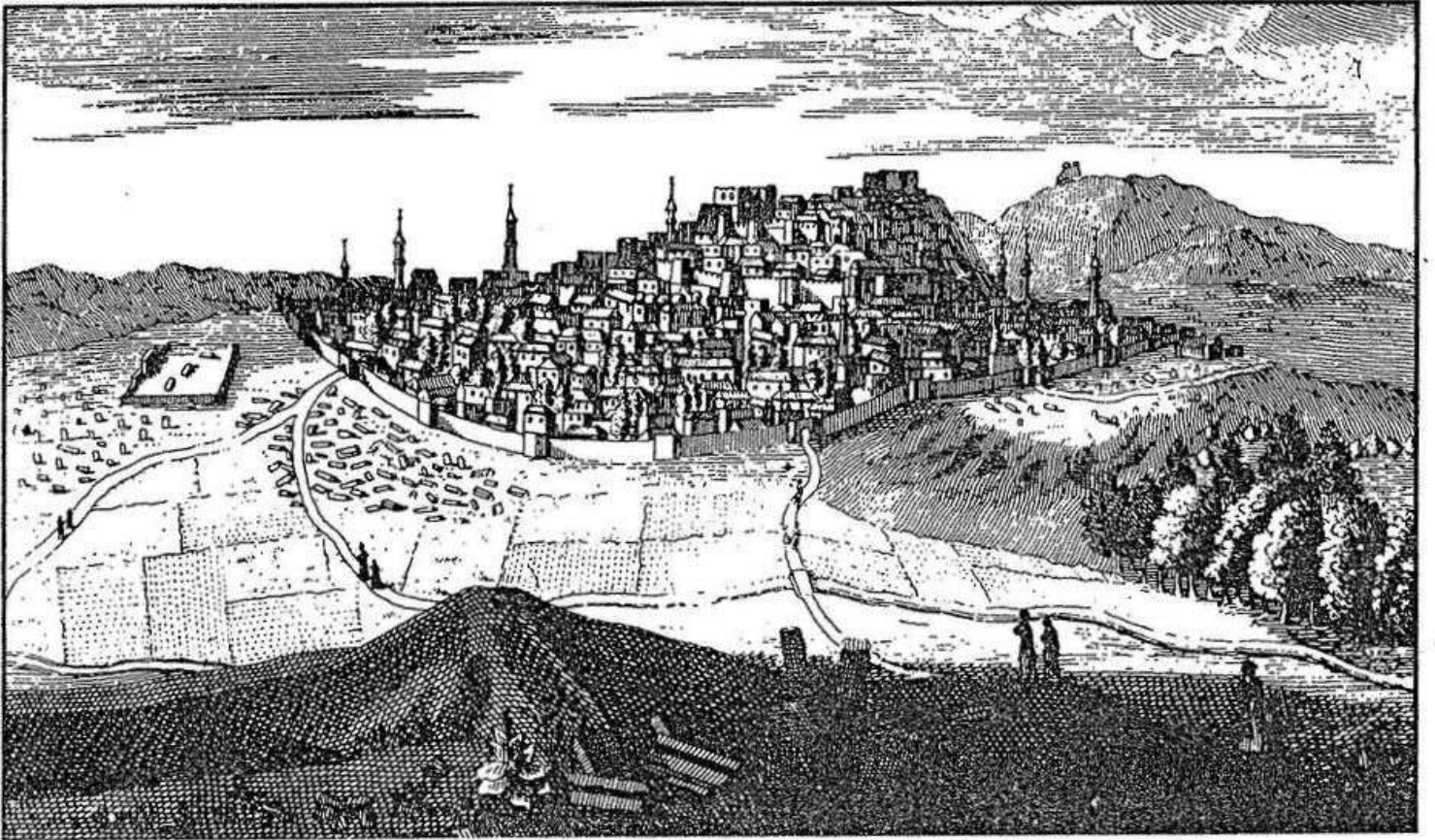

ULUS TARİHİ KENT MERKEZİ ÇEVRE DÜZENLEME YARIŞMASI

PROJECT COMPETITION ON
ULUS-HISTORICAL CENTER

Angora

ANKARA BÜYÜK ŞEHİR BELEDİYESİ İMAR DAİRESİ BAŞKANLIĞI
ANKARA MUNICIPALITY URBAN PLANNING AND RECONSTRUCTION DIRECTORATE

BÖLÜM I	YARIŞMA ŞARTNAMESİ	1
BÖLÜM II	SUMMARY (İNGİLİZCE ÖZET)	9
BÖLÜM III	ANKARA-GENELLİKLER	16
III-1	FİZİKİ VERİLER	16
1-1	Jeomorfolojik ve Topoğrafik Veriler	16
1-2	Akarsular	16
1-3	Jeolojik Yapı	16
1-4	İklim	17
1-5	Bitki Örtüsü	17
III-2	NÜFUS	17
2-1	Nüfus Gelişimi	17
2-2	İşgücü	18
2-3	Sosyo Ekonomik Özellikler	18
III-3	ALTYAPI	19
3-1	Ulaşım	19
a)	Demiryolu Ulaşımı	19
b)	Karayolu Ulaşımı	19
c)	Havayolu Ulaşımı	20
d)	Kent İçi Ulaşım	20
3-2	Enerji	20
a)	Elektrik	20
b)	Havagazı	21
c)	İçme ve Kullanma Suyu	21
d)	Kanalizasyon Sistemi	21
3-4	Mevcut Yeşil Doku	21
3-5	Çevre Faktörleri , Hava Kirliliği	24
BÖLÜM IV	YARIŞMA ALANI VE YAKIN ÇEVRESİ	25
IV-1	YARIŞMA ALANI YAKIN ÇEVRESİNE İLİŞKİN KISA TARİHÇE.Harita.1.1839 Haritası Harita.2.1924 Haritası	25
IV-2	JANSEN PLANINA KADAR BAŞKENT ANKARA	26
IV-3	ANKARA'NIN İMARINDA ATILAN İLK ADIMLAR	27
IV-4	İLK PLANLAMA ÇALIŞMALARI	29
IV-5	JANSEN PLANINDA ESKİ ANKARA.Harita.3.	30
5-1	Jansen Kesin İmar Planındaki Tutum	32
IV-6	1957 YÜCEL-UYBADİN PLANINDA ESKİ KENT DOKUSU .Harita.4.	33
IV-7	BÖLGE KAT NİZAMI PLANINDA ESKİ KENT DOKUSU	34
IV-8	1990 ANKARA NAZIM PLANINDA ESKİ KENT DOKUSU	34

IV-9	ULUS MERKEZ GELİŞMESİNİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ	35
9-1	Yarışma Alanı Arazi Kullanımı-1986.Harita.5.	36
9-2	Yarışma Alanı Kat Yükseklikleri-1986.Harita.6.	36
9-3	Ulus Çevresi Ulaşım.Harita.7.	36
9-4	Ulus Çevresi Altyapı	
	* Su Şebekesi.Harita.8.	36
	* Haberleşme-Telefon Şebekesi.Harita.9.	36
	* Elektrik Şebekesi.Harita.10.	36
	* Havagazı Şebekesi.Harita.11.	36
9-5	Mülkiyet Durumu.Harita.12.	36
9-6	Mahalle Sınırları ve Konut Nüfus Yoğunluğu.Harita.13.	36
IV-10	ULUS VE YAKIN ÇEVRESİ JEOLojİK YAPISI.Harita.14	37
BÖLÜM V	ANKARA TARİHİ TİCARET MERKEZİ	40
V-1	ANKARA TARİHİ TİCARET MERKEZİ İÇİNDE SULUHAN'IN YERİ VE SULUHAN ÇEVRESİNİN FİZİKİ DURUMU	40
1-1	Ankara Tarihi Ticaret Merkezi Gelişimi.Harita.15	40
1-2	Topoğrafya ve Üçüncü Sur	40
1-3	Şehir Dışı ve Şehir İçi Ulaşım Sistemi	40
1-4	Şehrin Ekonomik Yapısı	41
1-5	Suluhan ve Çevresi Ticaret Merkezi	42
V-2	ATPAZARI VE ÇEVRESİ/HANLAR BÖLGESİ TİCARET MERKEZİ	45
2-1	Bedesten ve Hanlar	46
2-2	Koyunpazarı Çarşısı	49
2-3	Uzun Çarşı	49
V-3	DEBBAĞHANE VE ARABAPAZARI	49
V-4	ULUS-TARİHİ TİCARET MERKEZİ PLANLAMA ÇALIŞMALARI KAPSAMINDA KORUMA SORUNLARI-KONUT DOKUSU KONUSUNDA BAZI GÖRÜŞLER	52
4-1	Amaç	52
4-2	Tanımlar ve Kapsam	52
4-3	Eski Ankara İle İlgili Bilgi Birikimi ve Kaynaklar	52
4-4	Eski Ankara'da Korunması Gerekli Doku	53
4-5	Eski Ankara'nın Günümüzdeki Konumu	55
V-5	KONUT DOKUSUNUN ÖZELLİKLERİ	59
5-1	Konum	59
5-2	Yapısal Sistem	60
5-3	Cephe Düzeni	60
5-4	Plan Tipleri	61
5-5	Plan Elemanları	62
5-6	Mimari Elemanlar	63
5-7	Fiziksel Bozukluklar	69
V-6	YOL DOKUSU	70

BÖLÜM VI	ULUS VE ÇEVRESİNDE KORUMAYA YÖNELİK GÜNCEL KARARLAR VE PLANLAMA ÇALIŞMALARI	71
VI-1	A.Ş.İ.M.-KORUMA PLANLAMASI ÇALIŞMALARI.Harita.16.	71
1-1	Ankara Kalesi Koruma Geliştirme Projesi.Harita.17.	71
1-2	Hacıbayram II Çevre Koruma İmar Planı.Plan.1.	72
1-3	Suluhan Çevre Düzenlemesi.Plan.2.	72
1-4	Çıkırıçılar Yokuşu Yaya Bölgesi ve Çevre Düzenlemesi.Plan.3.	73
1-5	Anadolu Medeniyetleri Müzesi Çevre Düzenlemesi.Plan.4.	74
1-6	Karyağdı Çevre Düzenlemesi.Plan.5.	75
1-7	Hasircılar-Osmanlı Kavşağı Bağlantısı.Plan.6.	75
BÖLÜM VII	EKLER	77
VII-1	G.E.E.Y.A.K.'NUN 12.4.1980.Gün ve A-2167 Sayılı Kararı	77
VII-2	T.K.T.V.Y.K.'NUN 3.9.1985 Gün ve 1378 Sayılı Kararı	85
VII-3	T.K.T.V.Y.K.'NUN 6.1.1985 Gün ve 61 Sayılı İlke Kararı	96
VII-4	T.K.T.V.Y.K.'NUN 28.3.1985 Gün ve 836 Sayılı Kararı	98
VII-5	SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA	99

BÖLÜM I
"ULUS TARİHİ KENT MERKEZİ"
ÇEVRE DÜZENLEME YARIŞMA ŞARTNAMESİ

I-YARIŞMANIN KONUSU, AMACI VE YERİ:

I.1. KONU

Başkent Ankara'nın günümüze kadar izlenen gelişim sürecinde, planlama ve yatırımların ağırlığı yeni bir şehir kurulması, Başkent Ankara'nın eski şehir üzerinde değil eski şehrin yanında gelişmesi yönünde olmuştur. Bunun sonucunda Yenışehir ve Modern Merkez "Kızılay" ortaya çıkmıştır.

Ulus Tarihi Kent Merkezi ise, gerekli detaylı plan ve uygulamadan yoksun kalmış, günümüzdeki plansız, düzensiz yapısı oluşmuştur.

1930'lara gelene kadar Başkent Ankara'yı bir bütün olarak içeren bu alan, 1980'lerde nüfusu yaklaşık 20 kez artan ve yayıldığı saha 50 kat genişleyen Ankara Metropolitan'ın alt bölümlerinden biri haline gelmiştir.

Tarihi kent dokusunun, içinde barındırdığı kentsel işlevler ve sosyal grupların yanı sıra, mekansal özellikleri de değişmiştir. Toplumsal açıdan önem ve prestij yitirme, farkırleşme, düşük gelir gruplarına dönük işlevlerde uzmanlaşma; fiziksel açıdan ise sağlıksız yenileme, çürüme ve eskime gibi dönüşümler oluşmuştur.

H.JANSEN Planından (1928) itibaren, 50 seneyi aşan uygulamalarda, toplumumuzun sosyal, ekonomik ve kültürel değerlerinin geleceğe aktarılması ve Ulus Tarihi Kent Merkezinin belge niteliği taşıyan bölümlerinin korunması için, gerekli hukuki, teknik ve mali tedbirlerin getirilmesi yeterli olmamıştır.

Özendirme, planlama, mali olanak sağlayarak onarım yapma ve koruma vb. gibi yöntem ve araçların kullanıldığı bir tarihi çevre koruma politikası tam olarak gerçekleştirilememiştir. Geleneksel kent dokusu çoğu yerde kendi haline terk edilmiş, Ulus Çevresinde yenilenemeyen ve onarılamayan kesimlerde konut dışı kullanımlar yoğunlaşmış, bu alanlar birer "Çöküntü Bölgesi" haline gelmiştir.

Bütün dünyada, geleneksel şehir merkezleri, toplumların mimari ve kültürel mirası olarak özenle korunmakta ve çağdaş yaşantıya uygun bir şekilde onarım, ıslah ve yenilemelerle kentlerin en ilgi çekici yerleri haline getirilmektedir. Bu yarışmanın konusu; "Ulus Tarihi Kent Merkezi"nin, gelişme potansiyelleri gözönünde bulundurularak, korunması gerekli yapı ve yapı grupları ile geleneksel üretim birimlerinin gelecekteki kullanım biçimlerini, modern kullanımlar ile birarada değerlendirmek, tarihi merkezin niteliklerini çağdaş şehircilik, ulaşım, peyzaj ve restorasyon ilkeleri açısından gelecekteki şekillenmesini sağlayacak tasarımlar oluşturmaktır.

Yarışmanın yürütülmesinde, "T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Mimarlık Mühendislik ve Şehircilik Proje Yarışma Yönetmeliği" esas alınmış olup, konunun özelliği nedeni ile zorunlu görüldüğünden Yönetmelik dışına çıkmıştır.

I.2. AMAÇ

Bu yarışmanın amacı; Ankara'nın Tarihi Kent Merkezi olan Ulus'u yakın çevresi ile ele alıp, merkezin geleneksel yapı ve üretim birimlerini, şehirleşen ve gelişen bir toplum için niteliklerini bozmadan ve geliştirerek gelecek kuşaklara aktarmak, geleneksel merkezin korunması, değerlendirilmesi, ıslah edilmesi ve gerekli yerlerinin yenilenmesi ve sağlıklılaştırılmasını sağlamak, ekonomik ve gerçekçi bir çözüm getirerek, aynı zamanda geleneksel Osmanlı-Türk Kent Merkezlerinin yeniden düzenlenmesi çalışmalarını desteklemektir.

I.3. YERİ

Yarışma alanı, Ulus Tarihi Ticaret Merkezini ve yakın çevresini içine almaktadır. Güneyde Talatpaşa Bulvarı, kuzeyde Hacıbayram Camii ile Etkileme ve Geçiş Alanı Sınırı, doğuda Işıklar Caddesi ve Kalepark, batıda ise, Atatürk Kültür Merkezi ile sınırlanan 99 Ha.'lık bir alanı kapsamaktadır.

II-GENEL TASARIM POLİTİKA VE İLKELERİ:

Yarışmacılar, proje alanında yer alacak işlev ve eylemlerin programları ile ilgili önerilerini, Jüri tarafından verilen çerçeveler içinde serbestçe geliştirebilirler. Jüri buna ilişkin olarak yarışmacıları yönlendirmek amacı ile aşağıdaki görüşleri benimsemiştir:

- a) Proje alanının kentin öteki bölgeleri ile ulaşım, işlevsel ve ekonomik ilişkileri kurulmalıdır.
- b) Mevcut ve geliştirilecek planlama, koruma olanak ve araçları ile yasal çerçeve içinde uygulamaya dönük kararlar verilmelidir.
- c) Korunması gerekli alanlar, ıslah edilmesi düşünülen alanlar ile yenileme önerilen alanlar arası ilişkiler (ulaşım-fonksiyon-siluet), kurulmalıdır.
- d) Planda, korunması gerekli yapıların koruma şartları (onarım koşulları) ve yenilenebilecek yapılar ile boş alanlarda yapılacak yeni yapılar için yapılaşma koşulları olabildiğince ayrıntılı olarak belirtilmelidir. Plan üzerinde "Plan Notları" olarak gösterilmeyen uygulama koşulları rapor içinde verilecektir. Yöresel yapı düzeni, mimarisi ve malzemesi korunacak yerlerde, modern mimari ve kentleşmede geleneksel yapı öğelerine uyum ve saygı sağlanmalıdır.
- e) Korunması öngörülen bölgelerde yaya ve taşıt trafiği dokuyu zorlamadan, hizmet verecek şekilde çözümlenmeli, sokak özellikleri olabildiğince korunmalıdır.
- f) Mevcut fiziki ve sosyal altyapıyı değerlendirip, geliştirme yönünde kararlar verilmelidir. Bu kararlar doğrultusunda seçilen yapı ve nüfus yoğunluğu önerilen tasarımlarda belirtilmelidir.

III-YARIŞMAYA KATILMA KOŞULLARI:

Yarışmacıların;

- * Türk Mühendis ve Mimar Odalarına üye olmaları,
 - * Şartname satın alarak, adres bırakmış olmaları,
- gerekmektedir.

IV-YARIŞMANIN ŞEKLİ:

Yarışma serbest, ulusal ve tek kademelidir.

V-JÜRİ ÜYELERİ VE RAPORTÖRLER:DANIŞMAN JÜRİ ÜYELERİ:

ALTINSOY, Mehmet	: Ankara Büyük Şehir Belediye Başkanı
ARIK, Oluş Prof.Dr.	: Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarı
HOŞVER, Kamil Mahmut	: Altındağ Belediye Başkan Yardımcısı
YARDIMCI, Nurettin Dr.	: Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü
AKALIN, Bülent B.Y.Mimar	: Ankara Büyük Şehir Belediyesi İmar Dairesi Başkan Yardımcısı
İŞLEYİCİ, Cemal Harita Müh.	: Ankara Büyük Şehir Belediyesi İmar Dairesi Başkanlığı Harita Şube Müdürü
TOKMAN, Yıldız Y.Şehir Plancısı:	Ankara Büyük Şehir Belediyesi İmar Dairesi Başkanlığı İmar Planlama Şube Müdürü

ASİL JÜRİ ÜYELERİ:

ALSAÇ, Orhan Prof.	: TÜBİTAK Yapı Araştırma Enstitüsü Müdürü
TANKUT, Gönül Prof.Dr.	: O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölüm Başkanı
UYDAŞ, Nurcan Y.Doç.Dr.	: Gazi Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölüm Başkan Yardımcısı
GÜRELİ, Talat Y.Mimar	: Eski İmar İdare Heyeti Mühassıs Üyesi
AKÇURA, Necva Y.Mim.Res.Uz.	: O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Restorasyon Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi
GEDİK, Alhan İnşaat Yük.Müh.	: Serbest İnşaat Mühendisi
UZEL, Ahmet Y.Mim.Şeh.Pl.	: Serbest Mimar

YEDEK JÜRİ ÜYELERİ:

GÜNEŞ, Ayşe Arkeolog	: Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Ankara Bölge Kurul Müdürü
OĞUZ, Filiz Y.Mim.Res.Uz.	: Vakıflar Genel Müdürlüğü Abide Yapı Şubesi
TURAN, Avni İnşaat Müh.	: T.Emlak Kredi Bankası A.Ş. İnşaat Proje Müdürlüğü

RAPORTÖRLER:

TUNÇER, Mehmet Y.Şehir Pl.	: Ankara Büyük Şehir Belediyesi İmar Dairesi Başkanlığı İmar Planlama Şube Müdürlüğü
ÖZDEŞ, Levent Şehir Pl.	: Ankara Büyük Şehir Belediyesi İmar Dairesi Başkanlığı İmar Planlama Şube Müdürlüğü
ÇETİNKAYA, Keysun Şehir Pl.	: Ankara Büyük Şehir Belediyesi İmar Dairesi Başkanlığı İmar Planlama Şube Müdürlüğü

VI-YARIŞMACILARDAN İSTENENLER:

VI.1. 1/1000 ÖLÇEKLİ KORUMA İMAR PLANI

K-125, M-125, L-125, L-126 ve M-126 No.'lu 1/1000 ölçekli halihazır haritalar üzerinde sınırları belirlenen yarışma alanında;

VI.1.1. Mevcut Onaylı ve Onay Safhasındaki Planlar ile İlişki Kurulması

Yarışmacılar ekte verilen 1/1000 ve 1/500 ölçekli planlar ve uygulama koşullarını veri olarak alacaklardır. Bu planlardan yola çıkarak, 1/1000 ölçekli plan kararları üretmeleri beklenmektedir. Yarışmacılar bu planlar üzerinde gerekli gör-
dükleri takdirde, kendi önerileri doğrultusunda değişiklik yapabilirler.

VI.1.2. Arazi Kullanım Kararları

Bu kararlar, Ulus Tarihi Ticaret Merkezinin gelecekteki merkez kullanımlarının belirlenmesi yönünde olacaktır. Ticari kullanımlar gruplandırılarak, detaylı bir şekilde gösterilecektir.

Korunacak, ıslah edilerek geliştirilecek ve yenilenecek yöreler özelliklerine göre belirlenecektir.

Konut, İdari Kullanımlar, Küçük Sanatlar, Sosyo-Kültürel Tesisler, Dinlenme ve Eğlenme Tesisleri gibi merkez kullanımları belirlenerek gösterilecektir. Geleneksel çarşının düzenlenmesinde proje kapsamında "Kapalı Çarşı" niteliğinde bir çarşı kompleksi düşünülmelidir.

Paftalar üzerinde işlenmiş bulunan, Anıtsal ve Çevresel Tescilli Taşınmaz Kültür Varlığı olan yapıların korunması ve gelecekteki kullanımlara uygun olarak tasarlanması gereklidir. Tarihi Ticaret Merkezinde yer alan geleneksel üretim ve satış yapan ticari mekanların korunması ve şehir merkezinin gelecekteki dönüşümüne uygun olarak değerlendirilmesi beklenmektedir. Genel olarak yapılar da onarım ilkeleri ve müdahale kararları 1/1000 ölçekli paftalar üzerine işlenecek ve raporda verilecektir.

VI.1.3. 1/5000 Ölçekte İstenenler

Kent bütünü ile 1/5000 ölçekte önerilen ana ulaşım akslarının Şehir Merkezi içerisinde bağlantıları, yaya ve taşıt arterlerinin birbiri ile olan ilişkileri, otopark gereksinmesi, alt ve üst geçitlerin belirlenmesi bu ölçekte talep edilmektedir. Raylı sistem, otobüs, dolmuş vb. sistemlerin güzergah ve duraklarının belirlenmesi, birbirlerini tamamlayacak şekilde düşünülmesi gereklidir. Otopark alanlarının kamu alanlarında yer alması tercih edilmelidir.

Gerekli görüldüğü takdirde metro güzergahı ile bağlantı kurulması, merkezin tümünden taşıttan arındırılması ve yayalaştırma teknikleri kullanılarak, merkezin yeniden düzenlenmesi düşünülebilir.

VI.2. 1/500 ÖLÇEKTE İSTENİLEN DÜZENLEMELER

VI.2.1. Düzenlenecek Meydanlar:

a) Hükümet Meydanı;

Merkezinde Julien Sütununun yeraldığı Hükümet Konağı (Valilik), Maliye Bakanlığı, Defterdarlık ve Şehir Çarşısının belirlediği ve bir ucunda İş Bankası ve Sümerbank'ın yeraldığı meydanın tarihi değeri gözönünde bulundurularak, şehir meydanı olarak düzenlenmesi yapılacaktır. Bu meydanın kamu kullanış ağırlığı sürececek ve idari merkez olarak planlanacaktır.

b) Atpazarı Meydanı;

Dış Kale Kapısı önünde yeralan ve tarihi değeri olan hanlar ile çevrili olan Atpazarı Meydanı; çevredeki hanların gelecekteki kullanımları gözönünde bulundurularak düzenlenecektir.

(Proje kapsamında gerekli görülürse başka meydan düzenlemeleri de yapılabilir.)

VI.2.2. Düzenlenecek Ulaşım Bölgeleri

a) Güvercin Sokak;

Hacıbayram II. Çevre Koruma İmar Planında yaya yolu olarak önerilen bu sokakta kentsel mobilya, zemin kaplaması ve altyapının tümünün yeraltına alınması gibi detaylar verilecektir.

b) Çerkeş Sokak;

Sulu Han'ın ve İbadullah Camii'nin yanından Karyağdı Türbesine kadar olan kısmın yukarıda açıklandığı gibi detaylı düzenlemesi yapılacaktır.

c) Atpazarı Yokuşu;

Samanpazarı'ndan Atpazarı'na çıkışı sağlayan ve Ankara'nın 15. ve 16. yüzyıllarda önemli bir ticaret merkezi olan Atpazarı Yokuşu'nun çevredeki hanlar ve geleneksel üretim mekanları ile ilişkileri kurularak düzenlenmesi yapılacaktır.

Yaya yolu düzenlemelerinde, sokak cephelerinin tarihi ve mimari özellikleri dikkate alınarak, bina-sokak ilişkilerinin buna göre kurulmasına özen gösterilecektir.

(Proje kapsamında gerekli görülürse başka yaya yolu ve bölgesi düzenlemeleri de yapılabilir.)

VI.2.3. Çevre Düzenlemesi Yapılacak Yapı ve Yapı Grupları:

a) Hacıbayram Camii;

Hacıbayram Camii ve Ogüst Mabedinin bulunduğu, şu anda otopark ve dolmuş durağı olarak kullanılan meydan ile, Hacıbayram Camiini çevreleyen duvar ve yolu içeren kısmın çevre düzenlemesi yapılacaktır.

"Hacıbayram Kültür Merkezi" için bir düzenleme yapılması düşünülecektir.

Hacıbayram ile ilgili tüm kullanımların burada yer alması ve ayrıca, camiden uzak mevcut yapıları değerlendirerek, kuran kursu, tabutluk, gusulhane, kurban kesim yeri, yedek su deposu, kütüphane, sergi salonu, kitap satışı ve imam evi düşünülecektir. Cami avlu duvarlarının genişletilmesi gerekli görülmektedir.

b) Antik Roma Tiyatrosu;

Hisar Caddesi üzerinde kazısı yapılmakta olan Antik Roma Tiyatrosu ve Odeonun Bend Deresi Caddesi üzerinde Hacıbayram II. Çevre Koruma İmar Planında önerilen İdari Tesisler Alanı, Ticari Bölge ve kaldırılması düşünülen Genelev ile birlikte düşünülerek çevre düzenlemesi yapılacaktır.

c) Eski Hamam Çevresi;

Gazi Lisesi bahçesinde yeralan Osmanlı devri yapısı olan Eski Hamamın çevre düzenlemesi yapılacaktır.

1/500 Ölçekli düzenlemelerde, varolan kotlar ve projede önerilen kot değişimleri ile, ayrıca, araziden yeterli sayıda (en az -2- adet) kesit, cephe ve silüetler verilecektir.

VI.3. TAMAMLAYICI DETAYLAR

1/500 Ölçekte düzenlenen meydan, yaya yolu ve tekyapı çevrelerinde önerilen zemin kaplaması, kentsel mobilya (dinlenme grubu düzenlemesi, bank, sokak lambaları, çöp kutuları, çiçeklikler) vb. görsel elemanlara ilişkin detaylar, ilgili düzenleme ile beraber gösterilecek ve -1- pafta ile sınırlandırılacaktır.

VI.4. AÇIKLAMA RAPORU

Yarışmanlar şartname ve eklerinde verilen bilgilerin tekrarlanmasından kaçınmak ve çizimlerde açıklanması güç olan konuları kapsamak üzere;

Öneri planlardaki tasarım ilkelerini, uygulama etaplama, finansman ve örgütlenmesini, koruma özellik ve ilkelerini, her türlü altyapıya ilişkin sorunları ve çözümlerini, planda gösterilmesi mümkün olmayan maliyet, olabilirlik, esneklik ve bunun gibi öğelerin açıklanmasını, mimari yapısal ve teknik konulardaki yaklaşımları içeren bir açıklama raporu hazırlayacaklardır. Rapor içinde yapı kullanımı tabloları ve diğer açıklayıcı şema, grafik ve krokiler de yer alabilecektir.

Rapor ve ekleri, standart daktilo sayfası boyutunda, daktilo ile yazılacak ve en az -5- kopya olarak teslim edilecektir.

VI.5. ETAPLAMA, FİNANSMAN VE ÖRGÜTLENME MODELİ

Merkezin yeniden geliştirilmesinin proje doğrultusunda uygulama etaplama yapılması, uygulamanın hangi kurum ve kuruluşlarca gerçekleştirileceği ve finansmanın ne şekilde sağlanacağı hususlarına açıklık getirmek üzere, bir finansman ve örgütlenme modeli kurulacaktır.

Bu model, ülkemizde koruma, geliştirme amaçlı projelerin uygulanmasında karşılaşılan darboğazları aşmaya yardımcı olacak, mevcut olanakları kullanma ve yeni yasal, yönetsel ve parasal olanaklar yaratacak nitelikler taşımalıdır.

VI.6. PROJE DÜZENLEME VE SUNUŞ

Projeler, 1/5000 ve 1/1000 halihazır ozalit şeffaf kopya üzerine, siyah rapido mürekkebi ile çizilecektir. Sergilenmek üzere, bir takım ozalit kopya (siyah-beyaz), teslim olunacaktır. Sergileme kolaylığı bakımından her paftanın asılma şemasındaki yeri çizilecektir.

Belirtilenler dışında, proje takdiminde renk ve çizim tekniği serbesttir.

VI.6.1. Kimlik Zarfı;

Yarışmacılar, üzerinde "Ulus Tarihi Kent Merkezi Çevre Düzenleme Yarışması Kimlik Zarfı" yazısı ve -5- rakamlı rumuz bulunan ve içi görülmeyen cinsten, mühürlenerek kapatılan zarfın içine;

- * Yarışma koşullarını aynen kabul ettiklerini,
- * Yarışmayı kazanmaları durumunda, ekip başı olacak kişinin ad ve soyadını,
- * Mezun oldukları fakülte veya yüksek okulu,
- * Diploma ve mezuniyet belgeleri tarih ve numaralarını,
- * Kayıtlı oldukları meslek odası sicil numarasını,

içeren daktilo ile yazılmış imzalı bir yazı koyacaklardır. Zarf kapatılarak proje ambalajı içine konacaktır.

Yarışma sonucunda, herhangi bir ödül kazanmasa da, adları açıklanarak projelerinin sergilenmesini isteyen yarışmanlar, kimlik zarfı üzerindeki rumuzun altına daktilo ile "AÇILABİLİR" sözcüğünü yazacaklardır.

VII-YARIŞMADAN ÇIKARMA :

Kimlik zarfı ile içinde bulunacak belgeler eksik verilmesi ve herhangi bir yerinde eserin sahibini tanıtan bir işaret bulunması (el yazısı ile yazılmış açıklama notları bu işaretlerden sayılır. Proje nüshaları üzerinde müellifin kimliğini belli edecek tarzda el yazısı bulunamaz) yarışmadan çıkarılma nedenidir. Bu tür projeler Jüri kararı ile tutanağa geçirilmek şartı ile yarışma dışı bırakılır.

VIII-ÖDÜLLER VE NASIL ÖDENECEĞİ:

ÖDÜLLER:

1. ÖDÜLE NET	: 9.000.000.-TL (Dokuz milyon TL Net)
2. ÖDÜLE NET	: 7.000.000.-TL (Yedi milyon TL Net)
3. ÖDÜLE NET	: 5.000.000.-TL (Beş milyon TL Net)

MANSİYONLAR :

- 4 Adet mansiyona 3.000.000.-TL (Üç milyon TL Net) verilecektir.

IX-YARIŞMACILARA VERİLECEK BELGELER:

1. Yarışma Şartnamesi ve Açıklayıcı Notlar,
2. 1/5000 Ölçekli Kat Rejimi Planı (1 Adet)
3. 1/5000 Ölçekli Halihazır Harita (5 Adet)
4. 1/1000 Ölçekli Halihazır Harita (5 Adet)
5. 1/500 Ölçekli Kadastral Haritalar (4 Adet)

NOT: Soru sorma süresi içinde bedeli karşılığında yarışmacılara 1/5000, 1/1000 ve 1/500 ölçekli paftaların şeffaf ozalitleri verilebilir.

X- BAŞVURMA:

Yarışmaya katılmak isteyenler, 20 Mayıs 1986 günü saat 10.00'dan itibaren, Ankara Büyük Şehir Belediyesi, İmar Dairesi Başkanlığı, İmar Planlama Şubesine başvurup, ad, soyad ve açık adreslerini yazdırarak, 15.000.-TL karşılığında yarışma şartnamesi ve eklerini alabilirler.

XI-PROJENİN TESLİM GÜNÜ VE YERİ:

Projeler 3 Kasım 1986 günü engeç saat 17.00'de Ankara Büyük Şehir Belediyesi, İmar Dairesi Başkanlığı, Milli Müdafaa Caddesi, No:8 Kızılay/ANKARA adresindeki Jüri Raportörlüğüne alındı belgesi karşılığında elden teslim edilecektir.

Proje ambalajlarının üzerine "Ulus Tarihi Ticaret Merkez Çevre Düzenleme Yarışması Raportörlüğü" ibaresi ve (Ankara Büyük Şehir Belediyesi, İmar Dairesi Başkanlığı Milli Müdafaa Caddesi, No:8 Kızılay/ANKARA) adresi yazılacaktır.

XII-SORU VE CEVAPLAR:

Yarışmacılar, yarışmaya ait soruları, 10 Temmuz 1986 günü saat 17.00'ye kadar ele geçecek şekilde Yarışma Raportörlüğü kanalı ile Jüriden sorabilirler. Soruların cevapları, son soru sorma tarihinden (15) onbeş gün sonra, İmar Dairesi Başkanlığı Milli Müdafaa Caddesi, No:8'den bizzat alınacaktır.

XIII-RUMUZ VE AMBALAJ ESASLARI:

Rumuz; (5) rakamlı, 1x4 cm. ebadında olup, her paftanın, raporların, zarfların ve ambalajların sağ üst köşesine yazılacaktır. Ambalajların üzerine ayrıca "Ulus Tarihi Ticaret Merkezi Çevre Düzenleme Yarışması" ibaresi ve Ankara Büyük Şehir Belediyesi, İmar Dairesi Başkanlığı ANKARA" adresi yazılacaktır. Projeler kıvrılmadan düz olarak bir ambalaj içerisinde teslim edilecektir.

XIV-JÜRİ TOPLANTI GÜNÜ:

Jüri, projeleri değerlendirme amacı ile, 17 Kasım 1986 günü saat 10.00'da toplanacaktır. Jüri çalışmaları sonunda hazırlanacak rapor, Ankara Büyük Şehir Belediyesi, İmar Dairesi Başkanlığına teslim edilecektir. Başkanlık yarışma sonucunun gazetelerde ilanından sonra, bu raporun mesleki bülten ve dergilerde yayımını sağlayacaktır.

XV-PROJELERİN SERGİLENMESİ:

Yarışmaya katılan bütün projeler, sonucun ilanından (3) üç gün sonra, 1986 tarihinden 1986 tarihine kadar Ankara'da 10 gün süre ile sergilenecektir.

Sergide, yarışma şartnamesi ve Jüri Raporlarından örnekler bulundurulacaktır.

XVI-PROJELERİN GERİ VERİLME ŞEKLİ:

Derece alamayan projeler, yarışmanın bitiminden ve sergiden sonra, bir ay içinde Yarışma Raportörlüğünden alınacaktır. Bu süre içinde alınmayan projelerden Ankara Büyük Şehir Belediyesi sorumlu değildir.

XVII-ANLAŞMAZLIKLARIN HALLİ:

Yarışmanın sonucundan sözleşmenin imzalanmasına kadar geçecek sürede, Ankara Büyük Şehir Belediyesi ve Yarışmacı arasında doğan anlaşmazlıklar, Ankara Mahkemelerinde çözümlenecektir.

XVIII-BİRİNCİ ÖDÜLÜ KAZANANA İŞİN NASIL VERİLECEĞİ:

1. Ödül ve Mansiyon kazanan projeler, Ankara Büyük Şehir Belediyesi malı olacaktır.
2. Ankara Büyük Şehir Belediyesi 1/1000 Ölçekli uygulama projelerini, yarışmada birinciliği kazanan proje sahibine yaptıracaktır.
3. Yarışmanın sonuçlanmasından sonra, Ankara Büyük Şehir Belediyesi birinci ödül kazanan proje sahibine, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ve ilgili Resmi Kuruluşların 1986 yılında yürürlükte olan sözleşmeleri esas alınarak, gerekli bölümlerin detaylı uygulama projelerini etaplar halinde yaptıracaktır.

BÖLÜM II
İNGİLİZCE ÖZET

SECTION II
ENGLISH SUMMARY

Mehmet TUNÇER
City Planner-METU

Translated by:
Turgay GÜNAL
City Planner-METU

II.1. THE HISTORY OF ANKARA

Having been a Phrygian City in the 8th century B.C., Ankara has then been the capital of Galatia between 2nd century B.C. and 25 B.C.

Having fallen under the domination of the Roman Empire in 25 B.C., Ankara has experienced its most prosperous period in the following years thanks to its role as the representative of the said Empire in Anatolia. In this period, Ankara has acquired the quality of being an important intersection point of Roman roads, a fact which led to a great development in the administrative, military, and commercial activities with the population having reached as high a level as 100.000.

Ankara has been conquered by Turks in 1073 to remain then under the Turkish rule forever, after having been under the sway of the Byzantine Empire between 334 B.C. and 1073. Prior to the foundation of the Ottoman Anatolian Union, the city has been under the successive dominations of the Byzantine Empire and the Turkish Principalities, this, in turn, having given rise to certain ambiguities as far as the true and the exact identification of the historical development process of the city is concerned. The citadel of Ankara has taken its present form during the Byzantine and Turkish Principalities period.

The fact that Ankara was one of the Ahi centers played an important role in the development of its commercial functions. A certain part of the total of 30 caravanserais in the city has been built in this period, being located around the great mosques.

In the development period of the Ottoman Empire, the growth of the commercial activities in Ankara has gained further momentum with the soft wool (sof), a special product of the city, having acquired a global reputation. The construction of "Bedesten" s (a kind of bazaar where wool, antiques and jewellery are sold) and great caravanserais (inns) falls on the 14th and 15th centuries.

In response to the rise in population, the city center has also begun to expand, and such new commercial districts as Tahtakale and Karaoğlan around Suluhan have flourished.

In the first years of the 17th century, a third city-wall has been built as a means of protection against Celali outbreaks.

In the 18th and 19th centuries, the commercial and economic viability of the Mediterranean countries, the Ottoman Empire and Anatolia has undergone a sharp recession due to the shift of the main trade routes to the Oceans and the development of the west. Being unable to compete with the modern textile industry, the economy of Ankara has entered a stage of full depression towards the end of the 19th century which has further been aggravated by the fact that the soft wool (sof), the special product of the city, has also been produced in other countries.

The advent of railway in 1892 has created an atmosphere of relative vitality, and the boulevards named Station and Talat Paşa have been constructed which connect the Railway Station to the old City; and the Ulus (Taşhan) Center began to prosper at the same period concomitant with all the other developments.

II.2. ANKARA AS THE CAPITAL

Following its proclamation as the capital of Turkey on 13th of October, 1923, Ankara has entered a stage of planned growth and development.

The law numbered 583 which has been passed subsequent to the proclamation of the city as the capital, has envisaged and provided for the extension of new Ankara in the area between the historical site and the district called Çankaya, prohibiting demolition of the historical buildings in and around the traditional old quarter.

Thanks to this firm resolution brought by the said law the traditional structure of the historical sites of Ankara could have been preserved more or less.

The "Sihhiye Plan" prepared by Heussler in 1927, and the plan realized by Prof. Herman Jansen in 1928 as a result of an international competition represent two important steps in the planned development process of Ankara. The establishment of the Urban Reconstruction Directorate of Ankara City (Ankara Şehri İmar Müdürlüğü) is a clear indication of the determination to implement the plan resolutions.

Jansen has placed a special emphasis on the conservation of the "traditional structure" by designating the historical urban site as the "Protocol Area". He has also made certain plan decisions as regards the historical site.

Further arrangements related with the historical site of Ankara have been enforced in the reconstruction plan of Nihat Yücel and Raşit Uybadin who have won the plan competition in 1957.

Ankara has turned into a metropolitan area in 1970's with a 16 fold and a 46 fold increase in its population and expansion area, respectively. Due to the stunningly high rate of urbanization, 60 percent of the city has developed out of the boundaries of the planned area, while the historical sites have undergone a relatively lower degree of change as a particular section of the metropolis.

II.3. THE RELATIONS BETWEEN THE RECONSTRUCTION PLANS AND THE HISTORICAL URBAN SITE

Since the studies of H.Jansen, no adequate legal, technical and financial measure has been taken in an attempt to hand down the social, economic and cultural values of Ankara to future generations and also to conserve those parts of the historical urban sites bearing special characteristics. Mostly, the historical urban environment has been left uncared-for, and non-residential uses have concentrated particularly in those areas around Ulus district where no replacement or renewal has taken place, turning these parts of the city into "depression" areas. The fact that the old historical site has remained as the "protocol area" for such a long period of time and that no permission has ever been granted for necessary mending and upgrading efforts of any kind, has given rise to a great deterioration in these areas which have thus become the most unhealthy quarters of the city. Some parts of the historical urban site have been subject to several plan changes¹.

Each plan has brought about a change in the ownership pattern. Through the implementation of the 42nd article of the Reconstruction Law, the common arrangement shares have been appropriated together with the formation of

indivisums (undivided property) in cadastral parcels which have accordingly been registered in the title deed registrar.

The development plans of some older parts of Ankara have been prepared without having given due consideration to such specific characteristics as narrow lanes, dead-end roads, foundations and little squares, as well as special traditional Ankara houses which need to be preserved.

Parcelling arrangements have been carried out in the environs of Hacıbayram Mosque, the historical jewish quarter (İstiklal Quarter), the south of Suluhan (Doğanbey and Yeğenbey Quarter), the historical commercial area of inns and saddlers, and along the streets of Ulucanlar, Anafartalar and Talâtpaşa where the implementation of development plans have been realized in accordance with these said arrangements.

The plans related with the determination of the admissible number of storeys have introduced legal building profile limits which do not fit in with the traditional architectural structure of the historical sites, while the unification of small title-deed parcels has led to an increase in ground areas. Four, six and even eight-storey buildings have been erected alongside the main streets. The development plans which have been put into practice to a great extent alongside these main arteries, could not have been implemented in areas beyond these areas on account of steep natural slopes, the inconsistency of the plan provisions with the original rooted structure, the existence of fragmented property and the inability of the people and the public institutions to finance the realization of plan decisions.

The historical urban site which has thus been squeezed between the high-rise buildings along the streets, has survived up to present having undergone a functional transformation, a decline in the environmental quality, natural deteriorations, and certain additions and divisions.

II.4. THE HISTORICAL URBAN SITE OF ANKARA/RENEWAL AND CONSERVATION EFFORTS

In the development process of the capital Ankara, the planning studies and investments have focused primarily on the formation and development of the new quarter called Yenışehir. The reconstruction activities which have first taken place in the form of the revitalization of the "fire" area, the construction of apartment-type buildings along the main streets (e.g. Anafartalar, Talatpaşa) and the development of Ulus-center in the old section of the city, have further proceeded outside the protocol area.

The "Tahtakale" and "Karaoğlu" shopping centers in whose place the "Ulus" wholesale market is situated today, have been totally burned down during the great "Tahtakale fire" in 1929. The demolition of the buildings around Hacıbayram Mosque in 1937 has created the present square in this area.

The construction of the Ulucanlar Street after 1955 at the expense of the demolition of a great number of old Ankara houses through expropriation together with the formation of Hacettepe in 1960's which required the destruction of Kurtuluş and Kırğız quarters, have led to a large scale renewal in the historical urban site.

The work on the registration of old historical houses in Ankara has first started in 1964, with all the inventory numbers having been marked on the 1/1000 scale maps. In 1972, this kind of a study has been repeated in which a new registration list has been prepared through the use of same inventory numbers with some of the buildings taken off the list².

An examination of the decisions taken by the Board in the period 1972-1979, reveals the fact that the majority of these decisions were related with natural site preservation, registration of individual buildings, register cancellations and rejection of demolition demands apart from a few resolutions granting permission for the repair of several monumental buildings.

In one of the resolutions made by the Supreme Board there is a remark³ stating that the demands as to the cancellation of the conservation status of historical civic-architecture buildings all of which have been registered as a whole, can only be regarded as being worthy of consideration if no other solution is possible within the framework of conservation plans, and also that, apart from these unavoidable exceptions brought about by the requirements of the urban way of life, no single building registered as being of historical value can ever be left outside the scope of conservation.

In spite of this firm attitude adopted by the authorities, the observations, made within the framework of a study carried out in 1979, have revealed the fact that some of the buildings included in the registration list of 1972 have also been demolished during the in-between period⁴.

In these studies, those old Ankara houses have been identified together with the individual monumental buildings which need to be preserved, prior to their registration to that effect. At the end of these studies a development and conservation plan has been prepared for the transitional period which specified the building regulations and conditions to be applied in this period. This so-called transitional period plan has been approved by the Supreme Board⁵. With the approval of the latter plan, it has been stipulated that the implementation of the development plans be suspended in an area covering approximately 370 acres and that conservation-oriented plans be prepared with the aim of preserving the original and traditional structure of the historical sites.

Identification of an area as the historical site annuls the legal status of present plans and charges the Municipalities with the task of producing "Conservation-oriented development plans" in those areas⁶.

II.5. CONSERVATION-ORIENTED PLANNING STUDIES OF THE URBAN RECONSTRUCTION DIRECTORATE OF ANKARA CITY

The Urban Development Planning Department of the Reconstruction Directorate of Ankara City has been exerting efforts towards the preparation of conservation-oriented plans since 1983. The "Urban Conservation and Development Planning Bureau" formed in the said Department, has been collecting the relevant data necessary for the historical urban site planning through cooperation with all the related institutions in this field. A series of meetings have been held on "the

Studies of Conservation and Development of the Historical Urban Sites of Ankara" with the participation of authorized persons from the related public institutions and Universities⁷.

Planning Studies are going on at the moment. Some of the projects on which work is being continued can be briefly described as follows:

a) The Conservation and Development Project of the Citadel of Ankara:

The identification, evaluation and the preliminary decisions stage of this project has been completed by the cooperation of the Restoration Department of the Middle East Technical University and the General Directorate of Historical Works and Museums in 1980.

In this study, necessary data have been collected as regards the physical and socio-economic structure in order to make conservation, rehabilitation and development decisions. Moreover, in the light of this evaluation, implementation-oriented conservation planning policy alternatives have been put forward within the framework of present planning and conservation possibilities, as well as the proposal of various organization models .

Photogrametric and photographic identification and documentation studies have been carried out together with internal and external observations which enabled the physical and architectural characteristics of the buildings to be determined.

In 1981, it has been decided that the implementation in a small area as an initial step towards the conservation of the historical urban sites of Ankara, would be an incentive for further efforts. Therefore, in accordance with this decision, a project has been prepared by the General Directorate of Historical Works and Museums with the aim of blending the style of the facades of houses in with the environment in Dışkale, Kalekapısı, Devdiran and Doyran streets.

The Urban Reconstruction Directorate of Ankara City and the General Directorate of Historical Works and Museums have been working in cooperation since 1983 on matters concerning organization, finance and policy determination as well as the completion of projects.

b) The Conservation Plan of Hacıbayram and its Environs

A development plan based on conservation, renewal and upgrading objectives has been prepared for the area identified as the "Primary Historical Urban Site of Ankara" through the cooperation of the Students of the Urban Conservation Master Program offered by the Department of City and Regional Planning in the Middle East Technical University and the Urban Reconstruction Directorate of the Metropolitan Municipality of Ankara⁸.

As a first step towards the planning of the whole of the historical sites of Ankara, the conditions related with the implementation of the plan mentioned above have been determined and then the Supreme Board for the Cultural and Natural riches has been consulted with in connection with these said conditions. Furthermore, a 1/50 scale facade study and an exemplary block arrangement in Adliye and Etizafer streets have been carried out by the Urban Reconstruction Directorate.

c) The Pedestrian Precinct and Environmental Arrangement in the Çıkırıkcılar Gradient

An arrangement has been made in the blocks surrounding the Çıkırıkcılar gradient situated within the historical commercial area which determines the maximum number of storeys and envisages the changing of the said gradient into a pedestrian path by regulating the pedestrian and vehicle traffic around the Museum of Anatolian Civilizations.

The realization of 1/500 and greater scale implementation projects is being considered as well.

d) The Arrangement of Suluhan and its Environs

The environmental arrangement studies of Suluhan has begun whose restoration has been completed by the General Directorate of Foundations. An historical research of the area has already been conducted with the analytical studies still being carried on.

Moreover, a study as regards the ownship pattern of the area has also been carried out encompassing the whole of the historical site. Analytical studies are going on with the 1/500 scale maps of the area having already been extracted.

II.6. THE AIMS OF THE PROJECT COMPETITION ON ULUS/THE HISTORICAL COMMERCIAL CENTER

The subject of this competition is, to find a comprehensive solution for the problems of the Historical Commercial Center of Ankara. The project area combines the Ulus-the Historical Center and near surrounding. Talatpaşa Road on the south, Hacıbayram Mosque on the north, Işıklar Street and Kalepark on the east and on the west the Atatürk Cultur Center Area are the boundaries of this project competition. The aim of this competition is to make rise the conservation and planning works of Ottoman-Turk commercial centers, to find economic solutions for these conservation, rehabilitation and renewal problems in the case of Ankara.

FOOTNOTES

1. For instance, the building block numbered 5185, which is within the boundaries of the 1st Category of Historical Urban Site has undergone change three times.
(Plan Num: 51300, 56500, 68600).
2. 14.10.1972 dated and 6691 numbered decision of the "Supreme Board of Historical Works and Monuments".
3. 25.12.1978 dated and 10290 numbered decision of the "Supreme Board of Historical Works and Monuments".
4. See: "Ankara Eski Kent Dokusu Koruma ve Değerlendirme Projesi Raporu", (A Report on the Project of the Conservation and Evaluation of Historical Urban Site of Ankara), Prepared by: Beşbaş, N.; Güneş, A.; Özcan, Z.; Tayla, L.; Tırpan, A.
5. 12.04.1980 dated and A-2167 numbered decision of the "Supreme Board of Historical Works and Monuments".
6. Law of Conservation of the Cultural and Natural Riches, (2863 Numbered), Article 17, 1983.
7. See: "Ankara Eski Kent Dokusu Koruma Geliştirme Planlama Faaliyetleri", (Conservation and Development Planning Activities Regarding the Historical Sites of Ankara), Urban Reconstruction Directorate (A.Ş.İ.M.), 1983.
8. See: "Hacıbayram II. Çevre Koruma Planı İzah Raporu", (Explanatory Report on the Conservation Plan of Hacıbayram and it's Environs), Urban Reconstruction Directorate (A.Ş.İ.M.), 1984.

BÖLÜM III
ANKARA - GENELLİKLER

III.1. FİZİKİ VERİLER

III.1.1. Jeomorfolojik ve Topoğrafik Veriler

Ankara ili Orta Anadolu Bölgesinde morfolojik bakımdan yerleşmeye elverişli tabii bir eşik kuşağında yer almaktadır. Şehir, doğu-batı yönünde uzanan Engürü Ovasının doğu yamaçlarında kurulmuştur. Bu ova kuzeyde Karyağdı dağları (1200-1500 m) güneyde Meşe ve Hacı dağları, güneydoğuda ise Elmadağ (1800 m) ile sınırlanmaktadır. Ankara'nın yakın tabii bölgesi topoğrafik veriler açısından gözlemlendiğinde batıya açılan Engürü Ovası, Sincan'ın ilerisinde kuzey-güney doğrultusunda uzanan Mürted Ovasına kavuşmaktadır. Kuzey-doğu yönünde Karyağdı ile Hüseyin Gazi ve İdris dağı arasındaki çöküntü alan, Çubuk çayı boyunca Çubuk Ovasını, güneyde Hacılar dağı ile Elmadağ arasında Gölbaşına doğru alçalarak açılan düzlükleri oluşturmaktadır.

Ankara kenti genelde 750-1000 m yükseklikleri arasında kalmaktadır. Doğuda ve güneyde 1000-1250 yükseltileri ile hemen sınırlanırken, batıda İstanbul yolu boyunca 750-1000 m yükseltilerle bitmektedir.

III.1.2. Akarsular

Ankara kentinin en önemli akarsuyu Ankara suyudur. Ankara suyu, Çubuk, İncesu ve Hatip çaylarından oluşur. Çubuk çayı, Çubuk merkezinden geçtikten sonra akışını aynı adlı ovada sürdürür. Suları Ankara İl Merkezinin kuzeyinde bulunan Çubuk Barajında toplanır. Kentin içme suyu ihtiyacının bir kısmı bu barajdan sağlanır. Artan bölüm Solfasol ve Kalaba topraklarından geçerek Ankara Ovasına iner. İncesu, Elmadağından çıkıp Yukarı İmrahor'dan ve kentin içinden geçerek, Hatip çayı ise İdris dağından kaynaklanıp Kale ile Hıdırlık tepesi arasından geçerek Çubuk çayı ile birleşir. Akışını batıya doğru sürdüren Ankara çayı, Kutugün ve Macun dereleri gibi bazı önemsiz yan kolları da alarak Sincan batısında ovayı terk eder.

III.1.3. Jeolojik Yapı

Kentin bugünkü yerleşmesi en genel şekliyle üç ayrı cins ve özellikteki zeminler üzerine yayılmıştır.

Bu zeminler;

1. Genç alüvyon dolgu zeminler,
2. Eski nehir terasları ve pliosen yaşlı dolgu zeminler,
3. Paleozoik yaşlı şist ve grovaklarla, daha genç kalker ve volkanik kayaların meydana getirdiği kaya zeminler,

olmak üzere üç ayrı başlıkta incelenir.

* Genç alüvyal dolgu zeminler, Çubuk ve Ayak çayları vadilerinde toplanmış, gevşek yapılı çakıl, kum, kil ve şilt'lerden oluşmakta kalınlıkları 20 ila 50 m arasında değişmektedir. Gençlik Parkı ve Hipodrom civarı Yenışehirin bir kısmı ve Bend deresi ile İmrahor deresinin dar vadileri bu tip dolgu zeminlerle kaplıdır.

- * Eski alüvyon ve pliosen yaşlı dolgu birimleri kentin güney ve kuzeyinde oldukça geniş alanları kapsamaktadır. Çeşitli yerlerdeki sondajlarda gözlenen kalınlıkları 5-250 m arasında bulunmuştur. Çok değişik seviyelerde taban suyu taşımaktadırlar. Genellikle 3-5 m derinliklerdeki üst seviyeleri kalınlığı 2-6 m arasında değişen kırmızı renkli, plastik kilden oluşmaktadır, (Ankara kili). Kentin yoğun yerleşme bölgeleri olan Kavaklıdere, Kızılay, Maltepe, Bahçelievler, Yenimahalle, Demetevler, Dışkapı, genellikle bu zeminler üzerinde bulunmaktadır.
- * Kentin tepelerini oluşturan kaya zeminler kuzeyde Etlik, Kalaba, Cebeci ve Hüseyin Gazi yörelerinde genç volkanik dasit, andezit, bazalt ve tüflerden oluşmaktadır. Güney ve güney-batıda ise kristalen şist, grovak, kalker ve mermerlerden oluşan paleozik yaşlı Elmadağ serisi hakimdir. Çankaya, Dikmen, Gaziosmanpaşa, İmrahor, Kayaş civarı bu kayaçlarla kaplıdır.

III.1.4. İklim

39° 57' kuzey enleminde yer alan Ankara'nın iklimi genel olarak karasal bir özellik gösterir. Kuru sıcak bölgeler kadar şiddetli olmasa bile yazlar oldukça sıcak ve kuru geçer. Gece ile gündüz arasında sıcaklık farkı yüksektir. Yağışlı mevsimi ise soğuk kış aylarına rastlar. Yine kış aylarında bulutluluk oranı oldukça yüksek güneşlenme süresi kısadır. Hakim rüzgar yönü kuzey doğu-kuzeydir.

III.1.5. Bitki Örtüsü

Ankara kenti kurak ve step bitki örtüsüne sahiptir. İklim ve bitkisel örtü yönünden güneydeki bozkırla, kuzeydeki ormanlık bölge arasında bir geçit bölgesi karakterindedir.

Ankara ve çevresinde kurakçıl bitkiler (yağışlı dönemlerde yeşillenen, kurak ve yaz döneminde sararıp kuruyan otlar) kahverengi step topraklarında yaygındır.

III.2. NÜFUS

Ankara kentsel nüfusu, özellikle Cumhuriyetten sonra ve başkentlik işlevi yüklenmesi ile çok hızlı bir şekilde artmıştır.

III.2.1. Nüfus Gelişimi

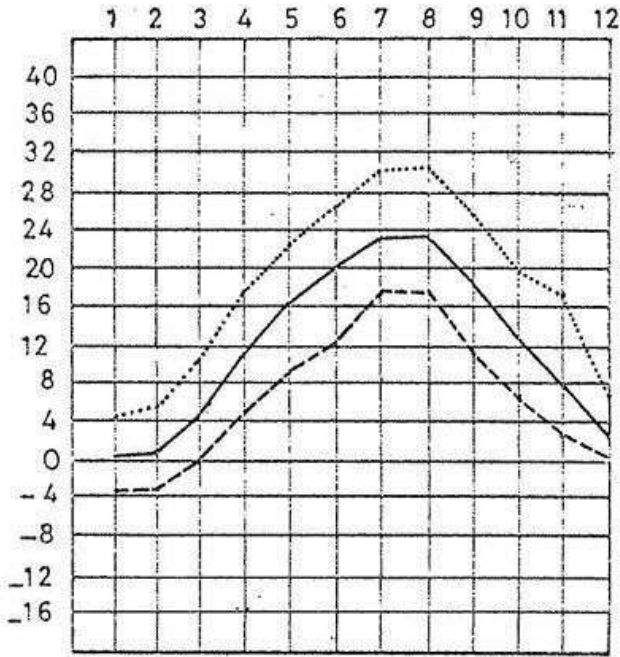
1927-1970 arasında 43 yıllık dönemde kent nüfusu 16 kat büyümüş, aynı dönemde kentin yayıldığı alan ise 46 katına erişmiştir.

İKLİM ELEMANLARI CLIMATICAL DATA

ORTALAMA SICAKLIK

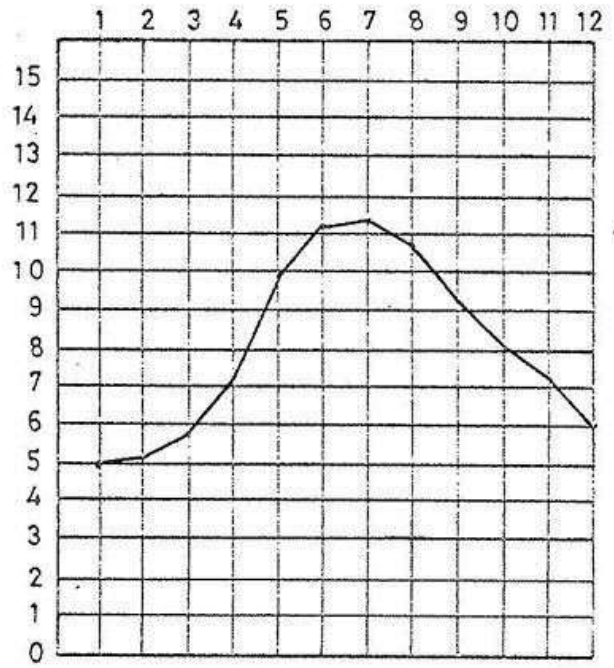
ORTALAMA YÜKSEK SICAKLIK

ORTALAMA DÜŞÜK SICAKLIK (C°)

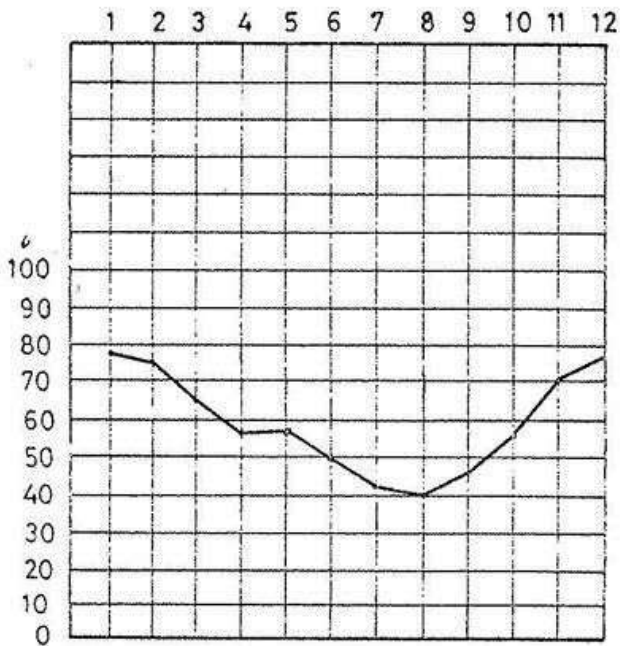

İKLİM ELEMANLARI

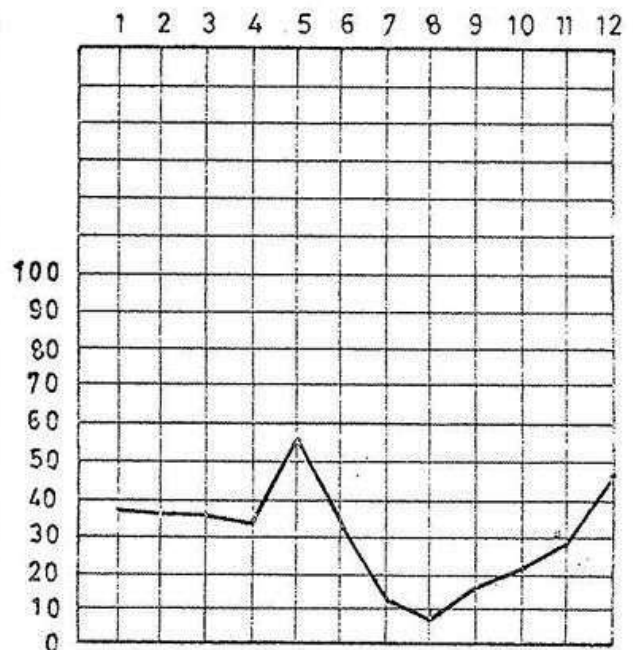
ORTALAMA BUHAR BASINCI (mb)

ORTALAMA NİSBE NEM (%)

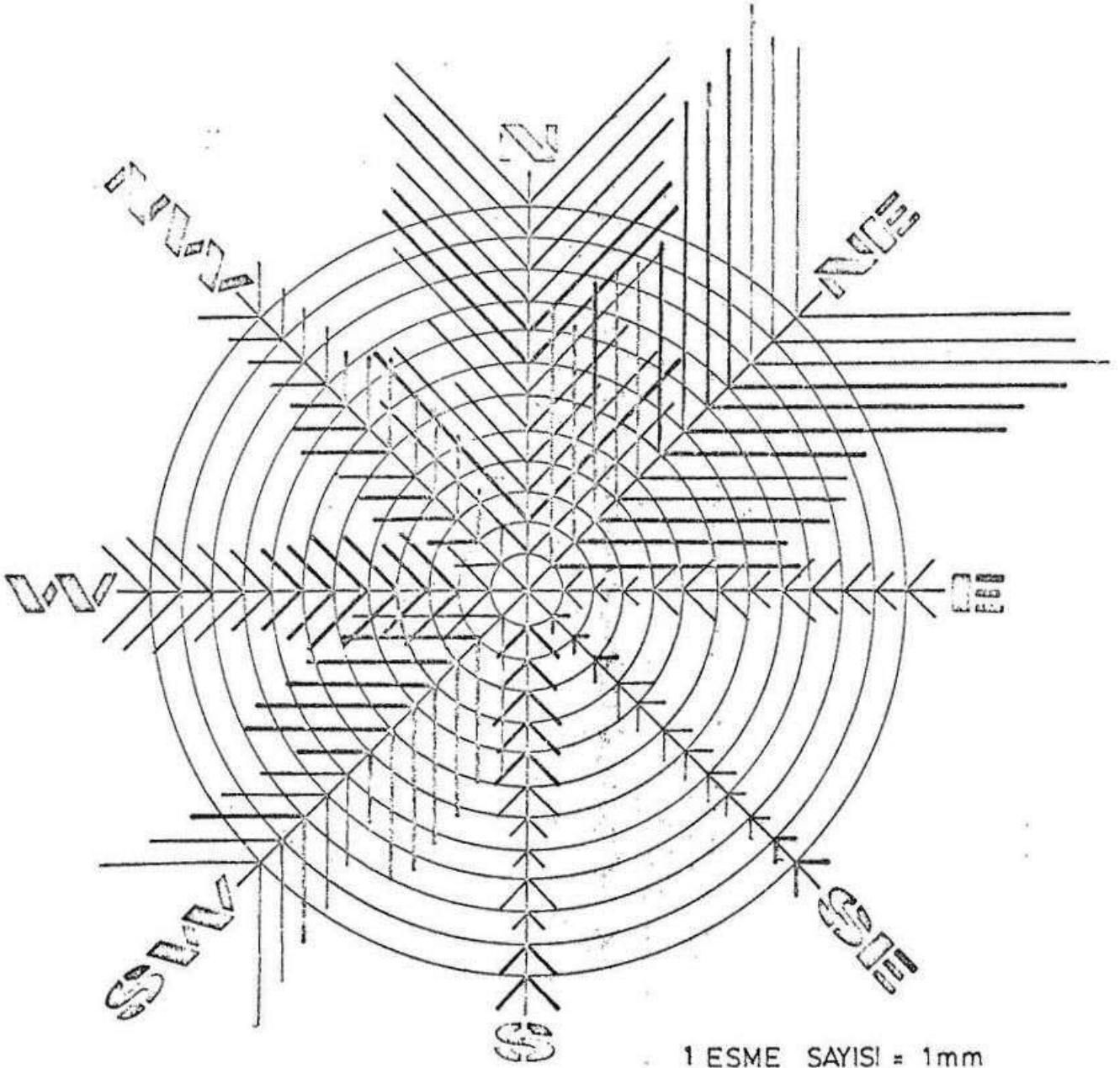

ORTALAMA YAĞIŞ MİKTARI (mm)

RÜZGAR GÜLÜ

WIND - ROSE

1 ESME SAYISI = 1mm

ESME HIZI =

10-29: ———

30-49: ———

EN KUVVETLİ ESEN RÜZGAR YÖNÜ VE KUVVETİ

SSE	S	SSE	NNW	SSW	SSE	NNE	NNE	NNE	SSE	S	S
4.9	4.3	4.4	5.3	4.2	3.7	4.2	4.2	3.6	3.5	3.5	4.7
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
NE	N	NE	NE	NE	N	NE	NE	NE	NE	NE	NE

EN ÇOK ESEN RÜZGAR YÖNÜ

KAYNAK: Meteoroloji Bülteni

.18.
ANKARA'NIN GELİŞİMİ

Yıllar	Nüfus	Alan
1927	74.553	300 ha
1932	110.000	710 ha
1944	220.000	1900 ha
1956	455.000	3650 ha
1970	1.209.000	13000 ha
1980	2.001.057	23500 ha

Kaynak: Ankara Nazım Plan Şeması Raporu -1970-1990- ANPB

Ankara kentinin büyümesinde göç çok önemli bir etkidir. Her beş yıllık dönemde, nüfus artışının %70-75'ini göç edenler oluşturmaktadır, en çok göç aldığı bölgeler ise, Doğu ve Orta Anadolu olmaktadır.

Nüfus yapısı incelendiğinde, çalışabilir yaş grubunun (15-64) toplam nüfus içindeki oranı, Türkiye ortalamasının üstündedir.

III.2.2. İş Gücü

Ankara kentinde çalışan nüfusun toplam nüfusa oranı %30-40 dolayındadır. Çalışan nüfusun çalışabilir nüfusa oranı ise %50-60 kadardır. Ve bu son oran devamlı bir düşme göstermektedir.

Ankara'da görülen çok hızlı nüfus büyümesinin sağlıklı bir ekonomik yapıda emilemediği, çalışan nüfusun büyük kısmının üretici olmayan çok çeşitli ve az gelişmiş ülkelere has, hizmetler sektöründe yığıldığı, ekonomik açıdan bölge merkezliği özelliklerini dahi tam kazanamadığı ve genel anlamda tüketici büyük bir kent olduğunu söylemek mümkündür.

ANKARA'DA İŞÇÜCÜNÜN SEKTÖREL DAĞILIMI (1970)

Sektör	İşgücü	%
* Tarım	17800	4,51
* İmalat	53597	13,52
* İnşaat	27487	6,93
* Ulaştırma-Haber	26048	6,57
* Ticaret	33364	8,41
* Hizmet ve iyi tanımlanama- yanlar	238112	60,50
* TOPLAM	396508	100,00

Kaynak: Ankara Nazım Plan Şeması Raporu -1970-1990- ANPB

III.2.3. Sosyo-Ekonomik Özellikler

ANPB'nca 1970-1971 yıllarında yürütülen sosyal araştırma konut anketinin sonuçlarına göre gelir gruplarının kent mekanında dağılımı şöyledir.

1970 Ankara nüfusunun; %52'sini düşük gelirli, %39'unu orta gelirli, %9'unu üst gelirli oluşturmaktadır. Düşük gelirli olanların genellikle 4 km'den uzak dış çevredeki alanlarda yaşadıkları, orta gelirli olanların yaşama alanlarının %46'sının ilk 4 km'lik kuşaklarda %54'ünün 4-10 km'lik dış çevrede yer aldığı

ğı, üst gelirli grupların konut alanlarının da büyük çoğunlukla ilk 4 km içinde olduğu saptanmıştır.

Ankara ekonomik yapı bakımından metropol şehir özelliklerinin bir çoğuna sahip değildir. Başkent olması nedeni ile ülkesel ve ülkelerarası işlevler yüklenmiş ve buna bağlı olarak ulaşım ve haberleşme merkezi ve hizmetlerde ihtisaslaşma yönlerinden metropol özelliği kazanamamıştır. Ankara'nın ekonomik yapısını simgeleyen en önemli sektör, hizmetlerdir. ANPB'nun işyeri ve kamu sektörü anketinde toplam çalışanlar için %79'unun hizmetlerde çalışmakta olduğu tespit edilmiştir.

III.3. ALTYAPI

III.3.1. Ulaşım

a) Demiryolu Ulaşımı

Ankara'nın Başkent olmasındaki en büyük etkenlerden biri kentin Anadolu ile bağlantısını sağlayan demiryoludur. Ülkenin doğu ve batısı arasında önemli bir düğüm noktası durumunda, yüklü bir transit trafiğe hizmet etmektedir. Taşımacılığın demiryolu aleyhine döndüğü son yıllarda kentin ülke toplam demiryolu taşımacılığında yolcu olarak %7.2, yük olarak %10.8 katkısı vardır. Ankara'nın ülkenin diğer kentleri ile bağlantısında demiryolunun yolcular tarafından kullanımı %5.6'dır. Aynı oran Ankara'ya yıllık gelen ve giden yük için %30'dur.

Ankara'nın demiryolu yolcu taşımada en çok bağlantı kurduğu il, yıllık 410000 veya %37 oranda yolcu ile İstanbul'dur. Bunu sıra ile Balıkesir, İzmir, Eskişehir, Yozgat ve Zonguldak takip eder. Ayrıca Kırıkkale ve Polatlı ile demiryolu ilişkisi oldukça yoğundur.

b) Karayolu Ulaşımı

Ankara ülke içindeki konumu ve başkentlik işlevi nedeniyle ulaşım bağlantıları gelişmiş kentlerimizdendir. En önemli bağlantılar:

- * (E-5) Karayolu: Edirne, İstanbul, İzmit, Adapazarı ve Bolu üzerinden Ankara'ya ulaşır ve Adana üzerinden Anadoluyu katederek (1349 km) Ortadoğu ülkelerine devam eder.
- * (E-23) Karayolu: İzmir, Uşak, Afyon üzerinden Ankara'ya gelir ve Yozgat, Sivas, Erzincan, Erzurum, Ağrı ve İran'a uzanır (1839 km).

Bunların dışında;

Ankara-Afyon-Isparta-Antalya, Ankara-Konya-Silifke, Ankara-Çorum-Samsun, Ankara-Çankırı-Kastamonu, Ankara-Eskişehir-Bursa-Balıkesir-Çanakkale, Ankara-Gerede-Zonguldak aksları vardır.

1970 yılı değerlerine göre Ankara'ya gelen ve transit geçen araçların geliş yönlerine göre oransal ağırlıkları Ankara ilinden %45, İstanbul yönünden %31, Erzurum-Samsun yönünden %13, Adana yönünden %6, Eskişehir yönünden %5 olmaktadır. Ankara'dan çıkış yapan ve sözü edilen yönlerde giden araçların günlük oranları ise aynı sıra ile %45, %30, %13, %7 ve %4 olarak tespit edilmiştir.

c) Havayolu Ulaşımı

Ankara çevresinde 4'ü askeri ve 1'i sivil olmak üzere 5 alan bulunmaktadır. Ankara'nın iç ve dış sivil hava yolu bağlantısı Esenboğa havaalanından sağlanmaktadır. Esenboğa Havaalanı kentin kuzey doğusunda merkezden 28 km uzaklıkta olup, kentle bağlantı yolu yarışma alanının yanından geçmektedir. Havayolu iç hat seferleri için önemli bir düğüm noktası olan Esenboğa'dan ülkedeki 12 hattın 8'i geçmektedir. Ankara, ülke ile yolcu bağlantısının %2.4'ünü havayolu ile yapmaktadır. Bunun %80'i iç hat, %20'si dış hat yolcusudur. Kentte ortalama günlük havayolu yolcusu 2100 kişi dolayındadır.

d) Kent İçi Ulaşım

Ankara'da konut alanlarını eski kent merkezi Ulus ile yeni kent merkezi Kızılay ve civarına bağlayan Doğu-Batı (Çankaya-Keçiören) ve Kuzey-Güney (Bahçelievler-Cebeci) yönünde iki ana arter bulunmaktadır.

Ayrıca konut alanlarını ve bu iki ana arteri birbirine bağlayan II. derecede radyal akslar vardır.

Metropoliten ölçekte transit trafiği kent içine sokmayarak kent içi ulaşımı rahatlatmak amacıyla bir çevre yolu planlanmaktadır. Bu, kuzeybatıda İstanbul yolundan başlayıp, Eskişehir, Konya yollarını keserek, kentin güneyinden dolaşıp Samsun yoluna bağlanacaktır.

Kentin toplu taşıma hizmeti Belediye ve özel sektör tarafından yürütülmekte ve ağırlıklı bu iki ana arter üzerinde sürdürülmektedir.

Bir günde kent içinde taşınan yolcuların türlerine göre dağılımı aşağıdaki gibidir(x).

%45'i	Toplu Taşıma (Otobüs)
%22'si	Özel Oto
%18'i	Ara Toplu Taşıma (Minibüs)
%10'u	Taksi
%5'i	Diğer

(x) Ankara Belediyesi, EGO Genel Md., Ulaşım Planlama Dairesi Çalışmaları.

III.3.2. Enerji

a) Elektrik

Ankara'nın elektrik talebi 1983 yılına dek, TEK ve EGO santrallerinden karşılanmakta iken, EGO toplam kurulu gücü 25 MW olan santralını TEK'e devretmiştir. TEK, kenti toplam gücü 640 MW'lık beş indirici merkezden (Balgat, Akköprü, Mamak, Çankaya ve Sanayi) beslemektedir. 1976'daki elektrik tüketimi 954.422 milyon KWH iken, 1983 tüketimi 1.251.410 KWH olmuştur. Ankara'daki elektrik tüketimi talebi yılda yaklaşık %8 artmaktadır, dolayısı ile TEK indirici merkezlerinin kapasitesinin artırılması veya yeni merkezlerin devreye girmesi gerekmektedir.

Belediye sınırları içinde elektrik götürülmemiş bölge hemen hiç yoktur.

b) Havagazı

Ankara'nın havagazı ihtiyacı EGO'nun iki fabrikasından (Maltepe-Güvercinlik) karşılanmaktadır. Tüketim talebine karşılık üretilen miktar 180-200 m³ bin civarındadır. Toplam şebeke uzunluğu 515.7 km'dir.

Havagazı dağıtım şebekesi 1950'lerden önce döşenmiş ve eskimiştir. Kent bölgelerinde yoğunluk ve kat yükseltmelerinin hiçbir planlamaya dayanmadan yapılması sonucu şebeke kapasite yönünden yetersiz hale gelmiştir. Şebekenin bugünkü durumunda en az %20'sinin yenilenmesi gerekmektedir.

c) İçme ve Kullanma Suyu

Ankara'da içme ve kullanma suyu ihtiyacı Çubuk I, Çubuk II, Bayındır ve Kurtboğazi barajlarından sağlanmaktadır.

Ankara'daki mevcut su şebekesi ancak 150 kişi/ha'lık bir yoğunluğa yetecek seviyede hesaplanmışken, bugün yaklaşık iki katı yoğunlukta bir kenti beslemek zorunda kalmış ve su dağıtımı yetersizleşmiştir. Mevcut su şebekesinin uzunluğu, ana beslenme hatları 394 km olmak üzere, toplam 5305 km'dir. Ana beslenme hatları dışındaki boruların %80'i 150 mm çapının altındaki yetersiz borulardan oluşmaktadır.

d) Kanalizasyon Sistemi

Kent yerleşimi Ankara Çayı ve kollarının drenaj alanında yer aldığından kentin pisuları ve sokaklardan gelen yağmur suları için tabii alıcı ortam Ankara Çayı olmaktadır.

Kentin bugün yerleşilmiş bölümü Çubuk, Hatip, İncesu, Dikmen, Balgat ve kuzey havzalarında kuruludur. Mevcut kanalizasyon şebekesi kentli nüfusun ancak %40'ına hizmet verebilmektedir. Geri kalan büyük çoğunluk fosseptik ve lağım çukuru kullanmakta, pisular açık kanallarla uzaklaştırılmaktadır.

33200 ha'lık inceleme alanının 2733 hektarında (%8) kanalizasyon vardır. 1969 yılında D.S.İ. ve Camp-Harris Mesara tarafından hazırlanan bir proje vardır. Geçtiğimiz yıla kadar uygulamada bu proje önerilerine uyulmaya çalışılmıştır. 1983 yılında ise İller Bankası tarafından ihale edilen Kanalizasyon projesi Birleşmiş Mühendisler Bürosu tarafından hazırlanmıştır. Bu çalışmaya göre proje alanı Ankara Çayı'na boşalan çay ve derelerin doğal sınırları ile birbirinden ayrılan farklı drenaj alanlarından oluşmaktadır.

III.4. MEVCUT YEŞİL DOKU

ANPB'nun çalışmalarında, Ankara'daki yeşil alanların yerel ölçekte olması gerekenin %5'i kentsel ölçekte ise %14'ü dolayında olduğu tespit edilmiştir. Bu tesbite göre imar yasasının öngördüğü kişi başına 7 m² yeşil alan bulunması insan yaşantısı için gerekli en az miktar iken, Ankara'da bu ancak 0.42 m²/kişi olarak gerçekleşmiştir, yine kentsel ölçekte kişi başına yeşil alanın en az 20 m² olması gerekirken, Ankara'da yalnız 2.78 m²/kişi kadardır.

Ankara Şehri İmar Müdürlüğü, İmar Planlama Şubesi 1983 çalışmaları sonucunda da yeşil alanlarla ilgili olarak elde edilen bilgiler aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

YEŞİL ALAN DAĞILIM TABLOSU (1983)

		Belediyeye Ait	Diğerleri	TOPLAM
AKTİF	m ²	1.876.866	6.876.193	8.753.059
	m ² /kişi	0.75	2.75	3.50
SINIRLI	m ²	270.000	54.586.496	54.856.496
	m ² /kişi	0.11	21.83	21.94
PASİF	m ²	1.390.000	13.760.574	15.150.574
	m ² /kişi	0.55	5.50	6.05
TOPLAM	m ²	3.536.866	75.223.263	78.760.129
	m ² /kişi	1.41	30.08	31.49

Tablodaki yeşil alan sınıflamaları şu şekilde tanımlanmaktadır.

- * Aktif Yeşil Alan: Eğlence, dinlenme, sağlık gibi amaçlar için düzenlenen, ticareti de alabilen, halkın doğrudan kullanabildiği organize yeşil kullanım alanlarıdır.
- * Sınırlı (yarı) Aktif Yeşil Alan: Halkın bir kısmının bir bedel veya özel bir belge karşılığı sınırlı olarak kullanabildiği organize yeşil kullanım alanlarıdır.
- * Pasif Yeşil Alan: Halkın kullanımına açık olmayan, daha ziyade koruma, çevre sağlığı, estetik amaçlarla düzenlenen yeşil alanlardır.

Bu tanımların alt gruplarını da içeren bir Anket Formu hazırlanmış ve bu form Belediyenin ilgili birimleri dahil tüm kamu kuruluşlarına (A.O.Ç., M.T.A., O.D.T.Ü., Hacettepe, Milli Savunma Bk., vb.) yollanmıştır. Tablodaki rakamlar bu anket sonuçlarından çıkan dökümdür.

1/50000 Ölçekli 1990 Nazım İmar Planında mevcut yeşil alanların korunmasına özen gösterilmiş, bunun dışında, topoğrafik verilerden hareketle, vadi tabanları, (İmrahor, Dikmen deresi, Çubuk çayı, Bayındır barajı, Ankara çayı, vb.) rekreasyon kullanımına ayrılmıştır.

Özellikle son yıllarda, Ankara'da büyük boyutlara ulaşan hava kirliliği ile etkin bir savaş yolu da, kentteki yeşil alanların arttırılmasıdır. Bu konuda oldukça hassas bir tutum içerisinde olan Ankara Belediyesi yürürlükteki imar planları ile yeşil alan olarak tanımlanan boş alanlar üzerindeki çalışmalarını yoğunlaştırmıştır.

Kent lekesi içinde mevcut büyük yeşil alanlar (parklar), Gençlik parkı, Kurtuluş parkı, Aktepe parkı, Botanik, Seymenler, Kuğulu park, Güven park olarak sıralanabilir. Mevcut hafta sonu rekreasyon alanları ise Çubuk barajı, Bayındır barajı, Kurtboğazi, A.O.Ç. ve Gölbaşı'nda yoğunlaşmıştır.

Hipodrom, 19 Mayıs Stadı, Gençlik Parkı ve civarını içeren "Atatürk Kültür Sitesi" kentin açık alan ve sosyo-kültürel tesisler zincirine önemli katkı sağlamak amacıyla geçtiğimiz yıllarda ele alınmış ve bir yarışma ile uygulanmasına geçilmiştir.

Bunun dışında kültürel yönü ağır basan, büyük bir açık alan da Anıtkabir'dir.

III.5. ÇEVRE FAKTÖRLERİ-HAVA KİRLİLİĞİ

Ankara'nın hava kirliliği son yıllarda çok büyük boyutlara ulaşmış ve 1970'lerin başından beri bu konu tartışılır hale gelmiştir. Kentte yoğun bir hava kirliliğinin oluşmasında kentin topoğrafik yapısı ve meteorolojik faktörler büyük rol oynamaktadır. Ankara kenti batıya doğru açılan ve dibi ile çevresi arasında 300 m'lik bir kot farkı bulunan bir çanak içine yerleşmiştir. Böylece kentin üzerine biriken kirlitici maddelerin atmosfer içine dağılıp gitmesi çok zor olmaktadır. Buna ek olarak Ankara'da ısı evritimi denilen olgu vardır. Günün belirli saatlerindeki özel koşullarda havanın ısıyı yerden belirli bir yüksekliğe kadar olan kesimde yükseklikle azalmaz, artar. Bu da havanın "kararlı" olmasına, yani yerden yükselen havanın ulaştığı noktadaki havaya göre daha soğuk olacağı için daha ağır olmasına ve tekrar aşağıya dönme eğilimi göstermesine sebep olur. Böylece kentin üzerine biriken kirli hava dağılmaz, yığılır kalır.

1972 yılında yapılan NATO araştırmasına göre Ankara'da gece ısı evritimi olmakta, sabah saat 10.00'a doğru evritim ortadan kalkmaktadır. Ancak, gök kapalı ise evritimin kalkması gecikmektedir. Kentte ısıtmanın genellikle sabahın erken saatleri ile akşam saatlerinde yapılması, yani ısı evritiminin olduğu saatlere rastlaması, hava kirliliğinin etkisini daha fazla duyurmasına neden olmaktadır. Kentte evritimli günlerin sayısı yılda ortalama 120 gün olarak tespit edilmiştir.

Ankara'da hakim rüzgarların yönü ve hızı da hava kirliliği yönünden elverişsizdir. Kentin içine yerleşmiş olduğu çanak batıya doğru açık olduğu halde, hakim rüzgar yönleri kuzey doğu ve güney batı ve çanak içinde rüzgarın ortalama hızı düşük (3.5 m/sn) olduğu için rüzgar kent üzerindeki kirli havayı dağıtamamakta, sadece yerininin değişmesine neden olmaktadır.

Ankara İl Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürlüğü Ankara'daki hava kirliliğini çeşitli semtlerde kurulu istasyonlar aracılığı ile izlemektedir. Bu istasyonlarda elde edilen bilgilere göre hava kirliliği kış aylarında doruk noktasına ulaşmaktadır.

Kasım, Aralık (1983) ve Ocak, Şubat (1984) aylarında yapılan 4 aylık ölçümlere göre SO₂ ve duman yoğunlukları Dünya Sağlık Örgütüince izin verilen değerlerin üzerine çıkmıştır.

Şimdiye kadar Ankara'daki hava kirliliğini önlemek için getirilen öneriler daha çok ısıtma ve kullanılan yakıtlar ile ilgili olmuştur, (yakıt cinsini değiştirme, bacaların denetlenmesi, iyileştirilmesi, kalorifercilerin eğitilmesi gibi). Ancak, bunların hiç biri tam uygulanamamış ve etkin olamamıştır.

BÖLÜM IV
YARIŞMA ALANI YAKIN ÇEVRESİ

IV.1. YARIŞMA ALANI YAKIN ÇEVRESİNE İLİŞKİN KISA TARİHÇE

Tarihi Frigyalılara, Hititlere ve Romalılara dayanan Ankaranın adı Ankıra, Ankora, Ankuriye, Ungüriye, Engürü gibi çeşitli şekiller almıştır¹.

Roma öncesi Ankara hakkında bilgi çok sınırlıdır. Arkeolojik buluşlar, şehrin bulunduğu yörede paleolitik devirde yerleşim olduğunu gösterir. M.Ö. 8. yüzyılda Ankara'nın bir Frigya Kenti olduğu bilinmektedir². Ankara, M.Ö. 2. yüzyıl başlarından M.Ö. 25 yılına kadar Galatların Başkentliğini yapmıştır³.

M.Ö. 25 yılında Roma'nın Galatya'yı ilhakı ve Ankara'yı bu eyaletin merkezi yapması ile çok parlak bir devir başlamıştır. Roma Sistemi içinde Ankara, hem İmparatorluğu Anadolu'da temsil eden şehirlerden biri, hem de bu sistem içinde birliğini bulan yarımada'nın önemli merkezlerinden biri olarak önem taşır. Bu devrede Ankara, Anadolu'da Roma yol ağının önemli bir kavşağı niteliğini kazanmıştır. Yol kavşaklığı işlevinin nedeni ve sonurgusu olarak idari merkezlik, askeri merkezlik ve ticaret merkezliği işlevleri gelişmiştir.

Ankara'nın Romalılar zamanında nüfusunun 100.000'e vardığı ileri sürülür. M.S. 334 yılından 1073 yılına kadar Ankara'nın kaderi Bizans İmparatorluğu'nun kaderine bağlıdır.

İmparatorluğun kudretli devrelerinde barış içinde yaşayıp, zenginleşmekte, zayıf zamanlarda ise, doğudan gelen akınların Sansanilerin, Arapların, Türklerin baskısı altında kalmakta; savunma işlevi ön plana geçmekte, şehir bazen işgal edilip, yakılıp yıkılmaktadır⁴.

Ankara'nın ilk defa Türklerin eline geçtiği sanılan 1073 yılından, Osmanlı Anadolu Birliği'nin kurulmasına kadar geçen karışık devrelerde, Türk Beylikleri ile Bizans arasında el değiştirmekteydi. Askeri fonksiyonunun ifadesi olan Ankara Kalesi şimdi ki şekline Bizanslılar ve Beylik Türkleri zamanında konuldu⁵.

Ahi Merkezlerinden birisinin de burada oluşu, Ankara'nın ticari fonksiyonunun bir göstergesidir⁶. Şehirdeki 30'a yakın handan çoğunun ve Bedesten'in 15, 16 ve 17. YY.'da yapılmış olması bu fonksiyonun bir başka göstergesidir. Ankara'daki Ahi Örgütü, kervanların ve ordunun deri ve demirden yapılmış malzeme ihtiyacını karşılıyordu⁷. Ankara'da tiftiğin işlenip değerlendirilmesi de kent ticaretinin önemli bir bölümünü oluşturuyordu. Bunun dışında tarımsal ürünlerin değerlendirilmesi ve pazarlanması işlevi de kent ticaretinde önemliydi. (HARİTA I-1839 Tarihli Ankara Haritası/V.VINCKE)

16. YY.'dan sonra, Batının gelişmesi ile ana ticaret yollarının Okyanuslara kayması ile Akdeniz Ülkelerinin, Osmanlı İmparatorluğunun ve bu arada Anadolu'nun transit ulaşım fonksiyonunu sarsmıştır. Ayrıca, Konya üzerinden geçen tarihi yolun ve daha sonra, Trabzon transit ulaşımının etkisi ile Ankara'nın yol duraklığı faaliyeti önemini kaybetmiştir.

1839 DATED ANKARA MAP - V. VINCKE

1839 DATED ANKARA MAP - V. VINCKE

*Aufgenommen vom Königl. Preuss. Major
im Generalstabe Frhr. v. Franke
im Januar 1839.*

حضرت عبدالعزیز بن علی بن ابی طالب
 قاضی بکرم مجد و قاضی بکرم
 و قاضی بکرم بن علی بن ابی طالب
 ان شاء اللہ تعالیٰ

4112511ab v. 1: 8220

Bemerkung

Die Größe A liegt z.B.2 n der Form $B \cdot C \cdot D \cdot E \cdot F$ kann aber auch sein

17. YY.'dan itibaren İmparatorluğu sarsan Celali İsyanları, Devlet krizinin açık ifadesidir⁸.

Genel krize ve transit fonksiyonların gerilemesine rağmen, Ankara 19. YY.'a kadar önemli bir kent olarak kalmıştır. Tiftik (Sof) mamulleri üretimi ve ticareti, gümrük himayesi altında İmparatorluğun ve dünyadaki talebin devamı ile önemini korumuştur⁹.

1892'de demiryolunun gelmesi ile, istasyona yani Batı'ya, ovaya doğru bir gelişme eğilimi başlamıştır. İstasyon civarında depolar, antrepolar yerleşmiş, istasyonu Eski Kent'e bağlayan günümüzdeki İstasyon ve Talatpaşa Caddeleri o devirde açılmış, Taşhan'ın, yani günümüzdeki Ulus Senti'nin gelişme olanakları doğmuştur.

1920 yıllarında Eski Meclis ve Ankara Palas yapılarının yapımıyla bu eğilimler kuvvetlenmiştir. Bunun yanında 19. YY. sonunda kent nüfusunun dörtte bir kadarını oluşturan ve İstanbul'la ticari ilişkileri bulunan gayri müslimlerin kentin batısında, yeni gelişme yönünde oturmaları kentin ikili bünyesinin oluşmasının daha o günlerde başladığının kanıtıdır¹⁰. (HARİTA 2-1924 Tarihli Ankara Haritası)

IV.2. JANSEN PLANINA KADAR BAŞKENT ANKARA

Ankara'nın yazgısı 1920'lerin başında umulmadık bir şekilde değişmiştir. Kent önce 27 Aralık 1919 Açık Bildirimi ile, Milli Mücadele'nin; daha sonra 13 Ekim 1923'de kabul edilen bir yasa ile, Türkiye Cumhuriyeti'nin yönetsel merkezi olmuştur¹¹.

Bu kararla birlikte, Mustafa Kemal'in ve dolayısıyla Temsilciler Kurulu'nun ilgisinin Ankara'ya yöneldiği ve Ankara'nın önemli bir kent olma yönünde ilk adımının atıldığı gözlenmektedir. Zaten İmparatorluğun Başkentinin İstanbul'dan bir Anadolu şehrine taşınması fikri, 1910'lardan itibaren ileri sürülmekteydi. Ancak, İstanbul'un bulunduğu durum ve konumunun uygunluğu, şehrin tarihi önemi, şehirde yaşayan nüfusun ve İmparatorluğun Batı'ya bağımlı olması, böyle bir görüşün resmi olabilmesine olanak vermiyordu. Bireylerin gayri resmi görüşlerinde ileri sürülen Başkentini değişmesi önerilerinde ise, Konya, Kütahya, Kayseri gibi şehirler söz konusu edilmekle birlikte, Ankara'nın ismi anılmıyordu. Başkentlik fonksiyonunun Ankara'ya geçmesinde en önemli etkiyi, Temsilciler Meclisinin Merkezinin Ankara olması kararı yapmıştır. Bu kararın nedeni, Ankara'nın İstanbul'a yakın olması, cephelere ve İstanbul'a demiryolu ile bağlı ve genel durumu yönetme bakımından uygun olmasıdır denilebilir¹².

27 Aralık 1920 tarihinden itibaren Ankara, gayri resmi olarak fakat gittikçe daha geniş şekilde Başkent'lik işlevlerini yükümleniyordu¹³. 16 Mart tarihinde İstanbul'un fiilen işgali ile, Meclis çalışmaz duruma geldi. 23 Nisan 1920'de Büyük Millet Meclisi'nin toplanmasıyla ve 20 Ocak 1921 tarihini taşıyan ilk Anayasa'nın Meclis'de onanmasıyla Ankara, Başkent sıfatını kazandı. Ancak, bu durumun Ulusa, İstanbul'a ve yabancı ülkelere kabul ettirilmesi 1923'e kadar süren girişimlerin sonucunda gerçekleştirilmiştir. 13 Ekim 1923'de Anayasa'ya "Türkiye Devleti'nin Makarrı İdaresi Ankara Şehri'dir." diyen hükmün eklenmesiyle, Ankara resmen Türkiye Cumhuriyeti'nin Başkenti oldu.

Bundan sonra, kurulacak yeni Başkent'in imarı için birçok plan kararları verildi.

آنکرا ۱۹۲۴

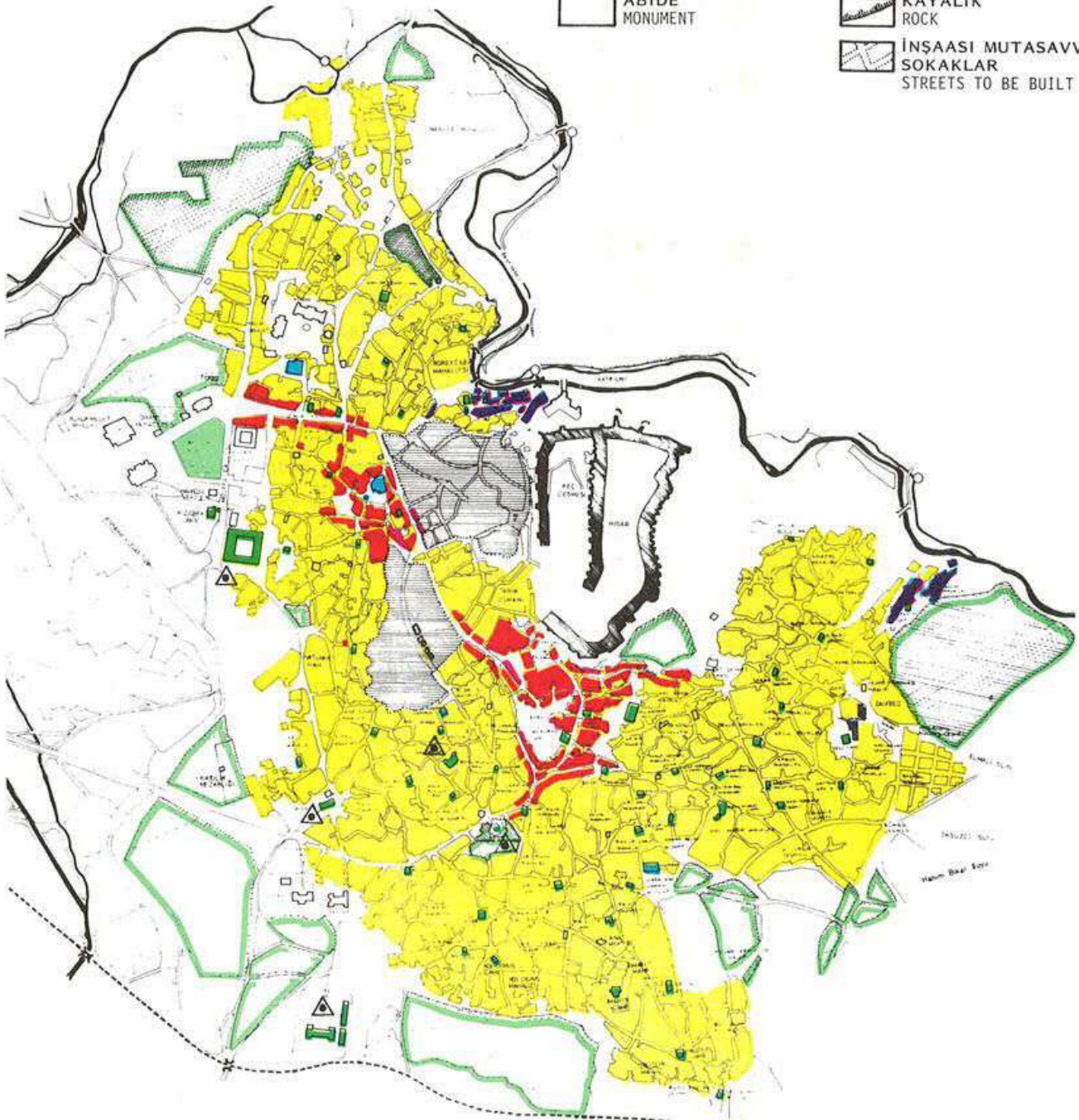
1924 TARİHLİ ANKARA HARİTASI

1924 DATED ANKARA MAP

0 100 200 300 400 500
metre

KONUT ALANLARI
RESIDENTIAL AREA	POSTA VE TELGRAF
POST OFFICE
TİCARET
COMMERCE	HAMAM
BATH
KÜÇÜK SANATLAR
LIGHT INDUSTRY	ESKİ KALE
OLD CITADEL
CAMİ VE MESCİT
MOSQUE	BAĞÇE VE PARK
GARDEN AND PARK
▲ MEKTEP
SCHOOL	■ İSLAM MEZARLIĞI
MOSLEM CEMETERY
TÜRBE
TOMB	■ HRİSTİYAN MEZARLIĞI
CHRISTIAN CEMETERY
KİLİSE
CHURCH	■ YANGIN YERLERİ
FIRE DESTROYED AREAS
HAVRA
SYNAGOGUE	■ DERE
CREEK
ABİDE
MONUMENT	■ KAYALIK
ROCK
	■ İNŞAASI MUTASAVVER
SOKAKLAR
STREETS TO BE BUILT

IV.3. ANKARA'NIN İMARINDA ATILAN İLK ADIMLAR

Cumhuriyetin ilanı ve Ankara'nın Başkent oluşu, kentnin diğer Anadolu kentlerinden farklılaşmasını ve eskiye oranlanmayacak bir önem ve dinamizm kazanmasını sağlamıştır. Bu yıkık dökük kentin, uygar bir Başkent'e dönüştürülmesi ve çok zayıf olan altyapısının oluşturulması için kuvvetli bir imar planının yapılması ve uygulanmasının sağlanması gerekiyordu. Böylece Ankara'nın Başkent olmasından dört ay sonra, 16 Şubat 1924'de kabul edilen 417 sayılı yasa ile de bu yönde ilk çalışma başladı. Bu Yasa, Ankara'nın İçişleri Bakanı tarafından atanacak bir Şehremini ve 24 üyeden oluşacak bir "Cemiyet-i Umumiye-i Belediye"si olmasını öngörüyordu. Bu Yasaya göre Ankara Şehremaneti, İstanbul örneğindeki görev, yetki, sorumluluk ve uygulama araçları ile donatılacaktır. Bu Yasanın uygulanabilmesi için bazı engeller çıkmıştır. Bu da yürürlükte olan 1882 Ebniye Yasası'dır. Bu Yasanın içeriğinde, kent içinde yol genişletme türünden bazı küçük düzeltmeler ve özellikle yangın yeri gibi boş alanlarda özel kişilerce girilecek yapı işleri konu ediliyordu. Oysa Ankara'nın durumu bambaşkaydı, Devlet, tezelden ve kendi öncülüğünde önemli gelişmeleri gerçekleştirme niyetindeydi. Ancak, Ebniye Yasası, Ankara'nın hızla ve kamu öncülüğünde geliştirilmesi için gereken hükümleri içermiyordu. Ayrıca, ortada bir de "Ankara hızla geliştirilecek ama bunu mevcut kent üzerinde yapılacak işlemlerle mi, yoksa kentin çevresindeki boş alanların değerlendirilmesi yoluyla mı yapılmalı?" sorusu vardı¹⁴.

Bu sorunun cevabı ve Ebniye Yasası'nın aşılması "Ankara'da inşaatı Mukarrer Yeni Mahalle için Merkezi Yerler ile, Bataklık ve Mergazi Arazinin Şehremaneti'nin İstim-lâki Hakkında" Özel Yasa'nın çıkması ile sağlandı¹⁵. (24 Mart 1925 günlü ve 583 sayılı Yasa). 583 Sayılı Yasa, Ankara Kalesi ile yakın çevresinin yazgısında önemli bir noktadır. Bu yasa "Eski Ankara'ya pek dokunulmayacağı, eskisinin üstüne değil, yanına yeni bir kent kurulması yoluna gidileceği" temel kararını içermektedir¹⁶. Bu kararla, Eski Kent dokusunun bırakılarak Çankaya ile Eski Ankara arasında yeni bir Kent kurulacağı aydınlanmış olmaktadır. Bu yasanın savunması, Eski Ankara'da arsa spekülasyonu yüzünden arsa değerlerinin çok yüksek değerlere ulaşmasından dolayı Eski Ankara'da yapılacak girişimlerin maliyeti ve güçlüğüdür¹⁷.

Yasaya karşı çıkanlar ise, Eski Ankara'yı geliştirmenin, yanına bir yenisini yapmaktan daha ekonomik olduğunu göstermek için uğraşmakta, Şehremanetinin yetersizliğinin gözönünde tutulmasını öngörmektedir¹⁸.

maz. İlk kez 1925'de yapılan tartışmalarda karşımıza çıkan bu tutumlar 1930'lara gelmeden berraklaşmış ve çeşitli biçim ve ölçülerde somutlaşarak bir sonraki dönem planlama çalışmalarına veri olmuşlardır.

IV.4. İLK PLANLAMA ÇALIŞMALARI

583 Sayılı Yasa ile Sıhhiye'de 400 Ha.'lık bir alan kamulaştırılmıştır. "Eski Ankara-Yeni Ankara" ikileminin somutlaşması yönünde atılan bu adımı, önce Sıhhiye'de kamu eliyle başlatılan dar kapsamlı uygulama, sonra 22 Mayıs 1926 gün ve 884 sayılı yasa ile Emlâk ve Eytam Bankası'nın kurulması, daha sonra da Asaf Bey'in Şehremini olduğu yıllarda LÖRCHER'in hazırladığı "Sıhhiye Planı" izlemiştir²².

Daha çok o günlerin konut sorununa bir çözüm olarak düşünülen Sıhhiye gelişmesi, Yeni Ankara'yı kurma ve dolayısı ile Eski Ankara-Yeni Ankara ikilemini doğurması açısından önem taşımaktadır.

1925 kamulaştırılmasından sonra başlayarak bazı ufak tefek uygulamalar, 1927'de hazırlanan LÖRCHER Planı ile büyümüş ve Sıhhiye'nin kısa zamanda Ankara'nın geleneksel Kent Dokusundan ayrı, önemli tek yerleşme haline gelmesine neden olmuştur. LÖRCHER, Sıhhiye'de 150 Ha.'lık bir bölümü planlamış, bazı bakanlıklar bu alana yerleşerek, Merkezi yönetimin güneye kaymasının ilk adımı atılmıştır.

1926 yılından sonra da inşaat çalışmaları güneye yönelmiş, yapılan binalar Yenişehir Nazım Planı'nın dışına taşmaya başlamıştır. Alman Plancı LÖRCHER'in Planı yetersiz kalmaya başlamış ve disiplinsiz bir yapılaşmaya yol açmıştır. Kent halkı dilediği yere dilediği şekilde ev yapmaya başlamıştır. Yenişehir dışında da "kaçak" yapılaşma bu dönemde başlamış ve bu arada Cebeci'de yeni bir şehrin yapıldığı gözlenmiştir.

Sıhhiye gelişmesi, 583 sayılı Yasa ile gelen prensiplerin (Yeni Ankara'nın-Eski Ankara yanına kurulması, geleneksel dokuyu tehdit eden spekülasyonun başka alanlara kaydırılması ve konut sorununun kamu tarafından çözülmesi) bir göstergesi olmuştur. Daha sonra da Jansen Planı'nda Sıhhiye, Yeni Ankara'nın şekillenmesinde de önemini korumuştur.

Ancak, kamu eliyle başlatılan bu gelişmeler Eski Ankara Kent dokusunda, Sıhhiye'dekinin tersine işlemiştir.

1920'den 1932'de onanan Ankara İmar Planı'na kadar geçen sürede:

- * Geleneksel doku içindeki yangın yerlerinin imarı,
 - * Yeni yollar açılması, (Ulus-İstasyon-Samanpazarı) bağlantıları,
 - * Yeni kurulan Başkent içindeki altyapısı bozuk Ankara'nın, (elektrik, su, kanalizasyon ve havagazı) altyapı eksikliği,
- sorunlarına çözüm aranmıştır.

Bu sorunlara çözüm aranırken yapılan projelerin birbirinden habersiz ve ayrı ayrı yapılmış olmasından dolayı Eski Ankara (Jansen Planı yürürlüğe girene kadar) plansız ve programsız bir gelişme göstermiştir.

İmar çalışmaları sürerken benimsenen tavır, eskilerin yenilenmesi değil de, boş alanların doldurulması şeklinde olduğu için de geleneksel doku günümüze kadar gelebilmiştir.

Sağlık Bakanlığı tarafından yurt dışından getirilmiş olan "Lörcher"e dar kapsamlı bir plan hazırlanmıştır²³. Daha sonra, Ankara Şehremaneti, daha esaslı bir plan için 1927'de Uluslararası sınırlı bir yarışma açmıştır. Berlin'de Prof.Hofmann'a danışılmış ve Hofmann'ın önerisi üzerine Jansen, Ankara için önem taşıyan bir isim olmaya başlamıştır.

Açılan yarışmada Prof.Herman Jansen birinciliği kazanmış, Fransız Şehirci Jausseley'in önerisi ise ikinci olmuştur.

Prof.Herman Jansen, 1928 yılında, Ankara Belediyesi ile imzaladığı sözleşme ile Lorcher Planı'nın uygulanması kısımlarının değiştirilmemesini kabul ederek "ANKARA PLANI"nı hazırlamaya başlamıştır.

Geleceğe yönelik olarak, Ankara'nın çeşitli alanlardaki gelişme potansiyelini, yerleşme gereksinimlerini ortaya koyan etraflı bir rehber rapor, yarışmaya katılan uzmanlar için yarışma şartnamesi olarak hazırlanamamıştır.

Projeye bu tür bir ön çalışmadan yoksun olarak başlamak zorunda kalan Prof.Jansen subjektif karar ve öneriler getirmiş, nitekim plan tasdik edildikten sonra bazı noktaların değiştirilmesi gerekmiştir.

Jansen Planı'nın ihtiyaçları karşılayamayacağı daha başlangıçta belli olduğu gibi, uzmanın işlerine kesinlikle karışılmayacağı prensibinin de pek geçerli olmadığı anlaşılmıştır. Ankara'ya yurdun dört köşesinden akın başlamış, on yılda plana uygun olarak çok az ev yapılırken, belki bundan fazla plansız, kaçak ev inşa edilmiştir. Ankara'ya gelen işçiler, esnaf ve hatta memurlar plan dışı sahalarda plan dışı inşaatlara girişmişlerdir. Yenışehir'de belirli bir plana göre, modern güzel konutlar, devlet binaları yükselirken, diğer bölgelerde gelişigüzel tek katlı, iki-üç katlı binalar yapılmış, Bent deresi'nin arkasında ilk gecekondu oluşmuştur. Bunların kanalizasyon, su gibi altyapı hizmetlerinin bulunmaması da ayrı bir sorun yaratmıştır.

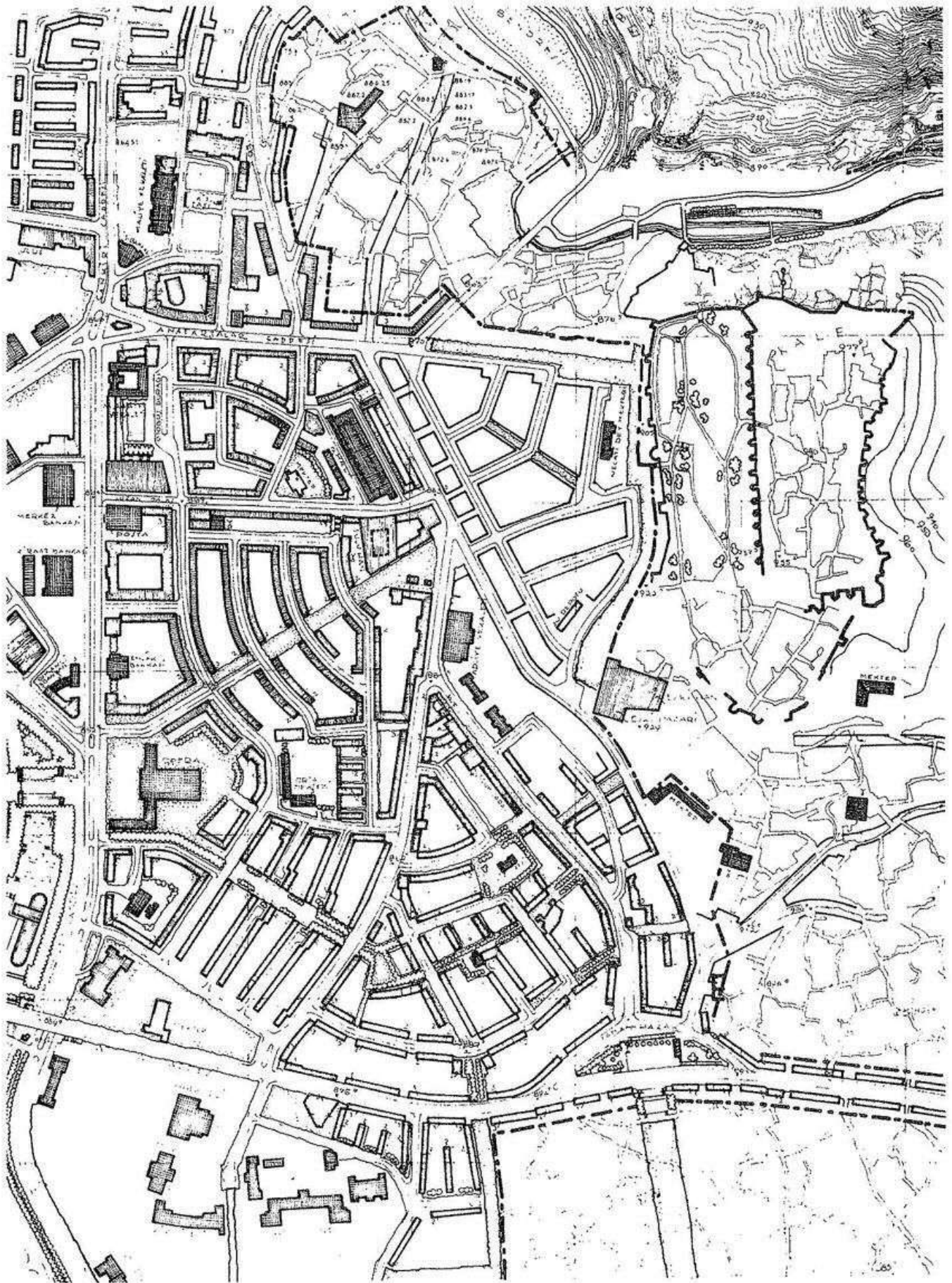
Ankara Şehremaneti'nin teknik ekibinin, Ankara'nın imar çalışmalarını yönetemeyeceği düşüncesiyle 28 Mayıs 1928 gün ve 1351 sayılı yasa ile Ankara Şehri İmar Müdürlüğü kurulmuştur²⁴.

IV.5. JANSEN PLANINDA ESKİ ANKARA

1928 yarışmasından önce yarışma şartları olarak Şehremaneti'nce belirlenen koşullar arasında "Geleneksel Dokunun Korunması" olarak belirtilebilecek bir anlayış yarışmacılara verilmiştir. Bu tutum daha sonraları Jansen Planı'nda uygulanmış ve "PROTOKOL SAHASI" olarak belirlenen alan, geleneksel dokunun bulunduğu yer olarak önem kazanmıştır. (HARİTA 3-Jansen Planında eski kent dokusu)

Yarışmaya katılan üç plancıdan, Fransız Jausseley Eski Ankara'yı tümüyle yenilemeyi önerirken, Brix geleneksel dokunun mümkün olduğunca korunmasını öne sürmüştür. Oysa Jansen'in Planı, bu iki yaklaşım arasında kalan bir tutum izlemiştir.

Jansen'in geleneksel dokuya karşı gösterdiği duyarlılık, bir Tarihi Çevre Koruma endişesinden değil, daha çok geleneksel dokuda uygulanabilir gerçekçi bir imar yaklaşımı getirebilmek kaygısından ileri gelmiştir.

Jansen, Eski Ankara'yı korumak düşüncesinden yola çıkmamıştır ama, geleneksel doku için getirdiği imar hareketinde belli bir ölçüyü aşmadığı için, kısıtlı olmasına rağmen mevcut yol ve yapı düzenini koruma gibi bir sonuca varmıştır.

Ama her imar planı gibi bu planın da spekülasyona açık kalan bir yönü vardır. Jansen Planı'nda Eski Kent Merkezde kalacak şekilde, yeni konut alanları her yöne doğru gelişmiştir. Hernekadar Eski Kent; demiryolu, yeşil alanlar ve kamu kuruluşlarıyla çevrelenerek bir tür sınır içine alınmışsa da, Eski Kent'in merkezi bir bölgede kalması, bu alanın spekülasyonlara açılmasına neden olmuştur.

Jansen'in Planı'nda "Kale"; şehrin en önemli odak noktası olarak alınarak, tüm şehir kalenin etrafında geliştirilmiştir. Kalenin her yerden görülebilmesinin, Jansen Planı için önemli bir girdi olduğunu anlatan şu sözcüklerle, kalenin etrafındaki doku için verilen kararlar hakkında bilgi edinebiliyoruz²⁵.

"Kale'nin etrafını Eski Şehir ve Yeni Şehir, gruplar halinde ihata etmektedir. Hepsi birden bir küll teşkil eden bu sahalar -muttasıl arazinin imar edilip edilmediği kaale alınmayarak- imar edilebilir. /Bu hariç mahallelerin merkezi sıkletleri ritmik bir tarzda mebanî grupları ile (hepsi Kale'ye bakan) tespit edilmelidir."

"Eski Şehrin imarında menedilecek şey, Kale'nin etrafına Kale manzarasını kapatacak şekilde binaların yapılmasıdır. Adliye Sarayı civarında yapılan binalar haddinden fazla yüksek yapılmışlardır. Halihazırda büyük bir mahzur teşkil eden bu tarz inşaat pek fazla irtifada yapılan binaların önlerine isabet eden sahaya merdivenvari binalar yapmak ile tedricen tadil edilebilir. /Bu hususta esasatı katiyenin verilmesi ancak mahallen etüd yapmaya mütevakıftır. Hariç Surların önündeki sahada yapılacak inşaat istasyon meydanından iç surların ve bunların önündeki sahanın görülmesine mani teşkil etmeyecek bir irtifada yapılmalıdır".

28 Mayıs 1928 gün ve 1351 sayılı Yasa ile kurulan Ankara Şehri İmar Müdürlüğü, başlangıçta Şehremaneti'ne bağlı olarak değil de, İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak kurulmuştur.

Ankara Şehri İmar Müdürlüğü'nün görevleri halihazır harita çıkartmak, imar planı ile programını hazırlamak veya hazırlatmak ve bunları uygulamak, uygulamayı denetlemektir. Bu Müdürlük ayrıca;

"Muvazeneyi Umumiye ve İhale Kanunu"na bağlı olmaksızın uygulama yapabilecek ve eğer gerekirse Kamu (Şehremaneti dahil) elindeki tüm alanları devralabilecek yetkidedir²⁶.

Bu örgütün daha sonra 1930 ve 1933 yıllarında 1351 sayılı Yasa'ya yapılan eklerle, "ŞUYULANDIRMA-HAMUR" yetkileriyle güçlendirilmesi, Jansen tarafından hazırlanan kesin imar planının uygulanmasına olanak hazırlıyordu²⁷.

Böylece 1932'den 1950 yıllarına gelene kadar birçok uygulama yapıldı. Fakat bu süreç içinde Ankara'nın şekillenmesi yalnızca Jansen Planı'nda gösterildiği gibi değil, aynı zamanda politik baskılar sonucu spekülasyonların desteklenmesi yönünde olmuştur.

Bu baskılar sonucu planda o kadar değişiklik söz konusu olmuştur ki, Atatürk'ün ölümünden sonra, 1939 yılının başında hazırlamış olduğu imar planının uygulamasını

Ankara Şehri İmar Müdürlüğü'ne bırakarak, Jansen, uygulamada söz sahibi olabilmek için savaştan vazgeçmiştir.

Daha sonraları ise, Kentin nüfus artışının beklenenden çok fazla olması, gecekondulaşmanın başlaması, spekülasyonların artışı ve bunların yanında, planı uygulamakla görevli olanların birçok baskı yüzünden inanç ve isteklerini yitirmeleri sonucu, Ankara'da olumsuz gelişmeler başgösterdi.

1950'lere gelindiğinde Ankara, sanki plansız gelişmiş bir kent görünümü kazanmıştı. Böylece 1955 yılında Ankara İmar Planı için yeni bir yarışma açıldı. Bu uluslararası yarışmayı ise, Nihat YÜCEL ve Raşit UYBADİN'in hazırladığı imar planı kazandı ve bu plan 1957'de onanarak yürürlüğe kondu²⁸.

IV.5.1. Jansen Kesin İmar Planındaki Tutum

Jansen'in 1932'de yaptığı Kesin İmar Planı'nda, yarışmaya girdiği proje ile çok büyük farklılıklar göze çarpmaktadır. Kesin İmar Planı raporundaki şu sözler bu tavır farkını göstermek bakımından önemlidir:

"Yeni Şehircilikte Yeni Şehir kısımlarının kurulmasını eski kısmın yayılışından tamamen ayırmak lazımdır. Hatta nazari olarak Eski Şehir üzerine hattızatında bir cam levhası kapamalıdır. Bu suretle kolaylıkla bütün gidişat takip edilerek, fenalıklardan korumak kabil olur.

Eski Şehre mümkün olduğu kadar el sürmemek gerekir. Yeni kısmın imarının tekamül ve terakkisinden sonra eski kısma münasip bir şekilde dikkatle bağlanmak kabil olur. Yeni ihtiyaçlara göre, mesela seyrü seferin, hususi bakımların icabına göre uydurulur. Bizim vazifemiz onun hususiyetini istikbal için saklamaktır. Bunda da, ufak tefek mevcut hataları nazari itibare almayarak, bir Eski Şehre ait nizamname tanzimi ile muvaffak olunur."²⁹

Yarışma için yazdığı raporunda Kale'yi odak noktası alıp, kentin gelişmesini bunun etrafında kabul eden ve bu tutumuyla da Eski Kent dokusunu merkezde bırakarak, spekülasyonlara açık bırakan Jansen, 1932 yılındaki kesin imar planında karşımıza korumacı bir tutumla çıkarak "Geleneksel dokuya pek dokunulmaması" düşüncesini desteklemektedir. Jansen'in bu yönde etkilenmesine neden olarak Belediye'nin Eski Ankara'yı -Eski Dokuyu- imar edebilecek gücünün olmamasını gösterebiliriz. Bu yüzden de 1932'de yapılan kesin imar planındaki tavır, koruma değil "Kısıtlı, yavaş ve parça parça imar"dır. Ama bu düşünce ile yola çıkarak gelişecek olan Yeni Ankara'nın Eski Ankara yanında yer almasını düşünmek, aynı zamanda eski dokuyu spekülasyona da açmak demektir. Eski Ankara ve Yeni Ankara'nın birbirinden uzak olması birçok çıkar çevresine uymayan bir tutumdur. Bu yüzden de Jansen "Eski Şehir Talimatnamesi" adı altındaki bir kararı planı dengelemek amacıyla gündeme getirir³⁰.

"Korunmak isteyen haliyle Kale'ye doğru uzanan Eski Şehir hiç değiştirilmeyecek, bilhassa yapılacak bir Eski Şehir Talimatnamesi ile herhangi bir tecavüzden korunacaktır. Sade garp (batı) kısımları zamanın icabına uydurulabilir."

Geleneksel dokunun korunmasını savunan "Eski Şehir Talimatnamesi" daha sonra planlarda karşımıza "Protokol Sahası" olarak çıkar ve bu alan o günden bu yana

bir dokunulmazlık kazanarak, koruma-geliştirme çalışmaları şöyle dursun, ancak, imarı engelleyici, çürümeye bırakılmış bir doku durumuna girer. Jansen'in 1928 ve 1932 yılları arasındaki planları arasındaki başka bir önemli fark da, 1928'de Kale, imar planının merkezi -çekirdeği- durumundayken, 1932'de Kale, kent makroformunun kenarında bırakılarak, gelişme Çankaya'ya doğru düşünülmüştür.

İmar Plan raporunda şunlar söylenmektedir:

"Tashihe en fazla ihtiyaç gösteren Eski Şehrin garp taraflarıdır. Daima tekrarlanan yangınlar yüzünden aradan büyük parçalar yırtılmıştır. 'Yangın yerlerini hatıra getirmeli', bu yüzden garp kenarında Yeni Şehir tesisine başlanmıştır. Fakat, civarda yapılan, yeni banka vb. gibi binalardan eski kısımlar çok acınacak bir vaziyette kalmışlardır. Bu sebepten Hacıbayram, İsmetpaşa, Hacıdoğan Mahallelerini zaman zaman tamamen yeniden yapmaya karar verilmiştir."³¹

Bu sözlerden kentin batıya geliştirilmesinin planlandığını daha iyi anlarız.

"Kale ve Kale'nin etrafını çeviren kısımlar, Eski Şehir Kanununa dahil değildirler. Bu kanun (Eski Şehir Kanunu), aynı zamanda, Eski Türk Şehrini çok kıymetli silüetlerini muhafaza edebilmek, mahalleleriyle sokak manzaralarının birbirine uydu-
rulması icap ettiğinde işe yarayacaktır. Burada yapı inkişafına ancak muayyen bir hudut dahilinde ve kaidelere göre müsaade edilmelidir. Yeni müstakil daireler elde etmek veya fabrika kurmak maksadı ile esaslı tamirat katiyen memnudur. Yeni veya tamirat yapılan kat veya evler iki katı aşmayacaktır. Yan ve arka çıkıntılar ile ayrı dairelere malik olmayacaklardır.. Çatı ve bodrum katlarını oturmak için kullanmayacaklardır./ Ancak, bu gibi kat'li nizamnamelerle Kale'nin müstesna manzarasını ve kendisine doğru muntazam yükselen ahşap iskeletli tuğla evlerini istikbalde saklayabiliriz./ Bu gibi kültürel abideleri mahvetmekten ise, yolların dar, seyrü sefare müsait olmayarak kalışları ve yangına müsait oluşları çok defa evladır. Böylece Eski Şehir şarkta yalnız iki cadde kesilerek açılmalıdır. Bunlardan biri Samanpazarı'ndan şark istikametinde Eski Şehire kadar, ikincisi de yılankavi olarak aynı meydana Kale'ye gider. Bu suretle bir yangın vukuunda itfaiye çabuk ve tesirli olarak işe girişebilir./ Fakat, bundan başka her türlü inşaattan vazgeçilmelidir. Şehrin çok geniş ve muazzam olan yeni kısımlarına nazaran Eski Şehrin bu kanuna bağlı kalan yerleri çok mahdud kısımları işgal ederler ki, bu küçük fakat çok kıymetli parçaları, şehrin bozulmayan hatırası olarak istikbale devretmek bir mühim vazifedir." ³²

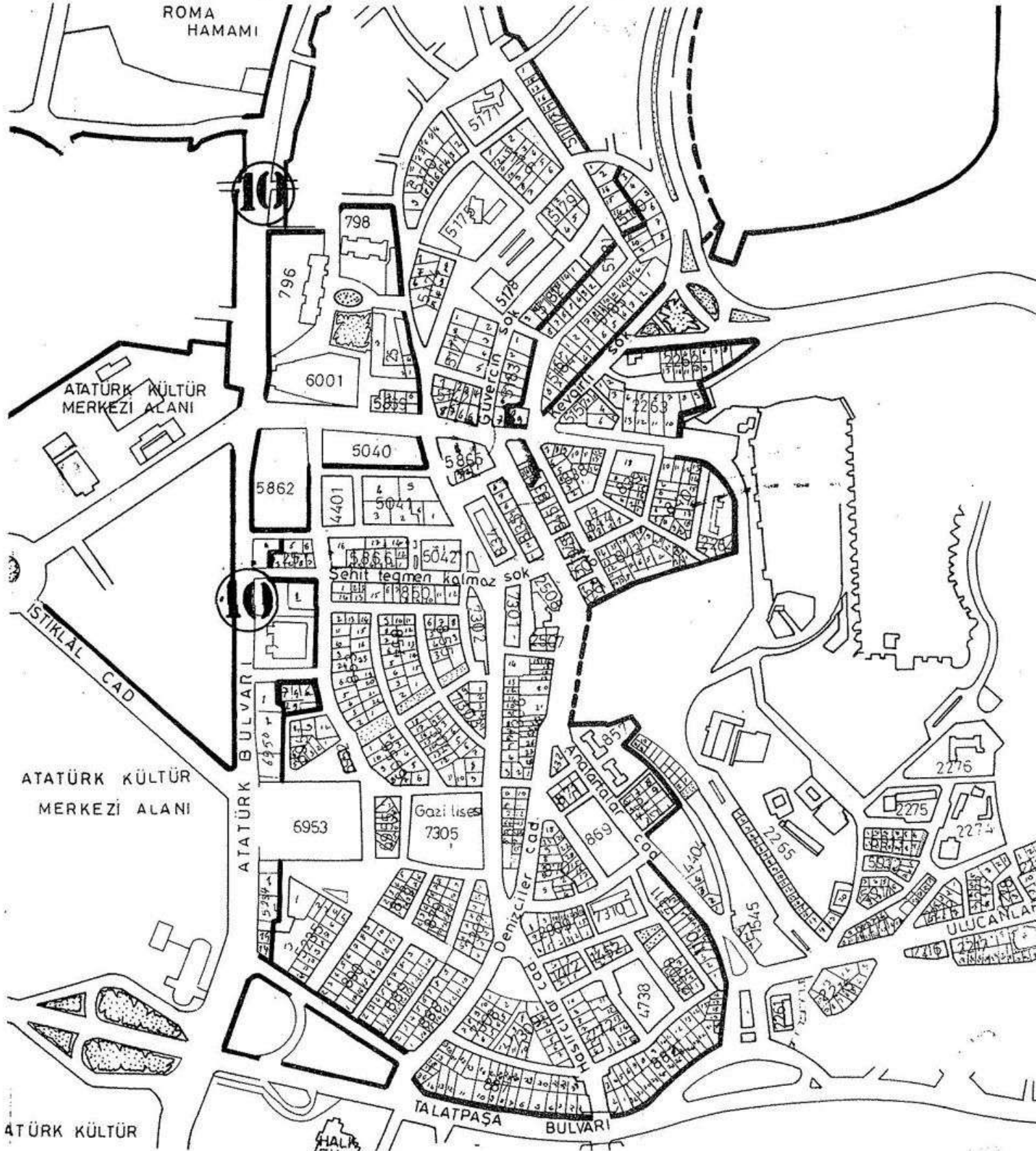
IV.6. 1957 YÜCEL-UYBADİN PLANINDA ESKİ KENT DOKUSU

Ankara'nın nüfusunun düşünülenden hızlı artışı, plan kararlarının yeterli yaptırımları getirememesi, hızla artan iç göçlerin baskısı ile kentin gelişmesi kontrol edilememiş ve daha 1950'lerin başında Jansen Planı'nın öngördüğü 300 binlik nüfus hedefi aşılmıştır.

Planların çeşitli şekillerde yorumlanması, parça parça ele alınması ve devamlı değişimlere maruz kalmasına neden olmuştur.

1932-1937 yılları arasında geleneksel doku içinde bazı plan uygulamaları yapılmış, ancak, geleneksel doku çoğu yerde kendi kaderine bırakılmıştır. Yapılan uygulamalardan bazıları şunlardır:

1957 YÜCEL - UYBADİN PLANINDA ESKİ KENT DOKUSU OLD CITY IN YÜCEL - UYBADİN PLAN - 1957

Talatpaşa Bulvarı, Ulucanlar Caddesi, Denizciler Caddesi ve Anafartalar Caddesi açılmıştır. Kale'nin batı yamacında kalan yangın alanı parka dönüştürülmüştür.

Kale ve civarının yanısıra, Samanpazarı ile Talatpaşa Bulvarı'na kadar uzanan semtleri içine alan ve "Protokol Sahası" olarak belirlenen bölüm koruma bölgesi olarak ilan edilmiştir.

Fakat, "Protokol Sahası"nı kapsayan yerlerde koruma-geliştirme veya düzeltme yönünde bilinçli herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Plan uygulamasının bu bölgelere ulaşamaması, kendi başına ve düzensiz gelişmelere neden olmuştur. Ulus çevresinde yenilenmesi öngörülen alanlar yenilenemediği için buralar konut dışı kullanımlara açılmıştır³³.

Bunun yanısıra Eski Şehrin çevresinde gecekondulaşma hareketleri artarak sürmüş ve bu kesim düşük gelir gruplarına terk edilmiştir. Bunun sonucu olarak da Eski Şehir dokusu bakımsızlaşmaya ve sağlıksızlaşmaya başlamıştır.

Yeni bir plan yapılması bunun sonucunda gündeme gelmiş ve 1955 yılında uluslararası bir proje yarışması sonucunda Nihat YÜCEL ve Raşit UYBADİN tarafından hazırlanan 5720 Ha.'lık bir alanı kapsayan imar planı 1957'de onanarak yürürlüğe girmiştir. (HARİTA 4- 1957 Yücel-Uybadin Planında Eski Kent Dokusu)

Bu planda ise, 2006 yılı hedefi olarak 750.000 nüfus öngörülmüş ve Kızılay Yeni Merkez olarak planlanmıştır. Aşırı nüfus artışları ve plan uygulama araçlarındaki yetersizliklere bağlı olarak, kentin sağlıklı gelişmesi bu planla da denetlenememiştir. Yağ lekesi şeklinde bir gelişme öngörülmüş, belirgin bir gelişme yönü gösterilmemiştir. Geleneksel merkez olgusu ortaya çıkmıştır.

IV.7. BÖLGE KAT NİZAMI PLANINDA ESKİ KENT DOKUSU

1961 yılında alınan bir kararla, Yücel-Uybadin Planı'ndaki yoğunluklar arttırılmış, yöresel mimariye uygun olmayan gabariler verilmiş, küçük tapulama parselleri şuyulandırılarak taban alanları arttırılmıştır. Ana caddeler boyunca büyük oranda bu parsel düzeni uygulanmış, caddelerin hemen ardında doğal eğimin fazla oluşu, planın özgün doku ile uyumsuzluğu, mülkiyetin parçalanmış oluşu, kişi ve kamunun uygulama için maddi güçten yoksun bulunması gibi nedenlerle uygulanamamıştır.

Tarihi Kent Dokusu, cadde üzerindeki yüksek blokların ardında sıkışmış kalmış, fonksiyonel dönüşüm, çevre kalitesindeki düşüş, doğal yıpranma, bölüntü ve eklenmeler vb. gibi değişimlerle günümüze kadar ulaşabilmiştir.

Bu bölgelerdeki imar uygulamaları da koruma ıslah yönünde olmayıp, tamamen yenilemeye yöneliktir. Bunlara örnek olarak:

- * Hacıbayram Camii çevresindeki yapıların yıkılarak, (1937) bugünkü meydanın oluşturulması,
- * Çok sayıda konutun kamulaştırılarak yıkılmasını gerektiren Ulucanlar Caddesi, (1955)
- * Kurtuluş ve Kırgız Mahallelerini yok ederek 1960'lı yıllarda oluşturulan Hacettepe'yi verebiliriz.

IV.8. 1990 ANKARA NAZIM PLANI'NDA ESKİ KENT DOKUSU

1967 yılında İmar ve İskan Bakanlığı'nca Ankara için kentin yakın etki alanı için il

ölçeğinde bir çalışma başlatılmış ve 1969 yılında özel bir kararname ile Bakanlığa bağlı Ankara Metropolitan Alan Nazım Plan Bürosu kurulmuştur.

1973 yılında, kentin 1990'lardaki gelişme şeması ortaya konulmuş ve 3.6 milyonluk bir nüfus hedefine göre kentin yeni gelişme alanları -19318 Ha.'lık- belirlenmiş ve 1977 yılına kadar yaklaşık olarak bu gelişme alanlarının %40'ını bulan uygulamayı yönlendirici plan kararları üretilmiştir.

Ankara 1990 Nazım Planı 1982 yılında onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Bu plan daha çok kentin makroformunu yönlendirici, yol gösterici olmak niteliğini taşımaktadır. Ulus'un Kent Merkezi olarak kısmen yenilenmesi ve üzerindeki baskıları azaltmak üzere merkezin Çankırı Caddesi batısına (Kazıkıçı Bostanları) Küçük Sanayinin halen yer aldığı kesime doğru kayması önerilmiştir.

Kızılay büyüyen bir merkez olarak düşünülmüş ve bu merkezin güneye doğru kayması önerilmiştir.

Yerleşmenin batıya doğru kayma önerisi ile, Batıkent, Sincan, Yeni Yerleşmeler gibi Toplu Konut Alanları planlanmış ve uygulanmaya başlanmıştır.

IV.9. ULUS MERKEZ GELİŞMESİNİN GENEL DEĞERLENDİRİLMESİ

Ulus Merkezi'nde kentteki işyerleri toplamının %32,8'i, çalışan işgücünün %27,5'i ve yıllık ciro toplamının %29,3'ü yoğunlaşmaktadır³⁴. "Toptan ticarete işyerlerinin %34,8'i, çalışanların %35,2'si, perakende ticarete işyerlerinin ve çalışanların %33'ü, büro servislerinde işyerlerinin %53,8'i, çalışanların %57,3'ünün Ulus'ta toplandığını ve Yeni Şehir'de bu değerlerin yarısı oranında yer aldığı görülmektedir³⁵.

Bu ekonomik ölçüler Ulus'un fiziki yapısına da yansımakta, konut dışı kullanım alanlarının, merkezin tüm alanının %65'ini içine alan 97 yapı adasında (110 Ha.) yerleştiği ve büyük yoğunluk kazandığı görülmektedir.

Yenişehir'de ise, konut dışı kullanışların hakim olduğu merkez adaları, toplam içinde %25 seviyesinde bir alan kaplamaktadır.

Ancak, Ulus Merkezi'nin fiziki dokusu mülkiyet yapısının etkisinde olarak artan kent nüfusunun ulaşım isteklerini karşılayacak bir yol yapısına, merkez fonksiyonlarının rahat kullanımını sağlayacak bir gelişim sürecine kavuşamamıştır.

Merkezdeki yenilenmeler ana ulaşım aksları boyunca olmakta, iç kısımlarda değişim olmamaktadır. Yol boyundaki parsellerin değeri, verilen kat yükseklikleri ile giderek yükselmekte ve kullanım alanlarının belirli mekanlarda toplanması yerine aksiyel gelişme spekülâtif bir yapıda oluşmaktadır.

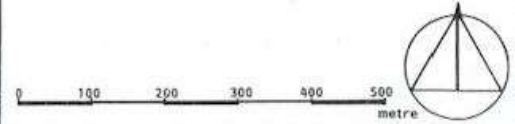
Kentteki hızlı gelişmeye Ulus'un ayak uyduramaması, önemli merkez kullanımlarının Yenişehir'e ve başka alt merkezlere kayması Ulus'un ağırlığını kaybetmesine yol açmaktadır. Nitekim, 1969 ve 1973'de yapılan arazi kullanım tesbitlerinde bu iki tespit arasında Ulus'ta 53.840 m²'lik yeni konut dışı alan kullanıma açılırken, bu rakam Yenişehir'de 220.490 m²'ye ulaşmıştır.

Ulus'ta perakende ticaretin dayanıksız tüketim maddelerini satan kolları ve bazı ticari servislerin gösterdiği ağırlık gelecekteki gelişme yapısında azalmalar gösterebilir fakat, ihtisaslaşmış merkez kullanımlarının bugünkü merkez ve çevresinden uzaklaşması beklenemez. Dolayısıyla merkezlerin ve özellikle Ulus'un gelecekteki önemini

**ULUS TARİHİ KENT MERKEZİ
ÇEVRE DÜZENLEME YARIŞMASI
PROJECT COMPETITION ON ULUS-
HISTORICAL CENTER**

**ARAZİ KULLANIMI
EXISTING LAND USE**

- KONUT
HOUSING
- TİCARET
COMMERCIAL
- KÜÇÜK SANATLAR
ARTISAN AND HANDICRAFTS
- KAMU YAPILARI
PUBLIC BUILDINGS
- EĞİTİM TESİSLERİ
EDUCATIONAL BUILDINGS
- DİNİ YAPILAR
RELIGIOUS BUILDINGS
- FİNANS-BANKALAR
FINANCIAL BUILDINGS
- AKTİF YEŞİL ALANLAR
ACTIVE GREEN AREAS
- PASİF YEŞİL ALANLAR
PASSIVE GREEN AREAS
- DEPOLAMA
WAREHOUSES
- SOSYO-KÜLTÜREL YAPILAR
SOCIO-CULTURAL BUILDINGS

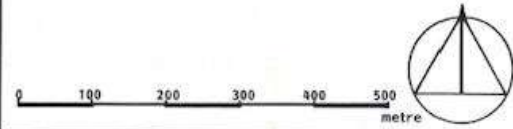

ANKARA BÜYÜK ŞEHİR BELEDİYESİ İMAR DAİRESİ BAŞKANLIĞI
ANKARA MUNICIPALITY URBAN PLANNING AND RECONSTRUCTION DIRECTORATE

**ULUS TARİHİ KENT MERKEZİ
ÇEVRE DÜZENLEME YARIŞMASI**
PROJECT COMPETITION ON ULUS-
HISTORICAL CENTER

**KAT YÜKSEKLİĞİ
NUMBER OF FLATS**

- 1-3 KAT
1-3 FLOORS
- 4-6 KAT
4-6 FLOORS
- 7 VE DAHA YÜKSEK
7 AND OVER

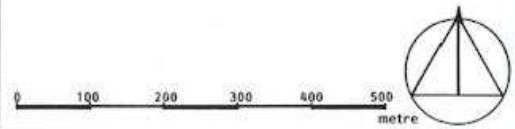

ANKARA BÜYÜK ŞEHİR BELEDİYESİ İMAR DAİRESİ BAŞKANLIĞI
ANKARA MUNICIPALITY URBAN PLANNING AND RECONSTRUCTION DIRECTORATE

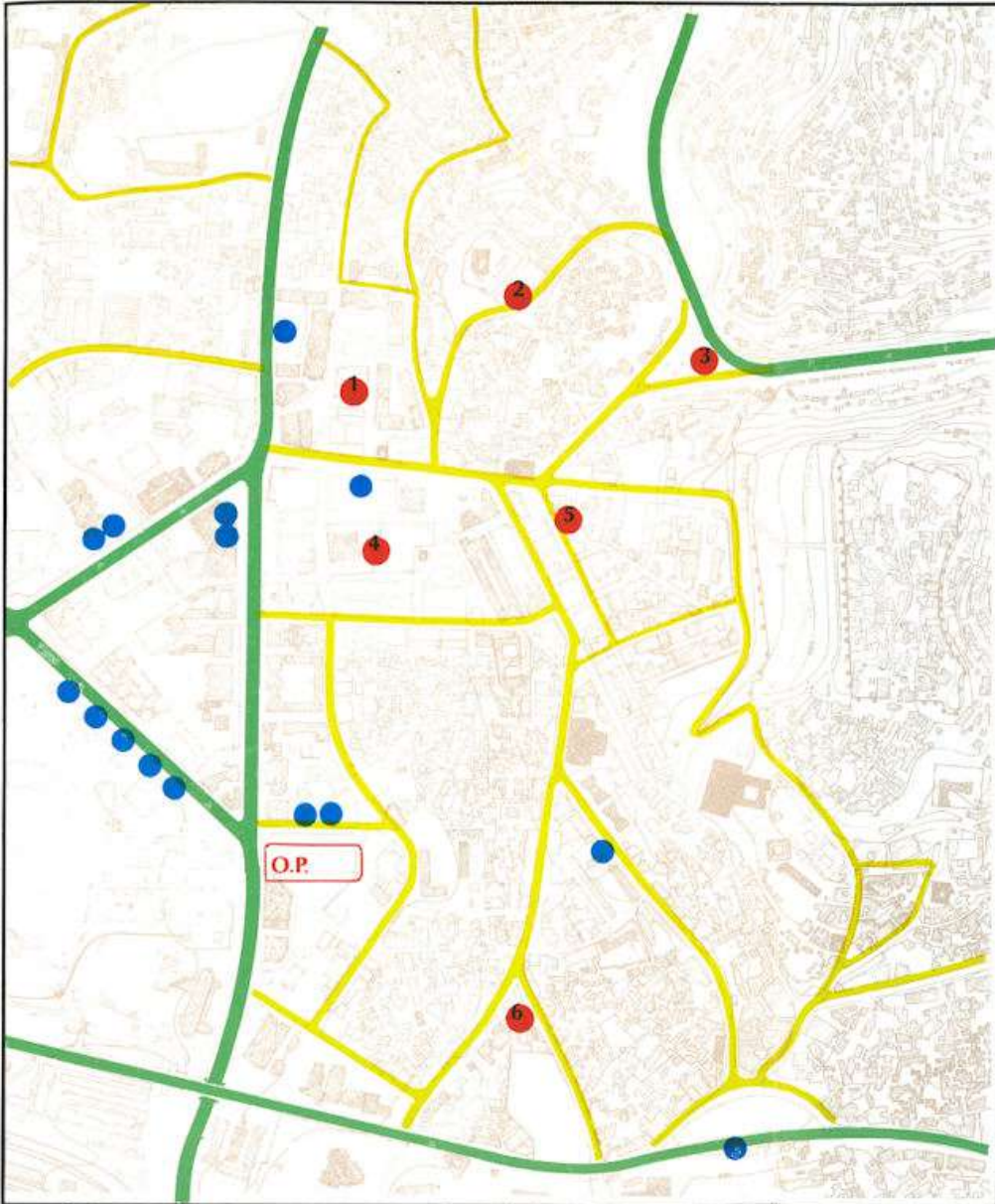
**ULUS TARİHİ KENT MERKEZİ
ÇEVRE DÜZENLEME YARIŞMASI
PROJECT COMPETITION ON ULUS-
HISTORICAL CENTER**

**ULAŞIM
CIRCULATION**

- ANA YOLLAR-BULVARLAR
MAIN STREETS-BOULEVARDS
- II DERECE YOLLAR-CADDELER
SECONDARY STREETS
- BELEDİYE OTOBÜS DURAK VE PARKLARI
MUNICIPAL BUS STOPS AND PARKING LOTS
- 1 MALİYE OTOPARKI
- 2 HACIBAYRAM OTOPARKI
- 3 BENDDERESİ OTOPARKI
- 4 BEŞİK SOKAK OTOPARKI
- 5 KONYA SOKAK OTOPARKI
- 6 HASIRCILAR-DENİZCİLER CADDESİ
KAVŞAĞI OTOPARKI

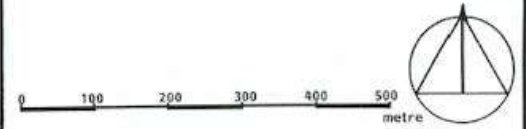
ANKARA BÜYÜK ŞEHİR BELEDİYESİ İMAR DAİRESİ BAŞKANLIĞI
ANKARA MUNICIPALITY URBAN PLANNING AND RECONSTRUCTION DIRECTORATE

**ULUS TARİHİ KENT MERKEZİ
ÇEVRE DÜZENLEME YARIŞMASI**
PROJECT COMPETITION ON ULUS-
HISTORICAL CENTER

SU ŞEBEKESİ
WATER DISTRIBUTION NETWORK

- MEVCUT DAĞITIM ŞEBEKESİ
EXISTING DISTRIBUTION SYSTEM
- MASTER PLANA GÖRE DÖŞENECEK
BORU HATTI
PIPES TO BE CONSTRUCTED ACCORDING
TO THE MASTER PLAN

ANKARA BÜYÜK ŞEHİR BELEDİYESİ İMAR DAİRESİ BAŞKANLIĞI
ANKARA MUNICIPALITY URBAN PLANNING AND RECONSTRUCTION DIRECTORATE

**ULUS TARİHİ KENT MERKEZİ
ÇEVRE DÜZENLEME YARIŞMASI**
PROJECT COMPETITION ON ULUS-
HISTORICAL CENTER

**HABERLEŞME -
TELEFON ŞEBEKESİ**
COMMUNICATION -
TELEPHONE NETWORK

- YERALTI TELEFON HATTI
UNDERGROUND TELEPHONE WIRES
- TELEFON KABİNLERİ
TELEPHONE BOOTHS

0 100 200 300 400 500
metre

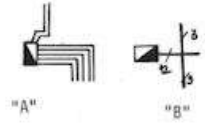

ANKARA BÜYÜK ŞEHİR BELEDİYESİ İMAR DAİRESİ BAŞKANLIĞI
ANKARA MUNICIPALITY URBAN PLANNING AND RECONSTRUCTION DIRECTORATE

**ULUS TARİHİ KENT MERKEZİ
ÇEVRE DÜZENLEME YARIŞMASI
PROJECT COMPETITION ON ULUS-
HISTORICAL CENTER**

**ELEKTRİK ŞEBEKESİ
ELECTRICITY NETWORK**

- TRAFO TESİSİ
TRANSFORMER
- YERALTI AÇAK SANDIĞI
SWITCH
- 1 KV AÇAK SANDIĞI
1 KV SWITCH
- 1 KV Yeraltı Kablosu
1 KV Underground-Cable
- 6.3 KV Yeraltı Tablosu
6.3 KV Underground-Cable
- 34,5 KV Yeraltı Kablosu
34,5 KV Underground-Cable
- DEMİR DİREK
STEEL POLE (I)
- KAFES DİREK
STEEL POLE (FENCE)

Not: Gösterme imkanı kısıtlı olduğundan, şekil (A) daki anlatım, şekil (B) de olduğu gibi gösterilmiştir

Note: Due to the lack of the space, actual system shown in "A" is drawn as seen in Fig."B".

0 100 200 300 400 500
metre

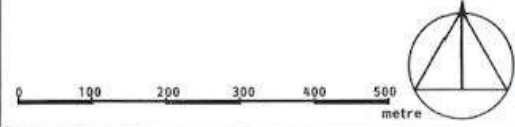
ANKARA BÜYÜK ŞEHİR BELEDİYESİ İMAR DAİRESİ BAŞKANLIĞI
ANKARA MUNICIPALITY URBAN PLANNING AND RECONSTRUCTION DIRECTORATE

Kayıt eksikliği nedeniyle 1 KV lık tesisler tam olarak işlenememiştir.
1 KV system is not completely shown,
since the records were insufficient.

**ULUS TARİHİ KENT MERKEZİ
ÇEVRE DÜZENLEME YARIŞMASI**
PROJECT COMPETITION ON ULUS-
HISTORICAL CENTER

HAVAGAZI DAĞITIM ŞEBEKESİ
GAS DISTRIBUTION NETWORK

- ALÇAK BASINÇ ŞEBEKE HATTI
LOW PRESSURE LINES
..... YÜKSEK BASINÇ ŞEBEKE HATTI
HIGH PRESSURE LINES
--- ARAŞTIRMA ALANI SINIRI
SURVEY AREA

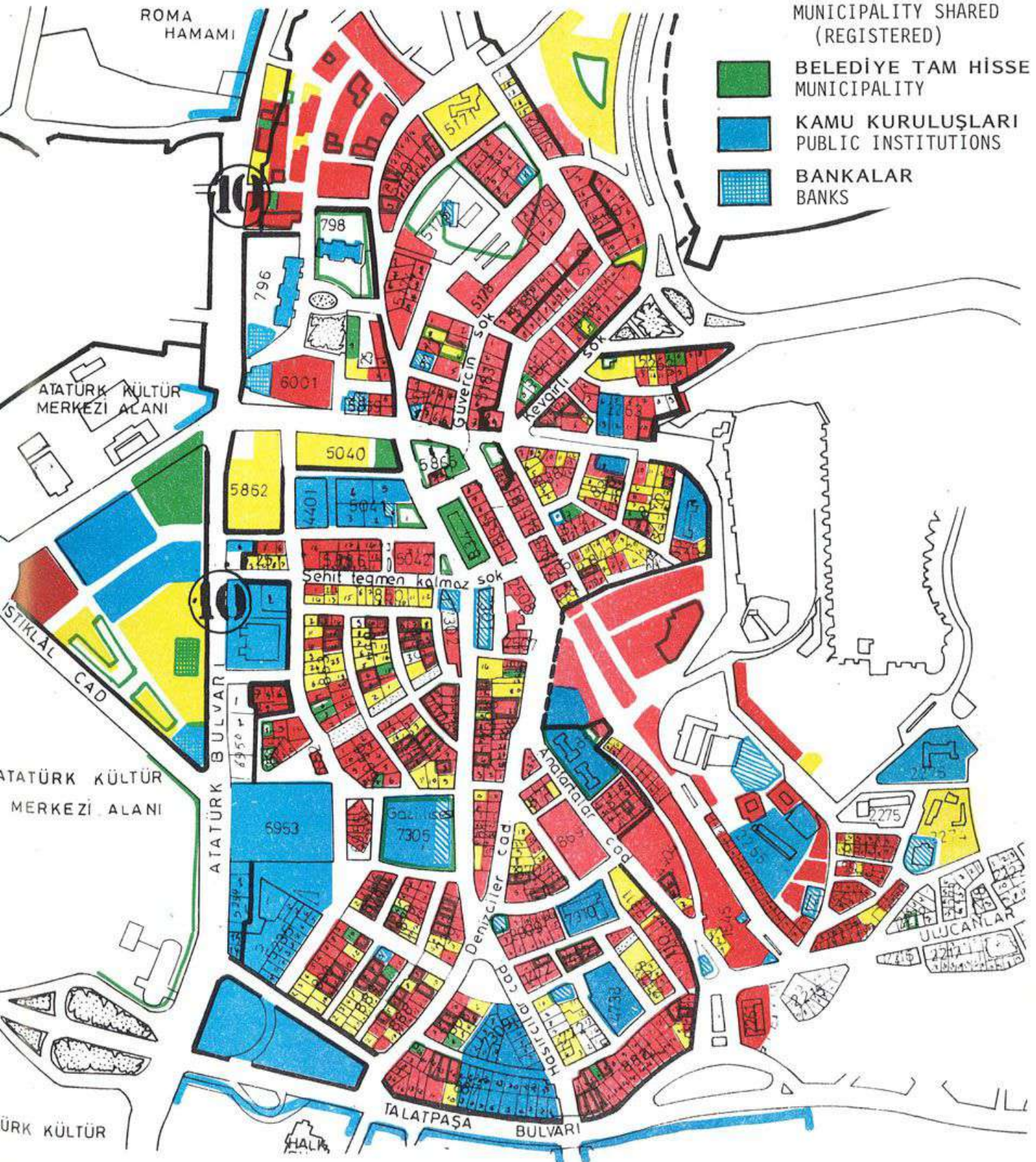

ANKARA BÜYÜK ŞEHİR BELEDİYESİ İMAR DAİRESİ BAŞKANLIĞI
ANKARA MUNICIPALITY URBAN PLANNING AND RECONSTRUCTION DIRECTORATE

MÜLKİYET DURUMU

LAND OWNERSHIP

	VAKIF
FOUNDATIONS
	BELEDİYE HİSSELİ
(TESCİLSİZ)
MUNICIPALITY SHARED
(UNREGISTERED)
	ŞAHİS
PRIVATE
	BELEDİYE HİSSELİ
(TESCİLLİ)
MUNICIPALITY SHARED
(REGISTERED)
	BELEDİYE TAM HİSSE
MUNICIPALITY
	KAMU KURULUŞLARI
PUBLIC INSTITUTIONS
	BANKALAR
BANKS

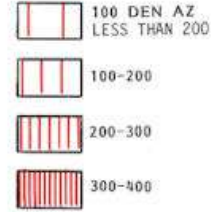

**ULUS TARİHİ KENT MERKEZİ
ÇEVRE DÜZENLEME YARIŞMASI
PROJECT COMPETITION ON ULUS-
HISTORICAL CENTER**

**MAHALLE SINIRLARI VE KONUT
NÜFUS YOĞUNLUKLARI**

DISTRICT BOUNDARIES AND
RESIDENTIAL POPULATION DENSITIES

(KİŞİ/HA-BRÜT)

1 İZZETTİN	13 YENİCE
2 İNKILAP	14 YEĞENBEY
3 ÖZTÜRK	15 İSTİKLAL
4 ALTINTAŞ	16 KIZILELMA
5 TABAKHANE	17 SUTEPE
6 ANAFARTALAR	18 KILIÇASLAN
7 NECATİBEY	19 ÖZCAN
8 İÇKALE	20 SAKALAR
9 DOĞANBEY	21 KOYUNPAZARI
10 MİSAKİ MİLLİ	22 OĞUZ
11 ŞENYURT	23 ÇİMENTEPE
12 DEMİRFIRKA	24 ALPARSLAN

0 100 200 300 400 500
metre

ANKARA BÜYÜK ŞEHİR BELEDİYESİ İMAR DAİRESİ BAŞKANLIĞI
ANKARA MUNICIPALITY URBAN PLANNING AND RECONSTRUCTION DIRECTORATE

koruyacağını söyleyebiliriz. Şehrin gelecekteki makroformu dikkate alındığında Ulus' un bugünkü fiziki yapısında yoğunlaşmanın sınırlandırılması, mevcut yapıdaki eksik servis ve altyapılarının tamamlanması ve merkezin yakın çevresinde yeni açılacak alanlarda gelişmeyi teşvik edici tedbirlerin alınması gerekli görülmektedir. Ulaşım aksları boyunca parsel ölçeğinde uygulanan Bölge Kat Nizamı Planı'nın merkezdeki yoğunlaşmayı aşırı seviyelere çıkaracağı tespit edilebildiğine, bu uygulamanın gelecekte merkezin kullanma ve işleminde müdahale edilemeyecek sorunlar yaratacağı açık olduğuna göre fiziki ve hukuki tedbirlerin öncelikle geliştirilmesi zorunludur. Bir başka deyişle, özellikle Ulus'ta iç bölgelerde yapılacak yenilemelere esas olacak planlamaların kent merkezi bütünü ile ulaşım ve kullanımlar yönünden bir bütünlük içinde olması gereklidir.

Bu yenileme işlemine sahne olacak alanlardaki küçük mülk sahiplerinin spekülatif amaçlara alet olmaması için hazırlanacak fiziki planların yasal araçlarla donatılması, kamunun bu konuda organize edici bir rol yüklenmesi zorunludur³⁶. Büyük parsellerde yapılacak yenilemelerde uygulanan Arsa İnşaat Emsalinin ve Bina Sahası Emsalinin, özellikle merkezlerde fonksiyonel işlerliği arttırıcı bir planlama aracı olarak kullanılması gereklidir. Bugüne kadar yapılan uygulamalarda zemin altındaki kullanım alanlarını dikkate almadan verilen Arsa Emsali değerlerinin çok yüksek olduğu ve merkezdeki sorunları giderek arttırdığı bilinmektedir. Bu nedenle mevcut yapıyı zorlamadan servisleri arttırıcı yönde bir planlama ve organizasyon gereklidir.

IV.10. ULUS VE YAKIN ÇEVRESİ JEOLJİK YAPISI – Oktay EKİNCİ - Jeoloji Mühendisi

IV.10.1. Genel Jeolojisi

Çalışma bölgesinde zeminler esas olarak iki başlıkta incelenebilir.

- a) Toprak zeminler (Akarsu ve göl çökelleri plgç)
- b) Kaya zeminler (Tl-ardezit, Tagl-Aglomera)

Toprak zeminler; Çalışma bölgesinde batıda Atatürk Bulvarı, kuzeyde Hisarpark Caddesi, doğuda Denizciler Caddesi arasında ve Ulucanlar Caddesi doğusundaki alanda gözlenir. Litoloji olarak; Kil-silt-kum ve çakıllardan oluşmuşlardır. Pliyosen yaşlıdır ve miyosen (kaya zeminler) yaşlı zeminler üzerinde uyumsuz olarak bulunurlar. Mineralojik ve petrografik açıdan değişik bileşimlerdeki çevre kayaların bozunma ürünlerinin, akarsularla, göl ortamına taşınmaları sonucu oluşmuş olan bu çökeller; bu nedenle içerdikleri kayaç parçacıkları, tane boyu dağılımları ve renkleri açısından oldukça heterojen bir görünüm içerisindedirler.

Kaya zeminler; Çalışma alanı içindeki andezitler genel olarak "mavimsi-gri, pembe ve siyahımsı mor renklerde gözlenirler. Çalışma bölgesinin kale etekleri bu kayaçlardan oluşmuştur. Genellikle porfirik bir yapı gösteren andezitler çoğunlukla plajiolaz ve/veya kuvars minerallerinden oluşmuşlar, fay ve/veya çatlak zonlarında alterasyona uğrayıp killi düzeyler oluşturmuşlardır. Ankara genelinde andezitler üç ayrı yönde belirgin bir şekilde gelişmiş olan eklemeler gözlenir, bunlar düşey yönde gelişmiş "soğuma çatlakları"dır.

Aglomeralar; Boyutları birkaç santimetreden 1 metreye kadar değişen pembe ve siyahımsı-mor renkli andezit bloklarının, tufümsü bir ara malzeme ile bağlanmaları sonucu oluşmuşlar, görünümleri andezitinkilere çok benzemektedir. Andezit ve aglomeraların dokanaksal ilişkileri çoğunlukla altta aglomera, üstte ise andezit şeklindedir.

IV.14.2. Mühendislik Jeolojisi

Çalışma bölgesinde Toprak zeminler (II.Bkz.Müh.Jeo.Haritası) genelde iyi boylanmış olup ortalama olarak, yaklaşık %15 çakıl, %25 kum, %30 silt ve %30 kil tane boyutundaki malzemelerden oluşmuşlardır. Bu zeminlerin ortalama tane özgül ağırlıkları değeri 2.58; Atterberg sınırları ve index değerleri ise; ortalama olarak $LL=56$, $PI=32$, $SL=17$, $PI=24$, $Cc=0,42$ ve aktivite no.=0,74 olarak bulunmuştur. Toprak zeminlerin %35 gibi bir bölümü Birleştirilmiş Toprak sınıflamasına göre MH grubunda; %15'i CH grubunda; %15'i SM grubunda; geri kalan bölümü ise diğer toprak gruplarında yer almaktadır. Bu zeminler içerisindeki killi düzeyler, aktivite değerleri açısından "normal aktifgiller" grubunda yer alırlar ve genelde "yüksek şişme potansiyeline" sahiptirler.

Kayaç zeminler (TL, Tagl) ise, genelde çok kırıklı ve çatlaklı bir yapıya sahiptirler. Bu zeminlerin ortalama görünür özgül ağırlık değeri 2.58; ortalama görünür gözeneklilik değeri 4.2; ortalama ağırlıkça su emme değeri ise 1.92 olarak bulunmuştur. Kayaç zeminler, Deere ve Miller'in "Birleştirilmiş kayaç sınıflaması"nda CM grubunda (orta dayanımlı ve orta modül oranlı) yer alırlar.

IV.14.3. Arazi Kullanım Potansiyeli

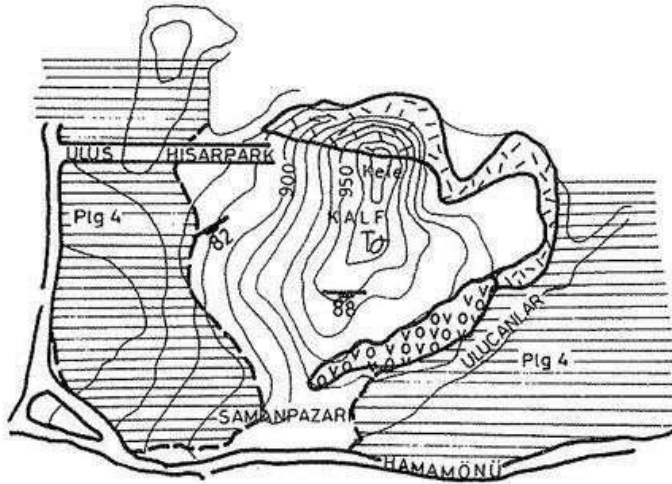
Çalışma alanı toprak zeminleri (Plgç)'nin killi düzeylerinde montmorillonit içeriği oldukça yüksek olan akarsu ve göl çökellerinde, şişme ve büzülme, uzun süreli eğim duyarlılığı ve iç yapı çökmesi gibi sorunlar, bu tür zeminler üzerine inşa edilen yapıları önemli ölçüde etkilemektedir. Bu tür zeminlerde inşaat öncesi zeminin jeoteknik özellikleri incelenmeli, ekonomik ve emniyetli temel tipi belirlenmelidir.

Andezit temellerde yapı altında genellikle oturma, şişme ve kabarma gibi deformasyonlar gözlenmez ancak, düşey yönde gelişmiş olan soğuma çatlakları ve yoğun eklem sistemleri, bu kayaç içinde açılan taş ocaklarında sık sık kayaç (blok) düşmesi olaylarına neden olmaktadır.

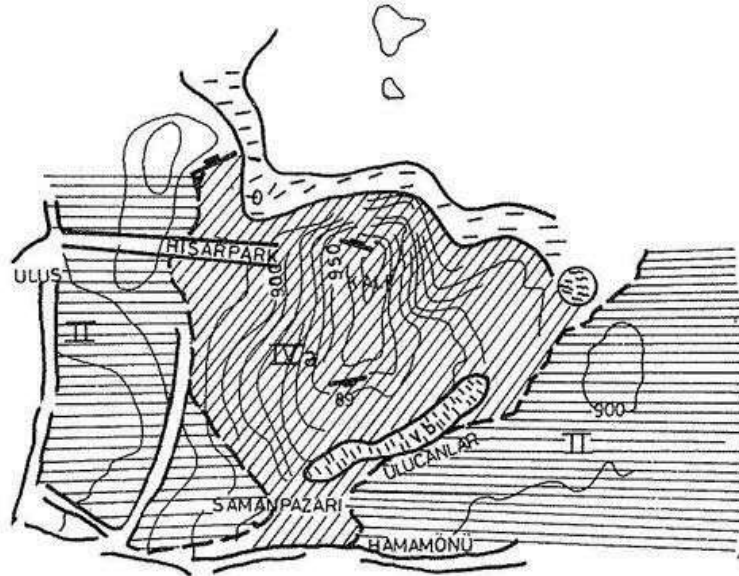
NOTLAR:

KASAPOĞLU, K.E. 1980 Ankara Kenti Zeminlerinin Jeo-Mühendislik Özellikleri, Doçentlik Tezi, H.Ü. Jeoloji Mühendisliği Bölümü, Beytepe, Ankara, 2065.

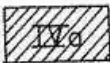
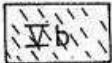
JEOLOJİK DURUM GEOLOGICAL STATUS

GENEL JEOLOJİ HARİTASI

MÜHENDİSLİK JEOLOJİSİ HARİTASI

YAŞ	SENETİK GRUP	SİMGE	LİTOLOJİ	MÜHENDİSLİK ÖZELLİKLERİ	MÜHENDİSLİK SORUNLARI
Age	Genetik Group	Symbol	Lithology	Eng. Properties	Eng. Problem
Pliosen	Pluvial ve lolustrin	Kil silt kum çakıl 	Plastisitesi yüksek, şişme derecesi yüksek aktivitesi normal ince kumlu siltli inorganik kil, sağlam sert fissürlü kil.	Şişme ve büzülme uzun süreli eğilim duyarlılığı iç yapı çökmesi.	
Miyosen	Vulkanik		Andezit		Kayaç (blok) düşmesi
Miyosen	Volcano klasik		Tüfbreşi yüksek dayanımlı yüksek modüleranlı		Kayaç düşmesi
			Su baskını (taşkın) alanları		
			Ekleme doğrultu ve eğimi		

NOTLAR:

1. "50 Yıllık Yaşantımız 1923-1933", Cilt I, Milliyet Yayınları, 1975.
2. GALANTİ, A. "Ankara Tarihi", Tan Matbaası, İstanbul, 1950-51.
3. GÜLEKLİ, N.C. "Ankara Tarih -Arkeoloji", Doğu Matbaası, Ankara, 1948.
4. ERZEN, A. "Ankara İlk Çağda", Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1946.
5. GALANTİ, A. "Ankara Tarihi", Tan Matbaası, İstanbul, 1950-51.
6. TARUS, İ. "Ahiler", Ankara, 1957.
7. GÜLEKLİ, N.C. "Ankara Tarih-Arkeoloji", Doğu Matbaası, Ankara, 1948.
8. GÖYÜNÇ, N. "Onaltıncı Yüzyılda Ankara", Belgelerle Türk Dergisi 1/1, İstanbul, 1967.
9. ERGENÇ, Ö. "1600-1615 Yılları Arasında Ankara İktisadi Tarihine Ait Araştırmalar", Türkiye İktisat Tarihi Semineri, Metinler, Tartışmalar, Ankara, Mars Matbaası (Ayrı basım), 1975.
10. AKTÜRE, S. "19. Yüzyıl Sonunda Anadolu Kenti Mekansal Yapı Çözümlemesi", Doktora Tezi, O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Yayınları, 1978.
11. YAVUZ, F. "Ankara'nın İmarı ve Şehirciliğimiz", Ankara, 1952.
12. ATATÜRK, M.K. (SÖYLEV), NUTUK CİLT 1, T.D.K. 1974, Sayfa: 240.
13. YAVUZ, F. "Devlet Merkezinin Ankara'ya Nakli ve Bundan Doğan Şehircilik Meseleleri", 100. Yıl Armağanı, S.B.F. Yayınları, 1959.
14. "Ankara Kalesi Koruma Geliştirme Projesi", Tespit Değerlendirme Ön Kararlar, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, O.D.T.Ü. Restorasyon Bölümü, 1980.
15. Ankara Kalesi, K.G.P., y.a.g.e.
16. " " " "
17. " " " "
18. " " " "
19. " " " "
20. " " " "
21. " " " "
22. " " " "
23. KENT-KOOP, "Kentleşen Ankara -Anılar- Söyleşi I",
YENEN, M. "Türkiye'de Şehir Plancılığı Anlayışına göre İlk Çalışmalar ve Ankara"
24. Bkz. 28 Mayıs 1928 gün ve 1351 Sayılı Yasa.
25. Ankara Şehri İmar Müdürlüğü, "Ankara İmar Planı", İstanbul, Alaaddin Kırıl Matbaası, 1937.
26. TEKELİ, İ. "Cumhuriyet Döneminde (1923-1973) Türkiye'de Belediyeciliğin Evrimi",
Editör: E. Türkcan, Ankara Türk İdareciler Derneği Yayınları, 1978, Sayfa: 38.

27. Ankara Kalesi, K.G.P., a.g.e.
28. Ankara Nazım Plan Şeması, A.N.P.B., Sayfa: 7
29. Ankara İmar Planı, 1937, a.g.e., Sayfa: 6
30. " " " " " Sayfa: 18
31. " " " " " Sayfa: 40
32. " " " " " Sayfa: 40-41.
33. KELEŞ, R. "Eski Ankara'da Bir Şehir Tipolojisi", S.B.F. Yayınları, 1971, Sayfa:164.
34. ALATAN, H. "Ulus Kent Merkezi 6101 Ada, 2 Sayılı Parselin Durumunu Belirlemek için Hazırlanmış İnceleme Raporu", A.N.P.B., 1978, Sayfa: 7.
35. ALATAN, H. 1978, y.a.g.e., Sayfa: 7
36. ALSAÇ, O. "Koruma Amaçlı İmar Planlarının Yapılmasında Gözönünde Tutulması Gerekli İlkeler", O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Dergisi, 1978, Sayı: 2, Cilt: 4, Sayfa: 195-199.

BÖLÜM V

ANKARA TARİHİ TİCARET MERKEZİ

V.1. ANKARA TARİHİ TİCARET MERKEZİ İÇİNDE SULUHAN'IN YERİ
VE SULUHAN ÇEVRESİNİN FİZİKİ DURUMU

Mehmet TUNÇER
Y.Şehir Plancısı, ODTÜ

*Bu bölüm "Tarihsel Gelişim Sürecinde Suluhan(Hasan Paşa Hanı) nın Ankara Şehir Merkezi İçindeki Konumu,İlişkileri Ve Dönüşümün İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.ODTÜ Mimarlık Fakültesi,Şehir ve Bölge Planlama Bölümü ve Restorasyon Ana Bilim Dalı Ortak Yüksek Lisans Programı, Mayıs 1985 ANKARA

V.1. ANKARA TARİHİ TİCARET MERKEZİ İÇİNDE SULUHAN'IN YERİ VE SULUHAN ÇEVRESİNİN FİZİKİ DURUMU

V.1.1. Ankara Tarihi Ticaret Merkezi Gelişimi

Ankara, İç Anadolu'nun kuzey-batısında, Sakarya Nehri'nin kollarından Ankara Çayı'nın geçtiği ova üzerindedir.

Orta Anadolu'nun step mıntıkasının kenarında, fakat İç Karadeniz Bölgesi'nin dağlık yörelerinden uzak bir yerde bulunuşu ve korunmaya elverişli vaziyeti nedeni ile, eskiden beri kervan yollarının uğrağı olmuştur.¹

Ankara, Osmanlı İmparatorluğu devrinde, başta İstanbul olmak üzere, Bursa, İzmir, Manisa, Kayseri, Konya, Karaman gibi önemli ticaret merkezleri ile bağlantılıdır. Yakin çevresinin merkezi ve Ayaş, Çubuk gibi kasaba ve köylerin pazarı durumundadır.

Ankara'da "Sof"un yanısıra önemli bir ikinci üretim dalı olan debbağlar ve kunduracılar eylemlerini Ahi'ler Dönemi'nde başlatmışlar ve Osmanlı Dönemi'nde de sürdürmüşlerdir.

XIII. ve XIV. yüzyıllarda yapılmış Ahi Şerafettin (Arslanhane), Ahi Elvan, Ahi Yakup Camii gibi camiler, şehrin kale surları dışında gelişmesinin ilk öncüleridir. Bu dini anıtsal eserler etrafında ticari faaliyetler gelişmiş, Ahi ve daha sonra Lonca Teşkilatı ile, düzenli ticari faaliyet süregelmıştır. Çoğu, XV. ve XVI. yüzyıl yapısı olan Bedesten ile, Hanların gelişimi, bu düzenli üretim ve ticaret faaliyetinin gideren artan gelişiminin bir sonucudur.

Osmanlı İmparatorluğu'nun batıdaki yayılışı ve güçlenişi, Anadolu'da düzen ve güvenliğin sağlanması, şehirlerin hızlı ve birer açık şehir şeklinde büyümesine neden olmuştur.

Sur dışında gelişmenin bir başka nedeni de, refah ve dolayısı ile nüfusun hızlı bir şekilde artmasıdır. Tüm bu nedenler, Ankara'nın en eski ticaret merkezi olan Atpazarı ve çevresi, Hanlar Bölgesi Ticaret Merkezi'nin gelişimini belirleyen etmenlerdir.

V.1.2. Topoğrafya ve Üçüncü Sur

Ankara, Hisar'dan (980 m) bugünkü demiryolu istasyonuna doğru giderek alçalan eğimli bir alan üzerinde yer almıştır.

Şehrin görünümüne "Hisar" egemendir ve Hisar dışında şehir iki bölümden oluşmuştur. XV. yüzyıldan itibaren, Kale ve şehrin en eski kesimleri olan Bedesten, Hanlar Bölgesi ve Uzun Çarşı'nın bir kısmı "YUKARI YÜZ"; bugünkü Anafartalar Caddesi'nin altında kalan ve Hacıbayram Camii'nden Karacabey Külliyesi'ne kadar uzanan kısım ise "AŞAĞI YÜZ" olarak isimlendirilmiştir². XVI. yüzyılın başlarından itibaren, Celali saldırılarına karşı şehri savunmak amacı ile, şehir sakinlerinin de katılımıyla inşa edilmiş bir "Üçüncü Sur"un varlığı, bu dönem Şer'iye sicilleri ve seyyahların anlatıları incelendiğinde ortaya çıkmaktadır.

V.1.3. Şehir Dışı ve Şehir İçi Ulaşım Sistemi

Kara ulaşımı ve haberleşmenin kervanlar ve ulaklarla yapıldığı bir dönemde, Ankara ana ulaşım akslarının oldukça merkezi bir noktasında yer almaktadır.

**ULUS TARİHİ KENT MERKEZİ
ÇEVRE DÜZENLEME YARIŞMASI**
PROJECT COMPETITION ON ULUS-
HISTORICAL CENTER

**TARİHİ GELİŞİM VE
YAPI TARİHLEMESİ**

HISTORICAL DEVELOPMENT AND
DATING OF BUILDINGS

0 100 200 300 400 500
metre

ANKARA BÜYÜK ŞEHİR BELEDİYESİ İMAR DAİRESİ BAŞKANLIĞI
ANKARA MUNICIPALITY URBAN PLANNING AND RECONSTRUCTION DIRECTORATE

Şehir içi ulaşımının tamamen yaya olarak yapıldığı, ancak, askeri sınıf üyelerinin şehir içinde hayvana binebildiği bu çağda, Ankara şehir içi yol sistemi, şehrin yukarıda anılan topoğrafik özelliklerine ve sonraları inşa edilen üçüncü surun girişlerine bağımlı olarak gelişmiştir.

XVII. yüzyıl başlarında Ankara'nın ulaşım sistemini şöylece özetlemek mümkündür;

- * Doğu'da Cenabi Kapı'dan başlayan yol, şehir içinde Avancıklar Mahallesinin altında, Ulucanlar (Ahi Yakup), Hacı Arap Mahallelerinden geçip, hafif bir eğimle yükselerek, Atpazarı'na ve oradan da Bedesten'e ulaşmaktadır.
- * Atpazarı, Uzunçarşı üzerinden Kaledibi'ne (Tahte'l-Kal'a) bağlanmakta, Kaledibi ise, bir taraftan bugünkü Denizciler Caddesi'nin batısında yer alan Arabapazarı Kapısı'na, öbür taraftan da Karaoğlan Çarşısı yoluyla da Hacıbayram Camii ve Debbağhane'ye açılmaktadır³.

Sulu Han, yukarıda açıklanan bu ana yol sistemi içerisinde, önemli bir aks üzerinde konumlandırılmıştır ve esas merkez olan Atpazarı'na Uzunçarşı yolu ile, Karaoğlan Çarşısı ve Üçüncü Sur girişleri ile doğrudan bağlantılıdır.

V.1.4. Şehrin Ekonomik Yapısı

XVII. yüzyıl başlarında, Ankara'nın toplam nüfusu 23-25000 civarındadır.

Ankara'nın eski zamanlardan beri ticaret yolları üzerinde, ya da onlarla bağlantılı oluşu, burada yoğun "Sof" üretiminin ve Sof'a dayalı bir sanayi ve ticaretin bulunuşu, nüfus yoğunluğunu arttırıcı nedenlerden biridir.

Ayrıca, Ankara bu devirde, Anadolu Eyaleti içinde kendi adıyla anılan bir Sancağın ve Kadılık Bölgesi'nin merkezidir.

Çevresindeki tarım ürünleri ile rahatça beslenebilme olanağı, diğer nedenlerle birleşince, bu dönemde Ankara karşımıza kalabalık, canlı bir sanat ve ticaret şehri olarak çıkmaktadır. Büyük ölçüde tarımsal üretim yapma gereği duyulmayan Ankara'da geleneksel üretim organizasyonu içinde hemen hemen her çeşit tarım dışı eşya, alet ve hizmet üretildiğini, pazar için, üretim yapan gelişkin bir esnaf teşkilatının var olduğunu görüyoruz⁴.

Böyle bir ortam, Sulu Han ölçeğinde bir ticaret ve sosyal kompleksin gelişmesine ve çevresini etkileyerek ikinci bir merkez olgusuna yol açmış olmalıdır.

Ankara'yı yüzyıllar boyunca karakterize eden ve onun bu devirdeki zenginliğinin sebebi ve göstergesi olan "Sof" üretimi, dönemin belgeleri, kadı sicilleri ve gezginlerin anlattıkları ile günümüze kadar ulaşmıştır.

Tiftikten dokunan, "Meviçli", "Hareli", "Muhayyer", "İnce" ve "Kalın" adlarıyla tanınan çeşitleri olan bir cins kumaşa "Sof" denilmekteydi. Cübbe ve kaftanlar bu kumaştan dikilmekte ve özellikle Ankara Keçilerinden elde edilen tiftiklerden dokunan soflar diğer yerlerde dokunanlara göre bütün dünyada büyük bir ün kazanmakta ve gerek yurt içinden gerekse yurt dışından çok miktarda talep edilmekteydi.

Sofçuluğun yanı sıra bu dönemde şehirde işlenmiş mal üretimine ve ticaretine ilişkin eylem türlerinin büyük bir çeşitlilik kazandığı ve XVI. yüzyıl sonunda şer'îye sicillerinde adı geçen esnaf kolunun 43'e ulaştığı saptanmıştır.

Ticaretin artan bu gelişimi, Sulu Han ve çevresinin de büyüyüp gelişmesine neden olmuştur.

V.1.5. Suluhan ve Çevresi Ticaret Merkezi

Ankara'da esnaf çarşıları ve büyük programlı ticari yapılar, topoğrafyaya uygun olarak iki kısımda yer seçmişlerdir. "Yukarı Yüz"ün esnafı, Bedesten çevresindeki sınırlı düzlükte yer alan Atpazarı Çarşısı ile, Samanpazarı'ndan Bedesten'e doğru çıkan Koyunpazarı arasında kümelenirken; "Aşağı Yüz"deki esnaf ve sanatkarlar Kaledibi (Tahta'ı-Kal'a) ile Karaoğlan Çarşısı arasında özel sokaklarında sanat ve ticaret hayatlarını sürdürmüşlerdir.

Sulu Han (Hasan Paşa Hanı), bu ikinci ticaret merkezi diyebileceğimiz kesimin güney ucunda yer almaktadır.

Şehrin XVI. ve XVII. yüzyıllarda ana merkezi olan Atpazarı, Hanlar Bölgesi ve Bedesten, Uzun Çarşı yoluyla Tahtakale ve Karaoğlan Çarşılarına bağlanmaktadır. Ankara'nın bu dönemde "Aşağı Yüz"ünde yer alan bu çarşılardan Tahtakale Çarşısı, Doğan Bey Mahallesi ile çevrelenmiş, han, hamam, cami, mescid vb. anıtsal yapılarla belirlenen, şehrin ikinci bir merkezi diyebileceğimiz bir çarşı niteliğindedir. Doğan Bey Mahallesi, XVI. yüzyıldan itibaren şehrin en kalabalık mahallelerinden biridir. Sulu Han (Hasan Paşa Hanı), bu çarşının ana ticari ve sosyal amaçlı yapılarından biridir ve 102 odası ile, Ankara'nın en büyük programlı hanıdır.

Sulu Han'ın batısında bulunan İbadullah Camii, cephe düzeni, tavan işçiliği, mihrap ve tavan stili bakımından XVII. yüzyıl sonu veya XVIII. yüzyıla tarihlenen bir camidir⁵.

İbadullah Camii yanında, Sulu Han'ın karşısında bir medrese bulunmaktaydı⁶.

Sulu Han'ın kuzeyinde, şimdiki Ulus Şehir Hali'nin Han'a bakan girişine rastlayan yerde, 1929 Tahtakale yangınından önce Tahtakale Hanı bulunmaktaydı. Bunun XVIII. yüzyılın başlarından yapılmış, daha küçük ölçekli bir han olduğu şer'iyе sicillerinden saptanmıştır. Tahtakale Çarşısı'nı belirleyen bir başka cami de Haseki Camii'dir. Bu cami de 1929 Tahtakele yangınında tahrip olmuştur.

Alt merkezin göstergelerinden biri olan Tahtakale Hamamı'nda, Aşağı Yüz'de bulunmaktadır⁸. Bu hamam, kitabesine göre, 1461-1462 (866 H.) tarihinde, Fatih Devri Anadolu Beylerbeyi tarafından yaptırılmıştır. Ayrıca, bu hamam yanında 11 dükkan ve 2 değirmen bulunduğu anlaşılmaktadır⁹.

Tahta'ı-Kal'a Hamamı, XVI. yüzyılın sonlarına doğru zaman zaman işletilmemiş, XVIII. yüzyılın başlarında esaslı olarak onarılmış ve yılda 9-12 bin akçeye kiraya verilmiştir.

Karaoğlan Çarşısı'na açılan Keçeciler Sûkunda (Sokağında) bulunan ve Sulu Han'ı vakfeden Hasan Paşa'nın 1511-1512 (917 H.) tarihli vakfiyesine göre, aynı vakfa ait olan bir hamam daha bulunmaktadır.

"Keçeciler Hamamı" olarak anılan bu yapı da yok olmuştur. Karaoğlan Çarşısı ile, Tahtakale Çarşısı arasında bulunan Hallaç Mahmud Mescidi, kitabesine göre, 1545 (952 H.) tarihli bir yapıdır¹¹. Ali Oğlu Abdüllah Nebevî tarafından yaptırılmış olan bu mescid, taş duvarlı, arada tuğla sıralı, kubbesi kurşun kaplı bir yapıdır. 1905

ve 1955 tarihlerinde onarılan mescid, şehrin bu kesiminin günümüze kadar ulaşabilmiş ender eserlerindendir.

Tahtakale yangını, 1929 yılı ortalarında, Sulu Han civarında başlamış ve bütün çarşı bir gecede yanmıştır¹².

Yangın, günümüzde Ankara Belediye Binası olan, o zamanlar sebze hali olarak kullanılan yere kadar yayılmış ve ancak, yangın bombaları atılarak durdurulabilmiştir. Top top kumaşların yandığı, zararın 2 milyon liradan fazla olduğu belirtilmektedir. Hasan Paşa ve Tahtakale Hamamları ile, Haseki Camii de yangında hasar gördükleri için yıktırılmışlardır¹³.

Bu kısım daha sonra, doldurularak yükseltilmiş, Sulu Han'ın birinci kat seviyesinden Posta Caddesi açılmış, yanan kısma da Ulus Şehir Hali inşa edilmiştir.

Böylece, Tahtakale Çarşısı'nın diğer sosyal ve dini yapılarla beraber yokolduğu, Sulu Han'ın da kısmen tahrip olup, önemini kaybettiği görülmektedir.

NOTLAR:

1. ERGENÇ, Ö. "1600-1615 Yılları Arasında Ankara İktisadî Tarihine Ait Araştırmalar", Türkiye İktisat Tarihi Semineri, Metinler-Tartışmalar, 8-10 Haziran 1973, Ayı basım Mars Matbaası, Ankara, Mart 1975.
2. KAVDEMİR, S. "Ankara Vilayeti", Sayfa: 132, Ankara, 1932.
ERDOĞDU, Ş. "Ankara'm", Sayfa: 104, Ankara, 1964.
3. ERGENÇ, Ö. "XVII. Yüzyılın Başlarında Ankara'nın Yerleşim Durumu Üzerine Bazı Bilgiler", Osmanlı Araştırmaları I, Sayfa: 89, Ankara, 1980.
4. ERGENÇ, Ö. "16.Yüzyıl Ankarası", Tarih içinde Ankara, Eylül 1981 Seminer Bildirileri, O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Basım İşliği, p. 53, 1984.
5. ÖNEY, G. "Ankara'da Türk Devri Yapıları", A.Ü. D.T.C.F. Yayınları, No: 209, A.Ü. Basımevi, Sayfa: 66, 1971.
6. KONYALI, İ.H. "Ankara Abideleri", Ankara, 1944.
7. Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşiv Defteri, No: 502, Sayfa: 163, Sıra no.: 109.
8. ERGENÇ, Ö. 1980, a.g.e., Sayfa: 104.
Ankara Şer'iyeye Sicili VIII/1220 (24 Temmuz 1601)'de şu kayıtlıdır:
"Ankara Mahallâtından Tiflisî Mahallesinde Vâki bir tarafı benim mülkûme ve bir tarafı Tahta-ı Kal'a Hammâmına"
9. Kuyûd-ı Kadîme arşivi 558, 48-a'da, İshak Paşa'nın Ankara'daki evkafı arasında Tahta-ı Kal'a ve Şengül Hamamları ile, Tahta-ı Kal'a Hamamının yanında 11 dükkân, ayrıca 2 değirmen olduğu kayıtlıdır.
10. KONYALI, İ.H. 1945, "Akşehir Tarihi", Sayfa: 328-339, İstanbul.
Hasan Paşa'nın bu vakfiyesine göre, biri Belkıs Mahallesinde (günümüzde Hükümet Meydanı) bulunan "Çifte Hamam", diğeri ise, Kâfir Köyü Mahallesinde (günümüzde Ulus Halî civarı) bulunan "Keçeciler Hamamı" olmak üzere, iki hamamı bulunmaktaydı.
11. ÖNEY, G. 1971, a.g.e., Sayfa: 58.
12. KEMAL, M. "Türkiye'nin Kalbi Ankara", Çağdaş Yayınları, Sayfa: 34 ve 52, İstanbul, 1983.
13. AYVERDİ, E.H. "Fatih Devri Eserleri", Sayfa: 48.

V.2. ATPAZARI VE ÇEVRESİ / HANLAR BÖLGESİ TİCARET MERKEZİ

Mehmet TUNÇER
Y.Şehir Plancısı, ODTÜ

V.2. ATPAZARI VE ÇEVRESİ/HANLAR BÖLGESİ TİCARET MERKEZİ

Atpazarı, kuzeyde Dış Kale Kapısı, güneyde Çukurhan, Çengelhan ve Pilavoğlu Hanı ile çevrili, Hisar'ın dış suru önündeki düzlüktür. Atpazarı Meydanı, Koyunpazarı Caddesi ve Ahi Şerafettin sokakları ile güneyde yer alan Koyunpazarı Meydanına bağlanmaktadır.

Bedesten çevresindeki kapalı hanlar ve bunlara bağlanan Atpazarı ve Samanpazarı gibi açık pazar yerleri XVI. yüzyılda Osmanlı-Türk şehirlerinde izlenen bir gelişmedir. Bu dönemde kale dışına taşan ticaret eylemleri, genellikle bir bedesteni çevreleyen hanlar zinciri ve bunlara açılan sokaklarda sürdürülür¹. Şehirlerde bu kesimin gelişmesi tek tek yapılaşmadan çok, bir vakfın yarattığı "imaret" ya da "külliye" halinde, camisi, hamamları, hanları, bedesteni ve benzeri öğeleriyle birlikte bütüncül bir uygulamayla gerçekleştirilmiştir².

Özellikle büyük şehir bedestenleri, taş kubbeleri, demir kapıları ile yalnız ticari malları korumuyor, aynı zamanda şehir zenginlerinin paralarının korunduğu yer oluyordu. Bedesten'in İçkale'nin karşısı olan yeni bir prestij alanı olarak ortaya çıkışı, şehrin biçimlenmesinde belirli bir dönüşüm dinamiği yaratmış ve merkezi bir konum kazanan bedesten, çevresinde zanaatkarların toplanması için önemli bir başlatıcı etmen olmuştur. Böylece bedestenin çevresinde, belirli üretim, ticaret ve hizmet faaliyetlerinde ihtisaslaşan sokaklar oluşmuştur. Kale dışında bu tür gelişmelerin oluşmasında, Osmanlı İmparatorluğu içinde güvenliğin sağlanmış olmasının, kalelerin işlevsiz kalmalarının ve şehirlerin nüfus artışlarının etkisi olmuştur. Daha önemlisi, bütün dünyada olduğu gibi Osmanlılarda da ticaretin gelişmesi ve gezici tüccarın önemini yitirip, oturan tüccarın önem kazanmasının bir sonucudur.

Ankara'da, sadece şehrin değil, şehir çevresindeki merkezlerin de ürünlerini pazarlayan ve isimlerini sattıkları mamulden alan kapalı hanlardan halen ayakta duranların yanı sıra, XVI. yüzyıla ait şer'îye sicillerinden de halen mevcut olmayanlar hakkında bilgi edinilebilmektedir³.

Atpazarı'nda çoğunluğunu "çerçi"lerin işgal ettiği dükkanların yer aldığını, burada hayvan alım-satımı da yapıldığını sicil kayıtlarından öğreniyoruz⁴. Her türlü eşya alıp satan çerçiler, şehir halkına olduğu kadar, çevre şehir, kasaba ve köylerinden gelenlerle de ticaret yapıyorlardı.

Bedesten çevresinde kümelenen 10 büyük han ise, sadece konaklama değil, aynı zamanda sanat ve ticaret işlevlerini yüklenmişlerdir. Uzunçarşı, buna açılan esnaf çarşıları ile şehrin en büyük camileri bu bölgede yoğunlaşmıştır (Ahi Şerafettin Camii, Hacı Arap Camii gibi).

V.2.1. Bedesten ve Hanlar

a) Mahmud Paşa Bedesteni:

XVI. yüzyıl Ankara Ticaret Merkezi'nin ana yapısı olan Mahmud Paşa Bedesteni, Atpazarı'nda Kale'nin güney-batısında, yüksekçe bir düzlük üzerinde konumlandırılmıştır.

Bedesten'in inşa tarihi olarak, Tâci-zâde Cafer Çelebi 1459-1460 (863 H.) tarihini vermektedir. Vakfiyesine göre, 1464-1471 (869-876 H.) tarihleri arasında, Fatih Sultan Mehmet'in Sadrazamı Mahmud Paşa tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır⁵.

96 Hücreli bu yapı, Klasik Osmanlı Bedesten tipindedir ve arastasında 102 dükkan bulunmaktaydı⁶. Ortada, uzunlamasına dikdörtgen planlı, duvarları taştan, üst örtüsü kurşun, içten tuğla örgülü on kubbe ile örtülü bir yapıdır. Duvarlar, iki sıra taş, bir sıra tuğla örgülüdür.

Bedesten'e doğuda iki uçta birer, kuzeyde ortada bir ve batıda bir kapıyla girilir.

Kurşunlu Han gibi çeşitli yangınlar geçiren yapı, 1881 tarihindeki yangından sonra terkedilmiştir. 1933 tarihinden itibaren onarılmaya başlanmış, 1946'da başlanan esaslı onarımdan sonra halen, Türkiye'nin ve Ankara'nın en güzel ve zengin müzelerinden biri olan "Anadolu Medeniyetleri Müzesi" olarak kullanılmaktadır.

b) Kurşunlu Han:

Kurşunlu Han, Atpazarı'nda, Mahmud Paşa Bedesteni'ne doğu duvarından bitişik, günümüzde Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin İdari Binası ve deposu olarak kullanılmakta olan Ankara'nın en büyük programlı hanlarından biridir.

Kitabesi olmayan Han'ın, mimari özellikleri, plan ve malzeme benzerlikleri dikkate alınarak, Bedesten gibi Mahmud Paşa tarafından yaptırıldığı birçok araştırmacı tarafından benimsenmiştir.

Ancak, bir başka kaynakta da, Tahrir Defterlerinde Fatih Devri Vezirlerinden Rum Mehmed Paşa tarafından Üsküdar'daki imaretine vakıf olarak yaptırıldığı, 48 odadan oluştuğu bildirilmektedir⁷.

XVI. Yüzyılın sonlarına doğru, bu dönemin en işlek hanı olduğu ve Bedesten'e yakınlığı nedeniyle şehre gelen tüccarların konaklaması, alış-veriş yapması için en uygun yerde konumlandığı ve özellikle "sof" tüccarlarının mallarını depoladığı bir han olduğu anlaşılmaktadır.

Topoğrafyaya uyularak, Doğu kısmı iki katlı, Batı kısmı bir bodrum kat ilavesiyle üç katlıdır. Han'ın planı, Osmanlı Devri yapılarında tipik olan, ortada büyük bir avlu, revak sırası ve onu çeviren iki katlı odalar şeklindedir. Kurşunlu Han bu plan şeması ile ve revak, oda, üst örtü nitelikleriyle, İstanbul ve Bursa Hanlarıyla yakın benzerlikler göstermektedir⁸.

c) Zafran Han (Safran Han)

Atpazarı, Salman Sokak'ta, Anadolu Medeniyetleri Müzesi arkasında yer alan Zafran Han, çok yenilenmiş XVI. yüzyıl hanlarından⁹.

Ortası avlulu, etrafı iki katlı olarak revak ve odalarla çevrili Han'ın, batıdan beşik tonozlu bir tek girişi vardır.

Üzeri sıvalı olan duvarlarından, alttakiler taş, üsttekiler üç sıra tuğla, bir sıra taştır. 42 Odalı olan Han'da, odalar beşik tonozludur.

Zafran Han'ı günümüzde mevcut olan, ancak yenilemelerle önemini yitirmiş Ankara Hanlarındandır.

d) Yeni Han (Yeniçeri Mustafa Bey Hanı)

Atpazarı, Hacı Arap Mahallesi, Çukur Han'ın kuzey-batısında bulunuyordu. 1940' larda sadece bir duvarı ayakta kalmıştı¹⁰. Yeni Han da XVI. yüzyılda tarihlenen ancak hakkında bilgi bulunmayan Ankara Hanlarındandır.

e) Çukur Han

Atpazarı, Ser Meydanı'nda, Çengel Han'ın kuzey-batısında bulunan Çukur Han, kerpiç duvarlı, ahşap hatıllı ve kiremit çatılı, XVI. veya XVII. yüzyıl hanlarındandır¹¹.

Ortası avlulu yapı, etrafı iki katlı olarak birer revak sırası ve odalarla çevrilmiştir.

Hana kuzeydeki meydandan tek giriş vardır ve alt kat revakları -doğu hariç- dükkan haline getirilmiştir.

1950 Yangınından sonra yenilenerek tarihi değerini kaybetmiş Ankara Hanlarındandır.

f) Çengel Han

Atpazarı, Ser Meydanı'nda, Çukur Han'ın güney-doğusunda bulunan Çengel Han, bir sıra taş, arada üç sıra tuğla duvarlı, kiremit çatılı bir yapıdır.

Doğudaki giriş kapısı üzerindeki kitabesinden, 1521-1522 tarihinde yaptırıldığı anlaşılmaktadır.

Sicillerde, Rüstem Paşa Vakfından olduğuna ilişkin kayıtlar bulunduğu söylenmektedir¹².

Büyük bir avlu etrafında iki katlı olarak revak ve arkada odalara sahip olan Han' a, kuzey-doğudan beşik tonozlu tek bir giriş vardır. Batıda eğimden yararlanılarak yapılan bodrum ile bu kısım üç katlıdır.

Girişin üzerinde mescid kısmı yer almaktadır. Ön cephede, doğu kısmında yan yana 9 dükkan sıralanır.

Bugün tabakhane ve yün deposu olarak kullanılan Çengel Han, tarihi değerini kaybetmemiş XVI. yüzyılın önemli yapılarındandır.

g) Pilavoğlu Hanı (Pilavcioğlu Hanı)

Atpazarı, Hanlar Sokak'ta yer alan Pilavoğlu (ya da Pilavcioğlu) Hanı, XVI. - XVII. yüzyıllara tarihlenmektedir.

Han, "L" tipli bir alana sahiptir ve kapalı bir salon ve dehliz gibi bir girişten ibarettir. Giriş cephesinde iki yanda dükkanlar sıralanır.

Yapı, tek avlulu, çift katlı odalardan ve dışa açılan dükkanlardan oluşmaktadır.

Halen dükkan, depo ve otel olarak kullanılmaktadır ve çeşitli onarım ve eklentilerle özgün niteliğini yitirmiştir.

h) Penbe Hanı

Penbe Hanı'nın Mahmud Paşa tarafından yaptırıldığı, 28 odalı olduğu ve yanında ki aynı vakfa dahil dükkanlarla birlikte kiraya verildiği Tahrir Defterlerine kayıtlıdır¹³.

Adından ve çevresindeki dükkanlardan, Atpazarı'nda bulunduğu ve XVI. yüzyılın işlek hanlarından biri olduğu, bezciler, iplikçiler ile bu tür ticaretle uğraşanlara merkezlik ettiği anlaşılmaktadır¹⁴.

i) Zağfirancı Han

Bu Han da Atpazarı'nda bulunuyordu, ancak günümüzde mevcut değildir. 1511 (917 H.) tarihinde Kayserili Hacı İbrahim ve Hacı Mehmed tarafından yaptırıldığı kayıtlardan anlaşılmaktadır¹⁵. Yine aynı sicil kayıtlarına göre, Han'ın Klasik Osmanlı tipinde fevkânî ve tahtanî hücreleri olduğu ve çevresinde Han duvarlarına bitişik 20 dükkanın bulunduğu saptanmaktadır¹⁶.

i) Tuz Hanı

Mukataa kayıtlarına göre, Mimar Cafer adlı bir hayır sahibi tarafından yaptırılan bu Han, Keyyâlî Mahallesinde bulunuyordu. Bu mahalle, Kale'nin batısında yer almaktaydı ve burası 1881 ve 1917 büyük yangınlarında tamamen yok olmuştur.

Yapım tarihi kesin olarak saptanamayan Tuz Hanı'nın, XVI. yüzyıl sonlarına doğru yapılmış olabileceği tahmin edilmektedir¹⁷.

j) Kapan (Kaban) Hanı

Kapan Hanı da, Kale yakınında, Atpazarı'nın batısında yer alan Keyyâlî Mahallesinde, Tuz Hanı'na yakın bir konumda bulunmaktaydı.

Vakıf kayıtlarında, Çelebi Mehmed Devri Emirlerinden, Bayezid Paşa'nın oğlu İsa Bey tarafından, Fatih Devrinde yaptırıldığı belirtilmektedir.

İsa Bey'in Vakıfları arasında, bu Han ile 92 dükkandan oluşan Arasta (Haffaflar Çarşısı) da bulunmaktaydı¹⁸.

Kapan Hanı, Ankara'nın çevresi ile olan ticaretinin, özellikle yiyecek ve içecek maddeleri satışının yapıldığı kesimin önemli bir yapısıydı.

Tuz Hanı gibi tamamen yok olmuştur.

k) Bakır Hanı

Karaca Paşa oğlu Ahmed Çelebi tarafından II.Murad veya Fatih Devrinde yaptırılan Bakır Hanı da Atpazarı'nda bulunmaktaydı. Önceleri Akçaoğlu Kervansarayı da denilen bu Han, daha sonraları Bakır Hanı olarak anılmaya başlanmıştı¹⁹. Bu hanın yeri tam olarak tespit edilememiştir. Ancak, günümüzde de bakırcıların yoğunlukla bulunduğu Zafran Hanı arkasında bulunabileceği tahmin edilmektedir.

l) Kıbrıs Hanı

Pilavoğlu Hanı'nın yan cephesine paralel olan ve Kuş Sokak ile Sefa Sokağın köşesinde yer alan bu Han'ın yapılışı XVII. yüzyıla tarihlenmektedir.

Kerpiç duvarlı, ahsap hatıllı, kiremit çatılı bu han da tamamen yenilenerek özgünlüğünü yitirmiştir.

V.2.2. Koyunpazarı Çarşısı

Bugünkü Samanpazarı'nı Atpazarı'na bağlayan ve halâ aktif olarak kullanılan dik yokuş üzerinde Koyunpazarı Çarşısı yer almaktadır. Bu çarşıda, sicil kayıtlarına göre, "ekmekçi", "nalbant", "bakkal" dükkanlarının bulunduğu ve buraya açılan sokaklarda da değişik esnaf gruplarının ayrı ayrı kümelendiği saptanmaktadır.

V.2.3. Uzun Çarşı

Bedesten'den Sulu Han'a doğru, yani Kaledibi'ne (Tahta'l-Kal'a) inen büyük çarşıdır. Topoğrafik olarak oldukça eğimli bir arazi üzerinde oluşan bu çarşı, günümüzdeki Çıkırıçılar Yokuşu doğrultusunda yer almakta ve Sulu Han (Hasan Paşa Hanı) dan başlayarak Bedesten'e kadar uzanmaktaydı.

Bu iki ana yapının yanısıra, Uzun Çarşı'nın bir kenarında St.Klemens Kilisesi (şimdi Çıkırıçılar Yokuşu başında sadece temelleri kalmıştır) ile, adı tespit edilemeyen ancak Von Vincke'nin 1839 tarihli Ankara Haritası'nda St.Klemens (St.Clemens) Kilisesi'nin doğusunda bulunan, 1917 yangınında yanmış olabileceği tahmin edilen bir başka kilise (ya da Chapel?) yer almaktadır²⁰. Biri Rum, diğeri Ermeni Kilisesi olan bu yapılar da Uzun Çarşı'nın önemli elemanlarındandı.

Her çeşit esnafın dükkanları burada bulunduğu gibi, şehir esnafının özel çarşıları da Uzun Çarşı'ya açılıyordu²¹.

Sicillerde geçen adlardan da anlaşıldığı gibi, Ankara'da da diğer Osmanlı-Türk şehirlerinde olduğu gibi, her esnaf ayrı bir çarşı ya da sokakta yer almaktaydı. Örneğin: Çanakçılar, Çerçiler, Demirciler, Eskiciler, İplikçiler, Kalaycılar, Keçeciler, Kaftancılar, Kazancılar, Külâhçılar, Saraçlar, Semerciler, Tenekeçiler, Terziler, Yorgancılar Çarşılarının sık sık adı geçmektedir. Bu esnaf çarşılarının yerleri tam olarak tespit edilememektedir. Ancak büyük kısmının "Yukarı Yüz"de, Atpazarı, Samanpazarı ve Koyunpazarı çevresinde yoğunlaştığını, bir kısmının da "Aşağı Yüz"de Tahtakale ve Karaoğlan Çarşıları etrafında gruplaştığını söyleyebiliriz²². Günümüzde Uzun Çarşı'dan, Çıkırıçılar ve Saraçlar adlarıyla bilinen, geleneksel diyebileceğimiz bir kısım sanat ve ticaretin halen süregeldiği sokaklar kalmıştır.

V.3. DEBBAĞHANE VE ARABAPAZARI (KAĞNIPAZARI)

Ankara'nın debbağları, şehrin kuzeyinde Bendderesi denilen yerde, dere kenarında yerleşmişlerdi. Sicillerde "Debbağhane Pazarı" olarak tanımlanan yerin de bu dere kenarına yakın olduğu anlaşılmaktadır. Debbağlar, kullanılmaya hazır hale getirdikleri derileri bu pazarda pazarlamışlardır.

Arabapazarı (ya da Kağnıpazarı) ise, Öksüzce Mahallesinde, bugünkü Denizciler Caddesi başlangıcında, Turizm ve Ticaret Meslek Yüksek Okulunun arka kısmında yer almaktaydı²³.

Üçüncü sura yakın olması nedeniyle, Ankara çevresinden gelen kişilerin alış-veriş yaptıkları bir yer olduğu tahmin edilmektedir.

Bütün bu anılan çarşı ve pazarlardan başka, Hacı Murad Çarşısı, İskender Bey Çarşısı gibi, daha önemsiz ve yerleri tam olarak tespit edilemeyen Ankara Çarşıları da bu devir çarşılarındandır.

NOTLAR:

1. Ankara'ya benzer örnekler; Tokat, Afyon ve Bursa vb. gibi şehirlerdir.
2. TEKELİ, İ. 1982, a.g.e., Sayfa: 19.
3. AKTÜRE, S. 1978, a.g.e.
4. ERGENÇ, Ö. 1973, a.g.e.
Ankara Şer'iye Sicili, Defter No: 2, Vesika No: 19.
" " " Defter No: 4, Vesika No: 898.
" " " Defter No: 5, Vesika No: 252.
5. ERGENÇ, Ö. 1973, a.g.e., Sayfa: 5.
Ankara Şer'iye Sicili, Defter No: 5, Vesika No: 758.
6. Hanlar ve Bedesten'in Mimari Özellikleri, Röleve ve Fotoğrafları için Bkz:
ÖNEY, G. 1971, "Ankara'da Türk Devri Yapıları", A.Ü. D.T.C.F. Yayınları, No: 209, A.Ü. Basımevi.
MAMBOURY, E. 1933, "Ankara, Guide Touristique",
"Türkiye'de Vakıf Abideler ve Eski Eserler", 1983, Vakıflar Gn.Md.Yayınları, II. Basım, Ankara.
"Development Committee Report on the New Development Plan of the City of Ankara" 1954, Doğu Matbaası, Ankara, Sayfa: 26-47.
7. ERGENÇ, Ö. 1973, "1580-1596 Yılları Arasında Ankara ve Konya Şehirlerinin Mukayeseli İncelenmesi Yoluyla Osmanlı Şehirlerinin Kurumları ve Sosyo-Ekonomik Yapısı Üzerine Bir Deneme", Basılmamış Doktora Tezi, A.Ü. D.T.C.F. Yeniçağ Tarihi Kürsüsü, Ankara, Sayfa: 6.
8. GÜRAN, C. 1978, "Türk Hanlarının Gelişimi ve İstanbul Hanları Mimarisi", Vakıflar Gn.Md.Yayınları, İstanbul.
9. ÖNEY, G. 1971, a.g.e., Sayfa: 141.
10. GÜLEKLİ, N.C. 1948, "Ankara Rehberi", Ankara, Sayfa: 126.
11. ÖNEY, G. 1971, a.g.e., Sayfa: 139.
12. ERGENÇ, Ö. 1973, a.g.e., Sayfa: 8.
Ankara Şer'iye Sicili VII/2236 ve IX/442.
13. ERGENÇ, Ö. 1973, a.g.e., Sayfa: 5
Ankara Şer'iye Sicili II/882, III/931, IV/853, V/1257, VI/655, VII/1294, 2054 ve IX/534.
14. ERGENÇ, Ö. Ankara Şer'iye Sicili X/917 ve 534 no.lu zabıtlarda, Penbe Han'ın yakınındaki dükkanlardan pamuk bezi ve keten toplarının çalındığından şikayet eden esnafın davalarının kayıtlı olduğu belirtilmektedir.
15. Vakıflar Gn.Md.Arşivi, No: 582, Sayfa: 163.
16. ERGENÇ, Ö. 1973, a.g.e., Sayfa: 8.
Ankara Şer'iye Sicili VI/1026, 1087, 1028 ve 1046.

17. ERGENÇ, Ö. Ankara Şer'iye Sicili IV/665 ve 720'de bu Han'ın 5 Nisan 1592'de 1800 Akçeye kiraya verildiği kayıtlıdır. Aynı tarihlerde, Kurşunlu Han üç yıllığına 41500, Çengel Han ise 28000 Akçeye kiralanmıştı. Bu da Tuz Hanı'nın diğerlerine oranla oldukça küçük bir han olduğunu göstermektedir.
18. ERGENÇ, Ö. 1973, a.g.e., Sayfa: 5
Ankara Şer'iye Sicili VIII/725.
19. ERGENÇ, Ö. 1462-1463 (867 H.) tarihli Tahrir Defterinde "Akçaoğlu Kervansarayı" denilen bu hanın, Ahmed Çelebi Vakfına ait olduğunu söylemektedir.
20. Von Vincke'nin 1839 tarihli Ankara Haritasında bu iki kilise görülmektedir.
21. Şer'iye Sicillerinde, "Uzun Çarşı Kalaycıları", "Uzunçarşıya çıkan yol başında Bezzaz Dükkanı gibi ifadeler bulunmaktadır.
22. Örneğin bir Koyunpazarında, bir de Kaledibinde Haseki Camii yakınında Demirciler Çarşısı bulunmaktaydı.
23. ÖNEY, G. 1971, a.g.e., Sayfa: 66.

**V.4. ULUS-TARİHİ TİCARET MERKEZİ PLANLAMA ÇALIŞMALARI
KAPSAMINDA " KORUMA " SORUNLARI-KONUT DOKUSU
KONUSUNDA BAZI GÖRÜŞLER**

**Necva AKÇURA
ODTÜ Mimarlık Fakültesi
Restorasyon Ana Bilim Dalı
Öğretim Üyesi**

V.4. ULUS-TARİHİ TİCARET MERKEZİ PLANLAMA ÇALIŞMALARI KAPSAMINDA "KORUMA" SORUNLARI-KONUT DOKUSU KONUSUNDA BAZI GÖRÜŞLER

V.4.1. Amaç

Bu kısa notta, Eski Ankara'nın günümüzdeki konut dokusunun mimari nitelikleri ve kullanım biçimleri üzerinde durulacak, salt bu özellikleri açısından "Eski Ankara"yı konu alan koruma-planlama çalışmalarını nasıl yönlendirebileceği konusunda görüşler belirtilecektir.

V.4.2. Tanımlar ve Kapsam

"Eski Ankara" terimi ile sınırlarını bugün yıkılmış olan üçüncü sur duvarlarının çizdiği XIX. yüzyıl Ankara'sının, farklı tür ve ölçekteki izlerini ve öğelerini barındıran kesim anlatılmaktadır. "Eski Ankara"yı bu sınırlar içinde tanımlamanın konuyu bir koruma sorunu olarak bütüncül bir şekilde ele alma olanağını vereceğini düşünüyoruz. XIX. yy. Ankara'sının sur duvarları dışındaki kentsel ve mimari öğelerinden çok azı kalmıştır. Bu tanımlama, günümüze kalabilmiş konut dokusunu ele almadaki yardımcı olmakla beraber XIX. yy.öncesi Ankara'sının tüm izlerini kapsamayacaktır.

Buna karşılık Eski Ankara, Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren, farklı ölçeklerde değişime konu olmuş, pek çok yeni öge ve yapı eski dokuya eklenmiştir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında düzenlenen ve Cumhuriyet Dönemi'nin ilk yapılarının yer aldığı alanlar da Eski Ankara bütünü içinde ve bir koruma sorunu olarak ele alınmalıdır. 1930'lardan sonra, dokuya eklenen yapılar ve plan uygulamalarının koruma boyutu içindeki konumlarının ise tanımlanması gerekmektedir.

Tarihi Ticaret Merkezi, Geleneksel Ankara, Kale ve Çevresi, Ulus deyimleri ile farklı bölümlerini anlatabildiğimiz Eski Ankara, günümüzde kuzey ve doğuda gecekondu alanları ile çevrilidir. Güneyde eğitim ve kültür tesislerinin yer aldığı alan ve demiryolu, batı da ise, Ulus-Kızılay aksı bir sınır olarak kabul edilebilir. Ancak, bu aksın batısındaki Erken Cumhuriyet Dönemi yapılarının yer aldığı alan da Eski Ankara'nın bir bölümüdür.

Ulus Ticaret Merkezi, tarihi ve yenilenmiş bölümleri ile Eski Ankara içinde yer almaktadır. Bu notta, Eski Ankara'nın barındırdığı işlevler ve kent bütünü içindeki konumuna çok genel olarak değinecek özellikle ise, konut dokusunun "Koruma" açısından sunduğu bazı sorunları ortaya koymaya çalışacağız.

V.4.3. Eski Ankara ile İlgili Bilgi Birikimi ve Kaynaklar

"Eski Ankara" ile ilgili planlama çalışmalarını yönlendirecek bir noktayı öncelikle belirtmek gerekmektedir. Eski Ankara'da özellikle konut ve genellikle yapı stoğunu konu alan ve planlama kararlarını üretmeye dönük ayrıntılı ve çok yönlü tespit çalışmaları yoktur.

Korunması gerekli alanlarda;

- i. Koruma amaçlı; mevcut tarihi, mimari, görsel değerlerin korunması yönünde,
- ii. Kullanım amaçlı; mevcut yapı stoğunun korunarak ve günümüz koşulları içinde sağlıklılaştırılarak kullanılması yönünde kararlara varabilmek için, yapı ve çevre ölçeğinde ayrıntılı tespit ve değerlendirme çalışmalarının gereği açıktır.

Bu temel eksiklik, Koruma Planlaması çalışmalarında hem planlama hem de uygulama yöntemini etkileyecektir.

Buna karşılık, Eski Ankara farklı tarihlerde farklı amaçlara dönük araştırmalara konu olmuştur. Bu araştırmaların sağladığı bilgi birikimi konu, (sosyal yapı, fiziki çevre, vb.) ölçek ve ayrıntı bakımından da çeşitlilik sunmaktadır¹.

V.4.4. Eski Ankara'da Korunması Gerekli Doku

V.4.4.1. Dokunun Farklılık Sunan Bölümleri

Mevcut doku, işlev, tarihi gelişim süreci, çevre ve yapı ölçeğinde nitelikler, değişim ve dönüşüm tür ve ölçüsü gibi ölçülere dayanılarak, farklı bölgelere ayrılabilir. Aşağıda koruma sorunlarını tanımlamada yardımcı olabilecek bir bölgeleme yapılmaktadır:

TİCARİ MERKEZ

A) Tarihi Merkez

- * Hanlar Bölgesi (XVI-XVII. yy. Hanlar ve Bedesten'in bulunduğu kesim; Çıkırıkcılar Yokuşu),
- * XIX. yy'da gelişmiş, Cumhuriyet Dönemi'nde yenilenmiş Merkez (Ulus Meydanı ve Çevresi),

B) Cumhuriyet Dönemi'nde Gelişmiş Merkez

- * Kızılay-Ulus Aksı,
- * Anafartalar, Denizciler, Talatpaşa, Ulucanlar Caddeleri,

KONUT ALANLARI

A) Geleneksel Konut Alanları

- * Kale-İçi,
- * Ulucanlar Bölgesi,
- * Anafartalar ve Denizciler Caddesi Arasındaki Bölge (İstiklal Mahallesi),
- * Denizciler Caddesi ve Ulus-Kızılay Aksı Arasındaki Bölge,
- * Anafartalar Caddesi ve Çıkırıkcılar Yokuşu arasındaki bölge,

B) Cumhuriyet Dönemi Konut Alanları

- * Hisar Parkı Güneyindeki Kesim,

Bu bölgelerin Eski Ankara bütünü içinde geçmişte ve günümüzdeki konum ve sundukları koruma sorunlarının ayrı ayrı ele alınması gerekir. Burada yalnız konut işlevini sürdüren bölgelerdeki bazı sorunlar üzerinde durulmaktadır.

Konut dokusu, yukarıda belirttiğimiz bölgelerde, çevre ve yapı ölçeğinde farklılık sunmaktadır. Bu farklılığın bir bölümü, alanın tarihi yaşam sürecinin ürünleri ve belgeleri niteliğindedir. Ancak, genellikle son yıllardaki plan karar ve uygulamalarının, mevcut doku ile ilişkileri tartışılabilir, bu dokuyla bütünleşmeyen bir yapılaşma düzeni ve mimari dil getirmiş olduğunu belirttik. Dolayısı ile günümüzde, Eski Ankara'da birbirine yabancı iki planlama dilinin birlikte varolduğu, parçalanmış bir doku da söz konusudur.

Bu dokunun bazı bölümleri, örneğin Kale-İçi, Ulucanlar Caddesi güneyindeki kesim veya İstiklal Mahallesi'nde konut dokusu özelliklerini büyük ölçüde korumaktadır. Bu doku içerisinde, cami, mescid, türbe, hamam gibi tek eserler, bir kısmı onarılmış olarak, varlıklarını sürdürmektedirler. Ancak, yoğunluğunun çevreleriyle ilişkileri zedelenmiştir.

Konut dokusunun korunmasında sit alanı kararları da etkili olmuştur, ancak söz konusu olan edilgen bir korumadır, gerçekte yapılar bakılmamakta ve onarılmamaktadır.

Buna karşılık alanın akslarla bölünmüş ve ticari kesime yakın bölgelerinde, örneğin Çıkırıkcılar Yokuşu çevresinde, Denizciler Caddesi'nin batısında, konut işlevinin ticaret veya imalat türü işlevlere dönüştüğü, mevcut konutların bu işlevleri veya servislerini barındırmak üzere, değiştirildiği gözlemlenmektedir. Bu bölgelerde, doku ve mimari özellikler zedelenmiştir, ayrıca işlev ve kullanıma dönük sorunlar söz konusudur.

Cumhuriyet Dönemi yapılarının yoğun bulunduğu Hisar Parkı çevresinde de, benzer biçimde işlev dönüşümü izlenmekte, özellikle Erken Cumhuriyet Dönemi yapılarının konut dışı işlevlere uyarlandığı gözlemlenmektedir.

V.4.4.2. Konut Dokusunun Özellikleri

Alanda geleneksel konut dokusunun korunduğu bölgelerde planlama çalışmalarını yönlendirebilecek bazı özellikler şunlardır.

Parsel ve yapı ölçeğinde özellikle 50'li yıllardan sonra hızlanmış, ancak, çok daha önce başlamış bir bölünme olgusu vardır. Kale'de, mülk sahiplerinin alanı terk etmesinden sonra kiraya verilebilecek konut birimleri üretmek üzere, yapılar bölünmüş, değiştirilmiş, servis mekanları eklenmiştir. Avlularda ek konut birimleri yapılmıştır. Dolayısı ile alanda, Ankara Evi olarak tanımlayabileceğimiz yapılar yanında bu yapılara eklenmiş ve yapılış tarihleri uzun bir zaman dilimine yayılan bir yapı grubu da bulunmaktadır. Bu yapılar, yapılış tarihlerine bağımlı olarak, nitelikleri ve koruma boyutu içindeki konumları açısından çeşitlilik sunar. Bir kısmı geleneksel niteliktedir ve dokuyla bütünleşmiştir. Bir kısmı ise, daha sonra, günümüz malzeme ve teknolojisi ile yapılmışlardır. Dokuyla bütünleşebilirler veya bu doku özelliklerine aykırı bir nitelik taşıyabilirler. Bu grupta sağlıklı konut birimleri olabileceği gibi, derme çatma malzeme ve yöntemlerle yapılmış, sağlıksız birimler de bulunurlar.

Dokuda, "Eski Ankara Evleri" olarak tanımlayabileceğimiz yapılar, genellikle ahşap iskelet, kerpiç veya tuğla dolgu sistemle yapılmış 1 veya 2 katlı, bazen ara katları ve bodrumları bulunan yapılardır.

Plan şemaları, geleneksel "Dış sofalı" veya "İç sofalı" tipleri yanısıra, Ankara'ya özgü yerel tipleri de içeren, yoğunluğu zaman içinde değiştirilmiş ve bölünmüş olduklarından özgün plan şemalarını okumak güçleşmektedir. Ancak, tüm değişikliklere rağmen sofa, hayat gibi özgün plan öğelerini, dolap, seki, ocak, süslü tavan gibi mimari öğelerini koruyan örnekler bulunmaktadır. Korunacak bu değerlerin, nitelik ve ölçü farkları, yapı ölçeğindeki karar türlerini de etkileyecektir.

Yapılar genellikle avluludurlar. ancak, parseller bölünmüş ve ek yapılar getirilmiş olduğundan, avluların yoğunluğu, pekçok avluya hizmet eden servis alanlarına dö-

nüsmüştür. Ancak, özgün ölçek ve dizeni, taş kaplama, çeşme, kuyu gibi öğeleri-koruyan örnekler de bulunmaktadır.

Dokuda parsel içinde sonradan dokuya eklendiğini belirttiğimiz yapılar ise, nitelikleri açısından çeşitlilik sunarlar. Bu yapıların bir kısmı, özgün servis yapılarını değiştirerek yapılmışlardır. Planları, öğeleri ve yapım sistemleri açısından geleneksel özellikler taşıyabilirler. Gerçekte, yapılış dönemlerinin mimari özelliklerini yansıtmaktadırlar. Çağdaş malzeme ve tekniklerle yapılmış olan yapıların da, doku ile ilişkileri açısından sergiledikleri çeşitliliği belirtmiş bulunuyoruz.

Cumhuriyet Dönemi apartmanları ise, plan şemaları, yapım teknikleri ve mimari dil bakımından sundukları farklılıklara rağmen bir bütün olarak ele alınabilirler. Ancak, bu yapıların bir koruma sorunu olarak irdelenmemiş olduklarına dikkat çekmek isteriz.

V.4.4.3. Kullanım Biçimi

Konutların kullanım biçimlerinin, sosyal yapı özellikleri ve değişim süreci ile birlikte ele alınması gereği açıktır. Bu notta planlama çalışmalarını etkileyebilecek birkaç sorun üzerinde durmak istiyoruz.

Konutların, mülk sahiplerinin alanı terk etmesinden sonra kiraya verilmek üzere, bölünerek veya avlularına yeni birimler eklenerek değiştirildiğini belirtmiştik. Bu değişimler genellikle evlerin korunması gerekli değerlerinin yitirilmesine ve sağlıklı konut birimlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Alanda, yapısal durumları kötü, mutfak mekanları olmayan veya minimum standartlarda çözülmüş, banyosuz, tuvaletlerin ortak kullanıldığı, sağlıklı konut birimleri yaygındır.

Alanda genellikle kiracılar oturmaktadır. Çok az sayıda, evlerini onarmış ve sağlıklılaştırmış ev sahibi bulunmaktadır. Düşük gelirli kesime hizmet veren yapılar, genellikle bakılmamakta ve onarılmamaktadır. Mülkiyetlerinin çok bölünmüş olması da, bu süreçte etkilidir.

Barınma yoğunluğu, çok yoğun kullanılan yapılar olmasına rağmen, bir sorun gibi görünmemektedir.

Dolayısı ile, çevre ve yapı ölçeğinde düşük standartlı, sağlıklılaştırılması gerekli bir alandır.

V.4.5. Eski Ankara'nın Günümüzdeki Konumu

V.4.5.1. Genellikler

"Eski Ankara" kent bünyesinin daha fakir ve geleneksel bölümünün bir parçasıdır. Çevresindeki gecekondu alanları ile büyük ölçüde bütünleşmektedir. Ancak, mimari özellikleri, konumu, tarihi niteliği nedenleri ile de geleneksel bölüm için de ayrıcalık taşır.

Kentin geleneksel kesimine hizmet veren Ulus Ticari Merkezi, aynı zamanda, Eski Ankara'nın bir bölümü olmaktadır.

Eski Ankara'nın mevcut konumu, geçmişteki eğilimlerin ve planlama tutumlarının şekillendirdiği bir sürecin sonucudur. Bu süreçte hakim yöneliş, "Eski Ankara"nın görece olarak önemini yitirmesi, konut sahiplerinin alanı terketmesi, gerek konut gerekse merkez işlevlerinin daha fakir kesime hizmet verir niteliğe dönüşmesi yönünde olmuştur.

Ayrıştırılabildiğimiz planlama tutum ve uygulamaları ise, özellikle sonuçları açısından değerlendirme güçlüğü yaratmaktadır.

Bu uygulamalar, mevcut dokuyu zedelemiş, sorunlarının çözümünde yetersiz kalmış, eğilimleri değiştirememiş, zaman içinde çözümü gerekli yeni sorunlar yaratmışlardır.

Buna karşılık, bir kısmı kendi niteliğinden, bir kısmı çelişkili eğilim ve planlama uygulamalarından kaynaklanan sorunların çözümü sürekli bir istektir.

1980 yılında, Eski Ankara'nın kent bütünü'nün kültürel mirası olarak korunması gereğini vurgulayan sit alanı kararları, Ankara planlama çalışmaları içinde özel bir konuma sahiptir. 1980'den bu yana yürütülen farklı koruma ve planlama çalışmaları bu yeni vurgu ve tutumun ürünleridir.

Ancak, günümüzde bu çalışmaların birbirleriyle ilişkisini tamamlayan bütüncül bir koruma politikası tanımlanmış değildir. Dolayısı ile, böyle bir politikanın, kent bütününe dönük karar ve uygulamalarla ilişkisi de kurulamamıştır.

V.4.5.2. Proje Tanımı

Eski Ankara'yı veya bir bölümünü konu alan bir koruma-geliştirme çalışmasını tanımlamada;

a) Temel Veriler

- * "Eski Ankara"da yapılacak bir planlama çalışmasının, alanın kent bütünü ile ilişkilerini gözönünde tutması gereği açıktır. Kent ölçeğindeki eğilim, karar ve uygulamaların, "Eski Ankara"yı günümüzde nasıl etkilediği ve ileride ne yönde etkileyeceği konusundaki saptamaların alan ölçeğindeki kararları ve uygulamaları yönlendirmesi doğaldır.

Farklı ölçek ve alanlardaki kanunlar ve uygulamalar arasında bütünlük sağlanması, planlamada sorumluluk taşıyan kuruluşlarımızın şüphesiz gündemindedir.

Günümüzde, "Eski Ankara"yı konu alan çalışmaların, gözönüne alacağı, kent ölçeğinde bazı yöneliş ve kararlar bilinmektedir. Bu kararların, "Eski Ankara"yı nasıl bir süreçle etkileyeceği konusunda ise, görüş geliştirmesi gerekmektedir.

- * Buna karşılık, koruma alanlarında mevcut mimari ve çevre ölçeğindeki kültürel değerlerimizin sürekliliğinin sağlanması, planlama çalışmalarını büyük ölçüde etkileyecek bir seçimdir. Koruma, yalnız fiziki çevreyi değil, bir çevre ile bütünleşmiş kültürel ve ekonomik işlevleri, sosyal yapı sorunlarını gündeme getirir ve planlama çalışmalarını içerir, kapsam ve yöntem açısından etkiler. Plan dolayısı ile, alanın mevcut fiziksel, sosyal ve ekonomik verileri, planlama karar ve uygulamalarını yönlendirmede özel bir önem taşır.

Günümüzde kent bütünü'nü ilgilendiren kararlar ve uygulamalara açıklık ve kesinlik kazandırmaya çalışılmaktadır. "Eski Ankara"yı konu alan çalışmalar ise, farklı ayrıntıdaki tespit ve analizlere dayanmakta, koruma amacıyla birleşmekle beraber, farklı uygulama politikaları benimsemiş bulunmaktadırlar.

- * Bu çerçevede, bir yanda, kent bütünü ile ilişkilerin diğer yandan, alanın mevcut verilerinin yönlendirdiği bir koruma planlaması sürecinde, çözümü gerekli farklı ölçek ve türlerde sorunlar vardır. Bu sorunların çözümü için ge-

rekli teknik, parasal, yasal ve yönetsel hazırlık ve araçların bir kısmı mevcuttur, bir kısmının geliştirilmesi gereklidir. bir kısmının ise, uzun sürede ortaya konulması ve bu yönde çaba harcanması gereği vardır.

- * Ayrıca, alanda mevcut sorunların bir kısmı güncel ve alanın giderek işlerliğini ve değerlerini yitirmesine yol açıcı, bir kısmı ise, aşamalı olarak, daha uzun sürede çözülebilir niteliktedir.

Örneğin, günümüzde konut alanlarında koruma ancak, dolaylı müdahale diyebileceğimiz, mal sahiplerini onarıma özendirici önlemlerle sağlanmak istenmektedir. Bu önlemler çevrenin "Gelişme"sini sağlayan ve korumaya dolaylı olarak yardımcı önlemlerdir. Gelişmenin sağlandığı durumlarda, koruma ve yenileme istekleri arasındaki dengenin kurulması korumanın temel sorunlarından birisidir ve yapı ölçeğindeki uygulamaların niteliği amaçlanan korumanın sağlanıp sağlanmadığı konusunda bir ölçektir. Koruma alanlarında, planlama ve yapı ölçeğinde kararlar arasında ilişki özel önem sunar. Genellikle, dolaylı önlemler, korumada sorumluluğun çok kişi tarafından taşındığı ve uzun bir zaman diliminde gerçekleştiği bir süreçle bütünleşirler. Bu sürecin istenilen amaçlarla çalışmadığı durumlarda, önem sunan yapı gruplarına doğrudan müdahale olanaklarının yaratılması gerekir. Planlama sürecinde, önerilerde özendirici örnek niteliğinde ve koruma politika ve programları ile bütünleşen "uygulama alanları" saptanmalıdır.

Proje yapım süreci, denetimi, uygulama ve bu aşamalarda parasal ve teknik yardım işleri, konulardaki hazırlık ve olanaklar plan kararlarını etkilemelidir.

b) Alan Tanımı

Bu saptamalar ışığında, Eski Ankara içinde yer alan Ulus Ticaret Merkezi'nin ve bu merkezle doğrudan ilişkili konut alanlarının, bir bütün olarak; koruma, geliştirme amaçlı, bir çevre düzenlemesi projesi kapsamında ele alınması istenmektedir. Bu projenin alanın farklı ölçek ve türdeki sorunlarının çözümünde geniş bir meslek çevresinin katkısı ve katılımına araç olacağı umulmaktadır.

Alan tanımında, şu ölçüler etkin olmuştur:

1. Ulus Ticaret Merkezi, koruma, geliştirme yönünde müdahale olanaklarının, görelî olarak mevcut bulunduğu,
2. Sorunlarının öncelikle çözümlenmesinin sağlanabilmesi ve geliştirilmesinin, Eski Ankara bütününde uzun vadeli çözümlere başlangıç oluşturabileceği, sorun alanlarını içermektedir. Alan sınırları, ayrıca, şu ana kadarki farklı karar ve uygulamaları büyük ölçüde bütünleştirebilecek nitelikte tanımlanmaya çalışılmıştır.

Ancak, alan kendi içinde farklı bölgelerden oluşmakta ve farklı sorun alanlarını içermektedir. Bu bölgelerin mevcut nitelikleri, gelişme potansiyelleri, sorunları çeşitlilik sunar. Mevcut fiziki sosyal, ekonomik yapıya ait veri eksikliği, tüm bölgeler için ayrıntılı öneri geliştirme olanağı vermemektedir. Ancak, bundan sonraki aşamalara veri oluşturacak nitelikte her bölgenin planlama ilkeleri saptanabilecek, bölge ölçeğinde yapılacak müdahale türleri ve aşamaları tanımlanabilmektedir. Seçilecek veya önerilen sorun alanlarında gerekli bilginin toplanarak, ayrıntılı çözüm önerilerinin geliştirilmesi beklenmektedir.

Konut alanlarında, korumanın sağlanmasında etkili bir araç olan "Tescil"in korunması gerekli tüm yapıları kapsamadığı, içerik olarak, koruma sağlıklılaştırma amaçlarına erişilmesinde yeterli olmadığı gözönünde tutulmalıdır.

V.4.5.3. Proje İçeriği

a) Karar Türleri

Mevcut yasal, parasal ve yönetsel çerçeve içinde sağlanan verileri gözönünde tutarak,

- * Alanın fiziki, sosyal ve ekonomik yapısının önerilen ve olası gelişmeler ışığında ne yönde dönüşeceği,
- * Bu dönüşümün önerilen koruma ve geliştirme hedeflerine varmak için nasıl ve hangi araçlarla yönlendirilebileceği konusunda, değerlendirme, temel seçim ve politikaları;
- * Bu politikalar ışığında, istenilen dönüşümü sağlayacak, farklı alanlarda alınması ve gerçekleştirilmesi gerekli önlemler ve bütünleştirici ilkelerin tanımı;
- * Kısa ve aşamalı olarak uzun sürede gerçekleştirilmesi gerekli fiziki çevreye dönük plan kararları:

(Altyapı, ulaşım, çevre düzenlemesi, işlevlerin dönüşüm ve mekan çözümlemesi özellikle konutlarda koruma ve sağlıklılaştırma uygulamaları için öneriler)

- * Uygulama için gerekli yasal, parasal ve yönetsel çerçeve verileri, beklenmektedir.

Bu çerçevede, Ulus Ticaret Merkezi Projesi uzun bir zaman dilimi içinde gerçekleştirilebilecek, farklı kuruluş ve kişilerin sorumluluk taşıdığı bir konuma, geliştirme sürecinin, belirleyici ve bütünleştirici ilkelerini, politikasını ve programını tanımlamaya dönük olacaktır. Bu süreçte, yalnız mekansal çözümler değil, parasal, yasal ve yönetsel çerçeve konusunda gerçekçi önermeler önem taşımaktadır.

(1) Bu not için, büyük ölçüde 1980 tarihinde Kültür Bakanlığı Restorasyon Bölümü'nce hazırlanmış olan Kale İçi Koruma ve Geliştirme projesi sonuçlarından ve O.D.T.Ü. Restorasyon Bölümü'nün Eski Ankara'yı konu alan stüdyo çalışmaları verilerinden yararlandık.

V.5. KONUT DOKUSUNUN ÖZELLİKLERİ

*Bu bölüm "Ankara Eski Kent Dokusu Geçit Dönemi Koruma Ve Değerlendirme Projesi" raporundan alınmıştır. Hazırlayanlar: Nermin BEŞBAŞ, Ayşe GÜNEŞ, Zühal ÖZCAN, Lale TAYLA, Ahmet TIRPAN, 1979 ANKARA

V.5. KONUT DOKUSUNUN ÖZELLİKLERİ

Özellikle Cumhuriyet Devri'ne kadar kentin büyük bir imar çalışması görmemesi, hükümet merkezi olduktan sonra da yeni yerleşimin ovaya doğru uzaması, yangın, birkaç anayol boyu (Ulucanlar Caddesi, Talatpaşa Bulvarı, Denizciler Caddesi) dışında, eski dokunun bugüne kadar korunmasının başlıca nedeni olmuştur.

Arazinin yer yer eğimli olması, kentin fiziksel biçimlenişinde etkili olmuştur.

Eski Ankara evlerinin yer aldığı, geniş saçaklarla ve çıkmalarla gölgelenen dar sokaklar ilginçtir. Bazen çeşmeli bir meydancıkta son bulan sokaklar, yer yer daralıp genişleyen düzeni üzerinde yer alan farklı tipteki geleneksel evleri içerir.

Bu doku içinde, her mahallede mütevazı bir mescit veya cami yer alır.

Genellikle iki, kimi kez üç katlı evler arasında yer yer görkemli bey evlerine rastlanmaktadır.

Sokak içinde yer alan evlerde, yapının ölçüsüne ve planına göre; tek, çift ya da testere çıkmalar, hem sokağa hem de yapıya bir değer kazandırmak amacıyla konumuna göre görüş almak üzere köşeden tümüyle veya tek yandan oluşturulmuştur. Zengin ahşap çıkmalar yalnızca yapı elemanı olmaktan öteye çevre karakteristiğini veren öge olmuştur.

Çıkmalı evler arasında sokak bütünlüğünü devam ettiren çıkmasız evler de yer almaktadır.

V.5.1. Konum

Ankara evlerinin arsaya yerleşiminde görünüm, güneş durumu birinci derecede etkin olmuştur. Genelde yapılar yerleştirilişlerinde; sokak dokusunda belli bir karakter kazandırma ve sokakla bütünleşme kaygısı ile olmuştur.

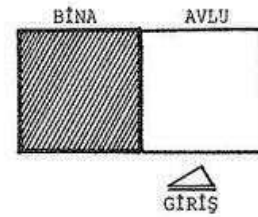
Evlerin arsaya göre durumları beş grupta toplanabilir.

1. Yan Avlulu Yerleşim:

Bina ve avlunun sokağa katkısı vardır.

Avlu yapının yanında yer alır.

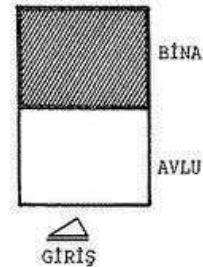
Binaya giriş avludan sağlanır

2. Ön Avlulu Yerleşim:

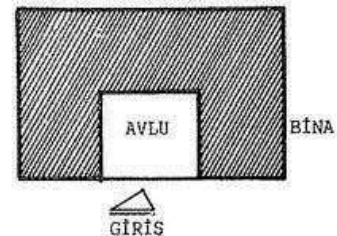
Avlu önde, bina arkada yer alır.

Avlu duvarının sokağa katkısı vardır.

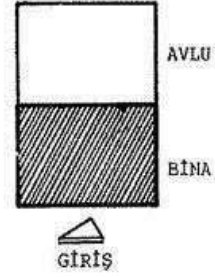
3. Orta Avlulu Yerleşim:

Avlu ortada, bina avlunun üç tarafını çevirir. Genelde sergah binanın ikinci katında yer alır.

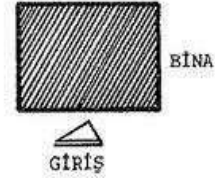
4. Arka Avlulu Yerleşim:

Bina arsanın sokak kısmına yerleştirilip avlu arka plana alınmıştır.

5. Avlusuz Yerleşim:

Bu gruptaki binaların avluları yoktur. Binaya doğrudan doğruya girilmektedir.

V.5.2. Yapısal Sistem

Ankara evlerinin temel duvarları daima taştır. Derinlikleri araziye, genişlikleri taşıdıkları alt kat duvarlarının genişliğine bağlıdır. Temel üzeri, ahşap çatı arası kerpiç veya tuğla dolgudur. Zemin katlarda dolgu gereci genelde kerpiçtir.

Çatı aralarında dolgu kerpiç olduğu zaman duvarlar içten ve dıştan sıvanır. Dış cepheler, ahşap çatılar açık kalacak şekilde beyaz badanalıdır. Çatı arası tuğla ile doldurulduğu zaman duvarlar yalnız içten sıvanır. Dış cepheler olduğu gibi ahşap dikme ve tuğlalarıyla görünüm verir. Tuğla örgüleri bazı yerlerinde geometrik süsler meydana getiren şekillerle düzenlenmiştir.

Kırma çatılar alaturka kiremitle kaplıdır. Geniş saçaklar duvar yüzeylerini korumaktadır. Kat arası bölmeler ve çatı ahşap konstrüksüyondur.

Alt katlardaki dışa açılan odaların pencereleri elden geldiğince küçültülmüş ve örtülmüştür. Buna karşılık üst kattakiler büyük boyutta ve çok sayıda düzenlenerek ışığı ve görüşü arttırmıştır. Yapının en önemli odası en elverişli yöne doğrultulmuş ve çok sayıda pencere ile değerlendirilmiştir.

V.5.3. Cephe Düzeni

Şema olarak verdiğimiz cephe türleri, çıkmalar, kat sayıları ve pencere düzenleri açısından farklılaşmaları açıkça belirtmektedir. Evlerin sokak cepheleri çıkmalarına göre şu şekilde örneklenebilir.

1. Çıkmasız Düz Cephe Düzeni:

2. Ortada Tek Çıkmalı Cepheler:

Sofa oylumunun genişletilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

3. Yanda Tek Çıkmalı Cepheler:

Yapının en önemli odasının çıkma yapılmasıyla oluşturulmuştur.

4. Çift Çıkmalı Cepheler:

İki yandaki odaların sokağa doğru yönlendirilmesiyle gerçekleştirilmiştir.

5. Tüm Birinci Kat Çıkmalı Cepheler:

Birinci kat cephesinin dışa doğru tümüyle çıkıntı yapmasıyla oluşur.

6. Testere Çıkmalı Cepheler:

Yapı arazinin durumuna göre bazı hacimleri genişletmek amacıyla bu tip çıkımlar gerçekleştirilmiştir.

7. Balkonlu Cepheler:

Yapıda çıkma yerine balkon oluşturulmuştur.

V.5.4. Plan Tipleri

Evlerin planları yapılan onarımlar sonucu özgünlüğünü kaybetmiştir. Onarımlarla çeşitli ekleme ve bölümler oluşmuştur.

Geleneksel plan tipleri; iç sofalı ve dış sofalı olarak iki grupta toplanabilir. (Üst kat planları)

Dış Sofalı Plan Tipleri:

Odalar bir sofa üzerine dizilmişlerdir. XVI., XVII. yüzyıldaki yapılarda görüldüğü gibi geç devir yapılarında da görülür.

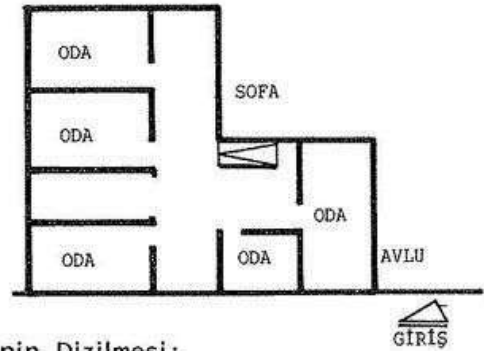
A-Sofanın Bir Yanda Olması:

Odalar sofa üzerinde yanyana dizilmiştir.

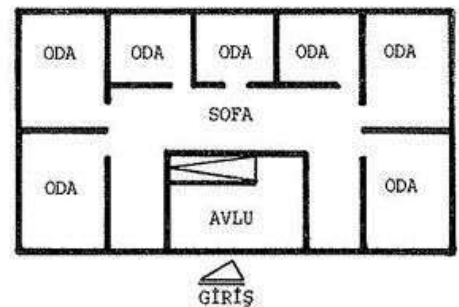
B-Dış Sofalı, İki Yan Odalı:

Sofanın uzun kenarında bulunan odalardan başka, kısa kenarda da, bir ya da daha fazla oda yer almıştır.

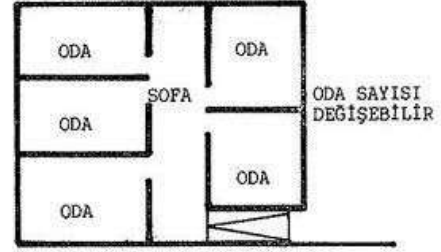
C-Dış Sofalı, Sofanın Üç Tarafında Oda Birimlerinin Dizilmesi:

Dış sofalı tiplerde, merdiven sofanın bir yanında ya da bir ucunda bulunur.

İç Sofalı Plan Tipleri:

Odalar sofanın iki yanına dizilmiştir. XVI. yüzyıldan beri görülmeye başlanır.

İç sofalı tiplerde merdiven; sofada, odalar arasında, ya da sofanın bir ucunda yer alır.

Ankara Eski evlerinin özgün planlarında oran ve odaların düzenlenmesi günün yaşam koşullarına cevap verecek şekilde gerçekleştirilmiştir.

Üst katları yatak odaları ve konuk (baş oda) odalarına, alt katlar ise konutun genel hizmetleri, ahır ve depolar için ayrılmıştır.

V.5.5. Plan Elemanları

Odalar:

Odalar kendi başlarına, yapı içinde belirli eylemleri karşılayan birimlerdir. Odalar bilinçli olarak değişik büyüklükte ve şekilde düzenlenmiştir.

Konutlarda başoda ve oturma odasına en iyi yer verilmiştir. Genelde çıkımlar sokağa yönlendirilmiştir.

Odaların döşemeleri ve tavanları ahşaptır. Odalarda dolap, yüklük, raf ve hücreler bulunur.

Ankara evlerinde kış odaları ailenin soğuk aylarda oturduğu birimlerdir. Kalın duvarlı, alçak tavanlı kapı ve pencereleri oldukça küçük tutulmuştur. Yazlık odalar sofa etrafında sıralanmışlardır. Tavanları yüksek, aydınlık ve büyük hacimlidir.

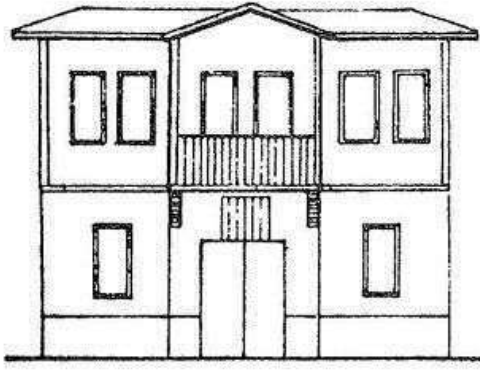
Sofalar: (Hayatlar, Sergahlar)

Sofalar Türk evinin kuruluş düzeni içindeki en önemli ögedir. Sofa odalar arasındaki ilişkileri sağlayan ortak bir alandır. Bazı evlerde sofanın bir köşesinde birkaç basamak yükseklikte oturmak için ayrılmış köşk veya taht seki denilen kısımlar yer alır. Dış sofalı plan tiplerinde sofanın avluya bakan kenarında direkler arasında korkuluklar yer alır.

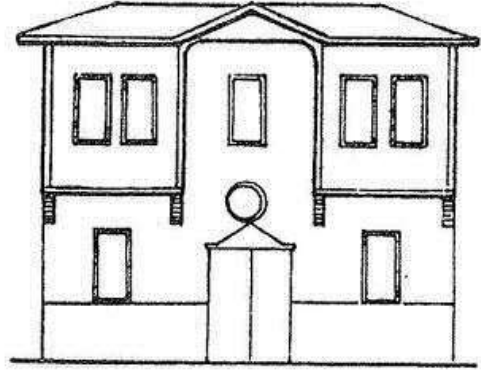
Merdivenler:

Katlar arasındaki bağlantıyı merdivenler sağlar. Avlulu evlerde üst katlara ahşap asma merdivenlerle çıkılır. Merdivenler belirli bir seviyeye kadar taştan yapılmış basamaklı kaidelere oturtulmuştur. Süslü korkuluklara sahiptir. Bazı evlerde ahşap merdivenler halen işlevlerini devam ettirmektedir.

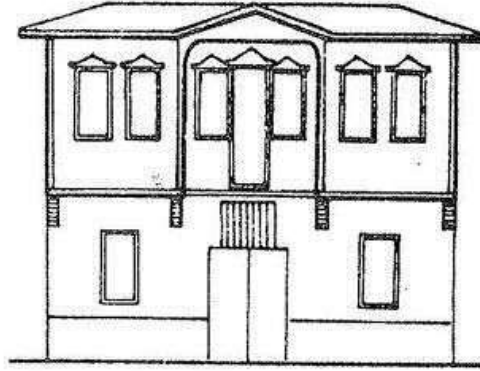
Merdivenlerin oranları evlerin büyüklüklerine göre değişir. Korkulukların bir kısmı basit işçiliktedir. Buna karşın bazıları güzel süsleme detay ahşap işçiliğine sahiptir.

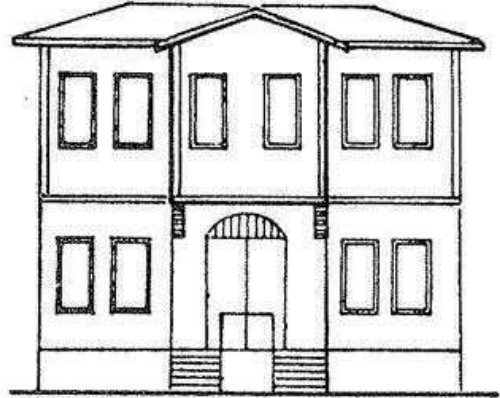
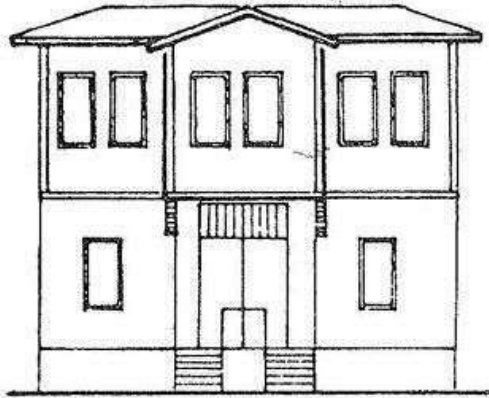
ORTADA AÇIK ÇIKMA ÖRNEĞİ

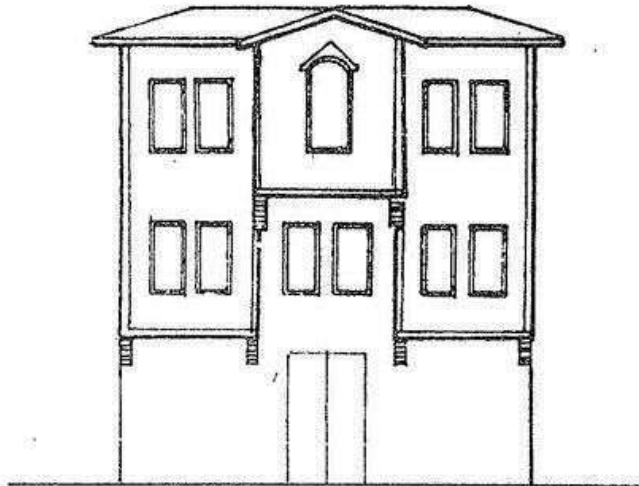
İKİ KENARDA ÇIKMA ÖRNEĞİ

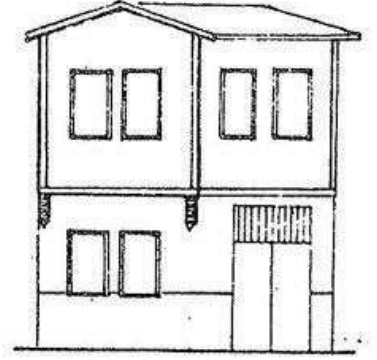
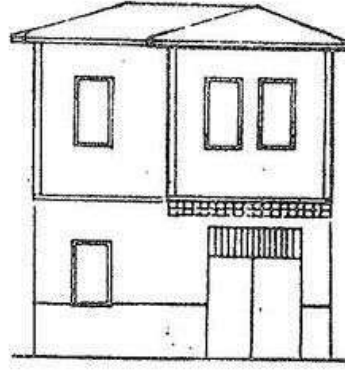
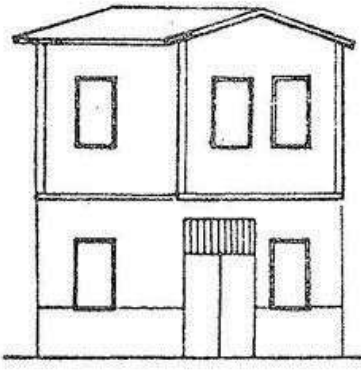
İKİ KENARDA ÇIKMA ÖRNEĞİ

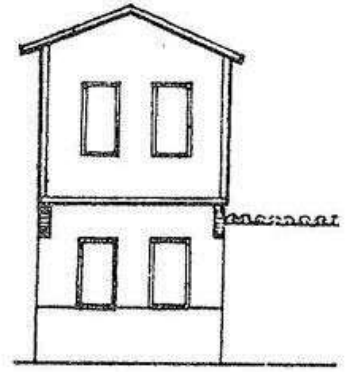
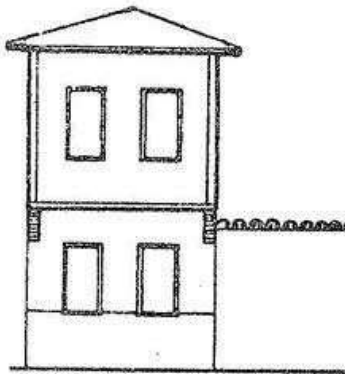
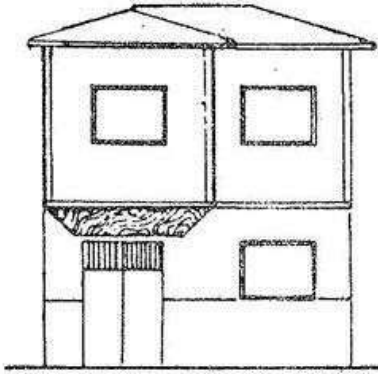
ORTADA ÇIKMA VE MERDİVENLİ GİRİŞ ÖRNEKLERİ

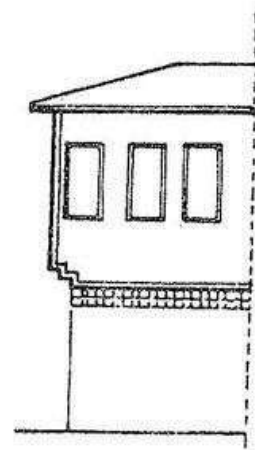
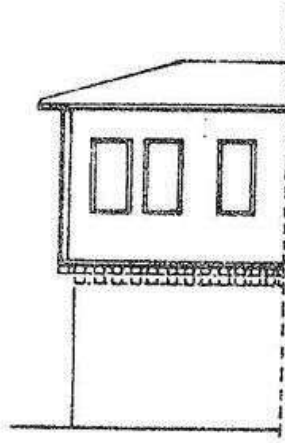
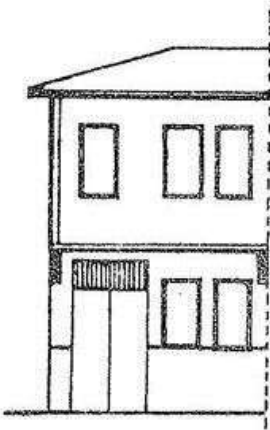
ORTADA VE KENARDA ÇIKMA ÖRNEĞİ

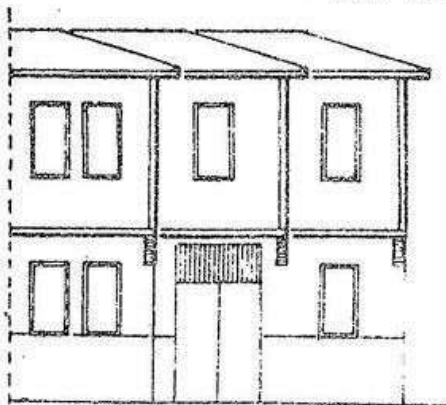
BİR KENARDA ÇIKMA ÖRNEKLERİ

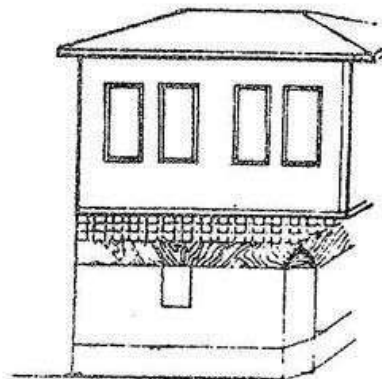
CEPHE BOYUNCA ÇIKMA ÖRNEKLERİ

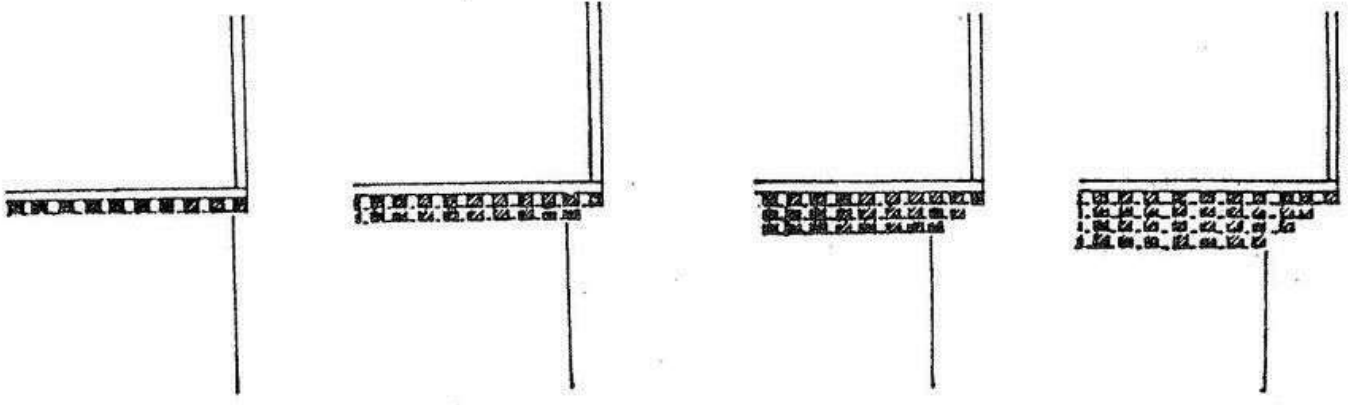
RİTİŞİK NİZAM YAPILARDA ÇIKMA ÖRNEKLERİ

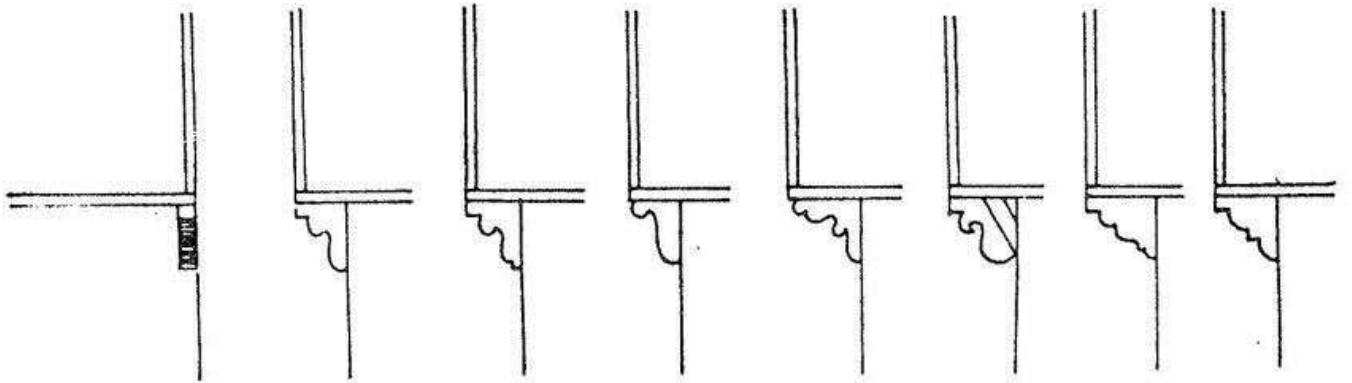
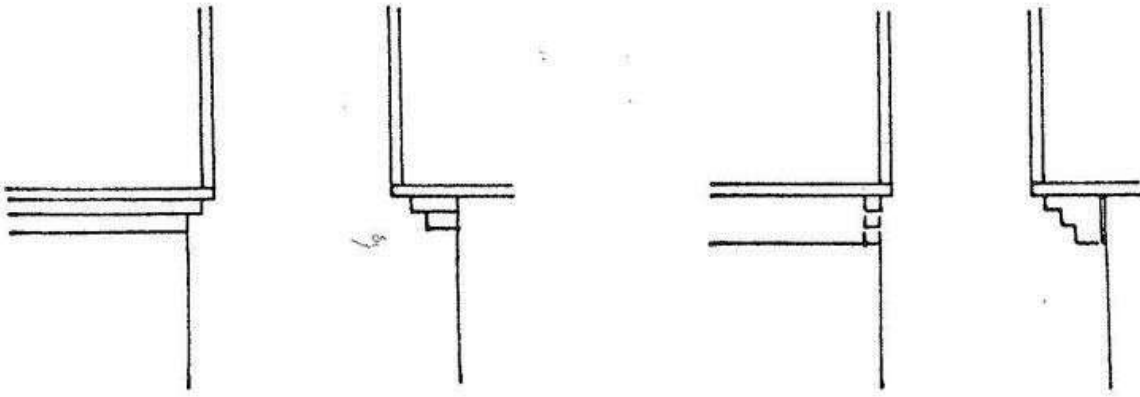
TESTERE AĞZI ÇIKMA

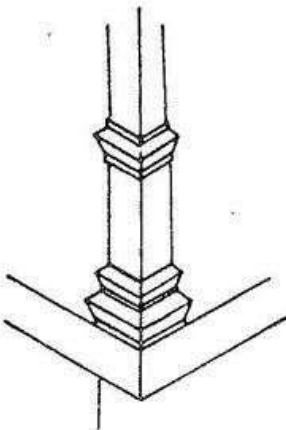
ÇIKMA VE KÖŞE PAHI

BİNDİRMELİ ÇIKMA ÖRNEKLERİ

PROFİLLİ KONSOL ÇIKMA ÖRNEKLERİ

DİKME TABANI ÖRNEĞİ

V.5.6. Mimari Elemanlar

V.5.6.1. Dıştaki Elemanlar

Çıkmalılar:

Eski evlerin çıkmaları kalın ve düzgün aralıklı kiriş başlarıyla bindirme tekniğinde yapıldığından, bu binaların cepheleri ayrıca bir mimari özellik ve güzellik kazanmaktadır. XVII., XVIII. yy. ve daha sonraki devirlerde seyrek konsollar arasında düz kirişler çıkmaları desteklemektedir. Çıkmaları destekleyen ahşap dirseklerin çerçeveleri ince ahşaplarla kaplanıp, değişik süslemeler oluşturularak evlerin bir dış ögesi haline getirilmiştir.

Kapılar:

* Sokak Kapıları:

1. İki yanı ve üstü aydınlık pencereli, iki kanatlı ince detaylı tipler.
2. Yanları penceresiz, üstü pencereli, iki kanatlı tipler.
3. Üstü ve yanları penceresiz, iki kanatlı tipler.
4. Tek kanatlı, üstü aydınlık pencereli tipler.
5. Tek kanatlı üstü penceresiz tipler olarak gruplanabilir.

* Avlu Kapıları:

Evlerin avlu kapıları genellikle ahşap ve çift kanatlıdır. Kapıların üzerleri sundurma veya beşik çatı biçiminde saçaklıdır. Üzerinde alaturka kiremit yer alır. Bazı avluların kapıları ise tek kanatlıdır.

* Oda Kapıları:

İlişkili olduğu odanın önem derecesine göre değerlendirilen kapılar, her zaman tek kanatlıdır. Basit tahta kapıdan aşama aşama aynalı, geometrik şekillerde, aynalı ve oymalı geçme kapılara kadar gider.

Zemin katta ikinci, üçüncü derece hacımların kapıları basit tahta çatma kapılardır. Genellikle boyasız, ahşabın doğal rengindedir.

Genellikle orta ve asma katlardaki kış odalarının kapıları aynalı olur. Aynalar muntazam geometrik şekillerde düzenlenmiştir. Kapı pervazları nakışlıdır.

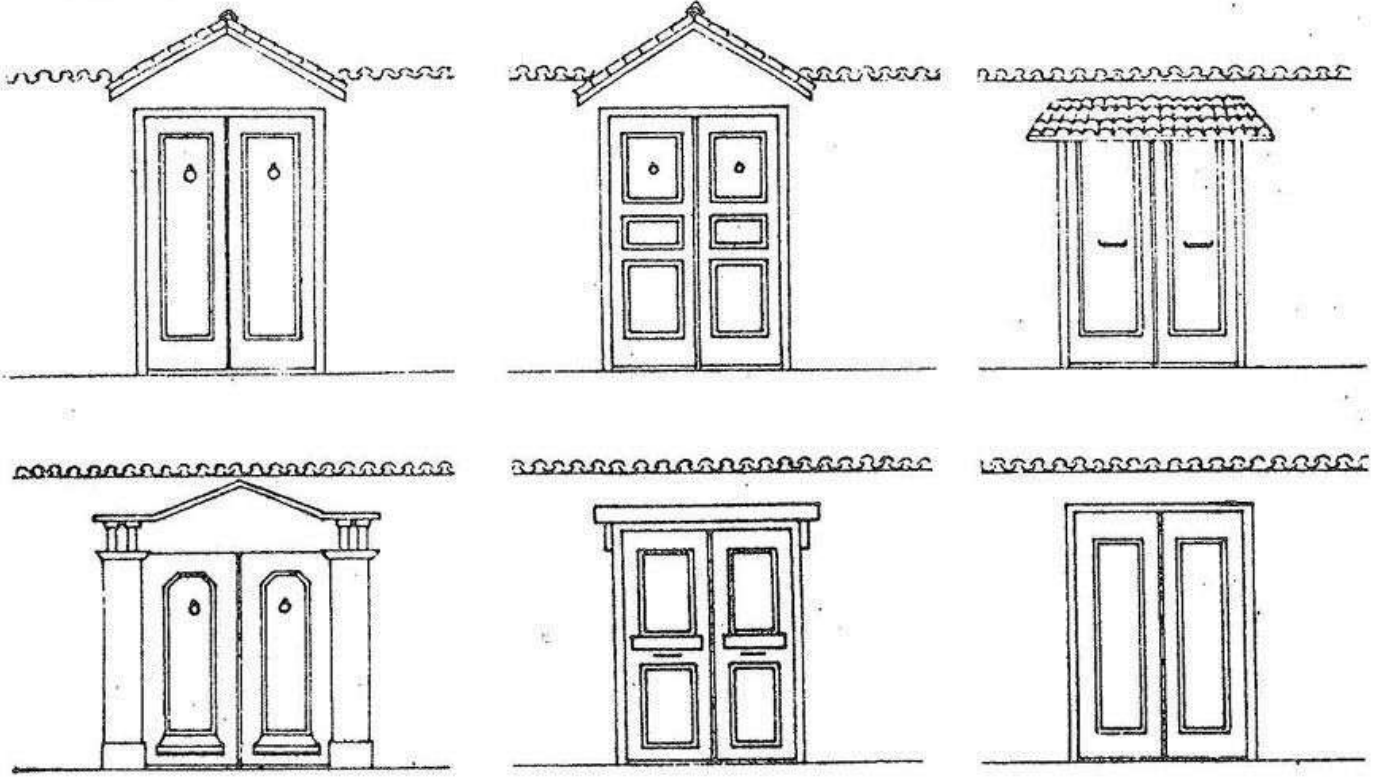
Pencereler:

Alt kat pencereleri, kış odalarına ilişkin oldukları ve korunaklı olması gerektiği için küçük, yükseklikleri az, parmaklıklı ve kapaklıdır.

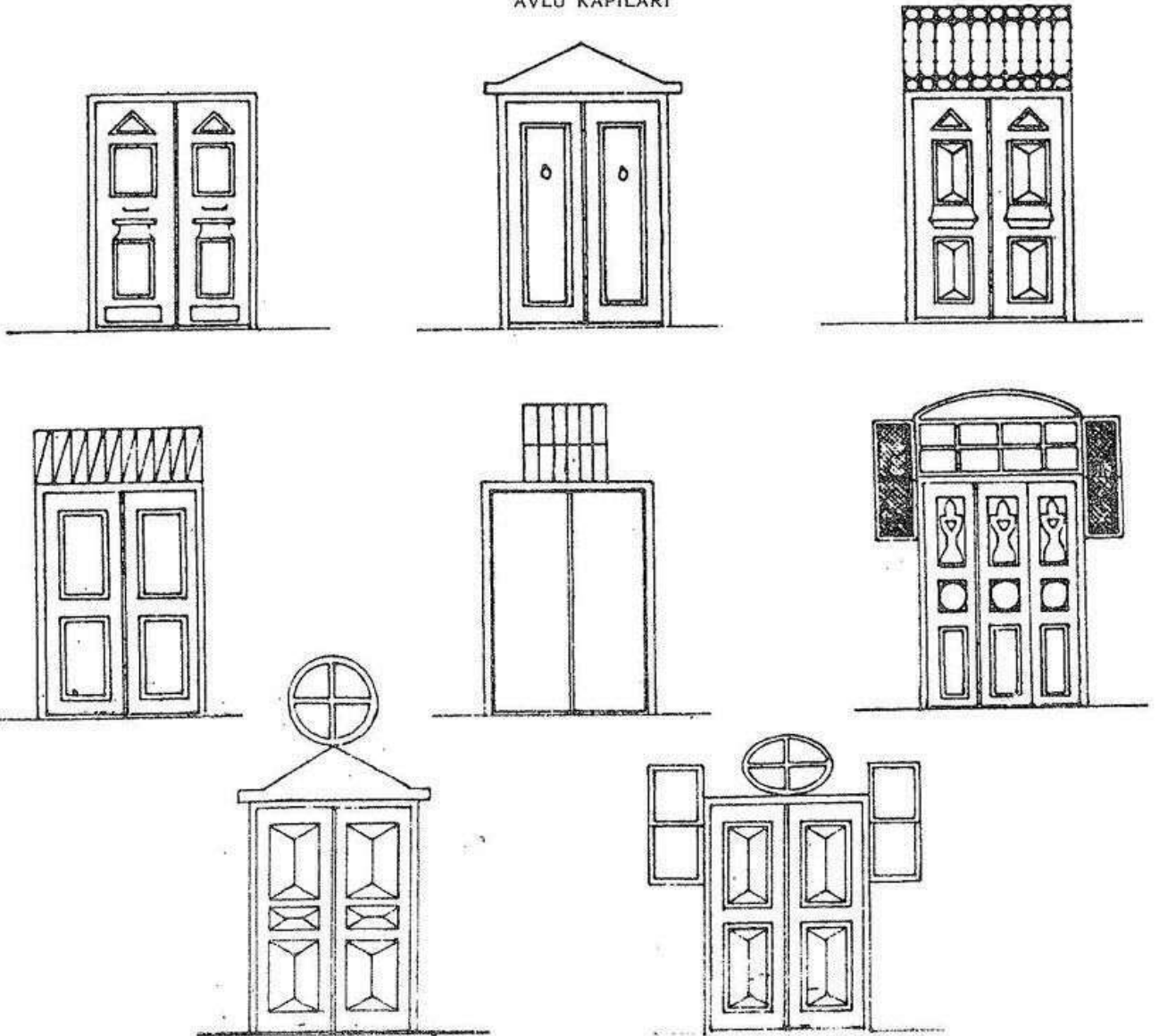
Üst kat odaların, bilhassa yazlık ve misafir odalarının pencerelerinin ölçüleri daha büyük, parmaklıklı, kafesli veya kepenklidir. Bunlar tip olarak giyotin ve iki yana açılan kanatlı pencerelerdir.

Giyotin pencereler çeşitli biçimlerde bölünmüştür. Açılan kanatlı pencerelerde çeşitli biçimlere bölünmüşlerdir. Sofaların genişletilmesi amacıyla oluşturulmuş çıkmalılar üzerinde, kemerli pencere tipleri de görülür. Bazı pencerelerde ahşap taç kullanılmıştır. Eski Ankara evlerinin bazısının divan odası pencerelerinin üzerinde bir sıra pencere daha yer alır. Daha küçük olan bu üst pencereler (Kuş Taçası) ahşap çerçeve içinde alçı sebekeli, renkli camlıdır.

KAPI ÖRNEKLERİ

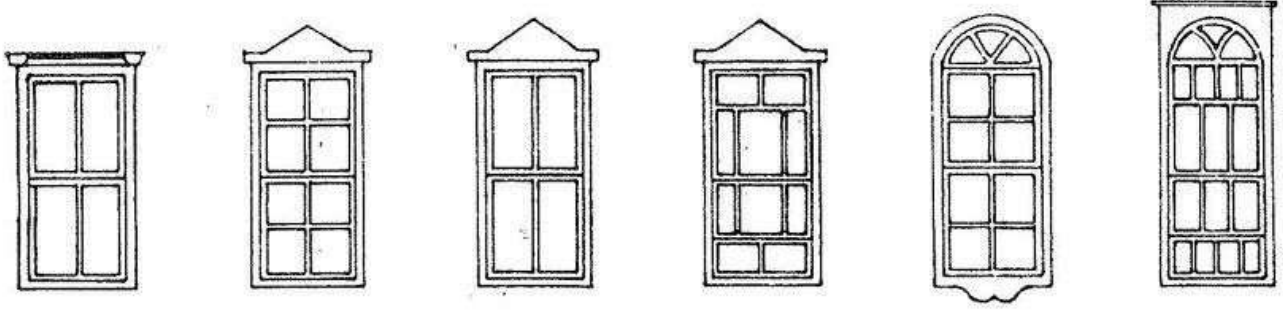
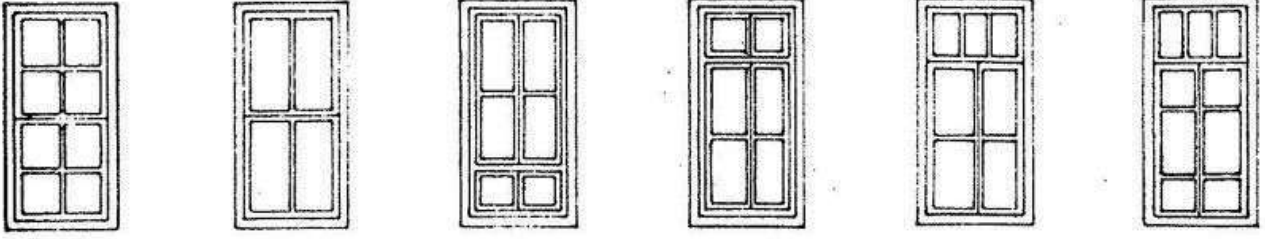

AVLU KAPILARI

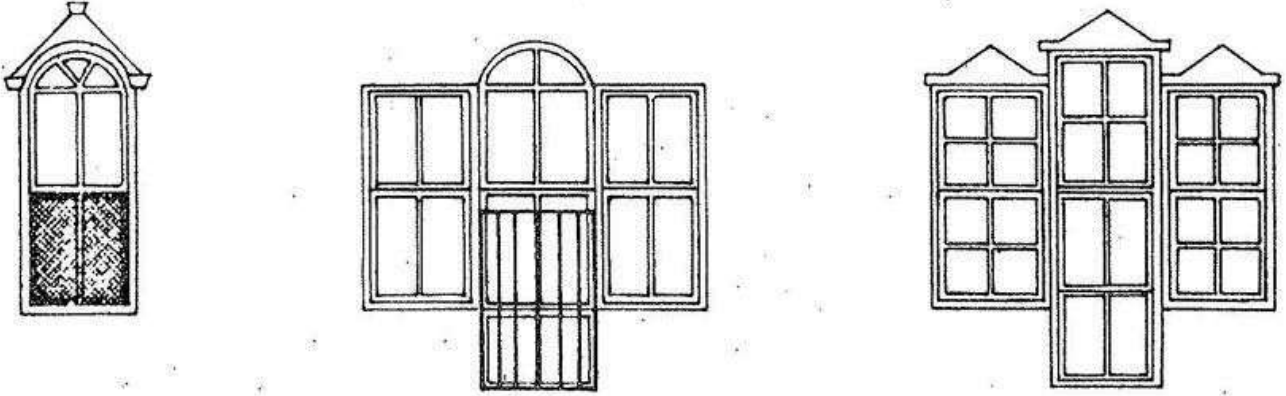

BİNA KAPILARI

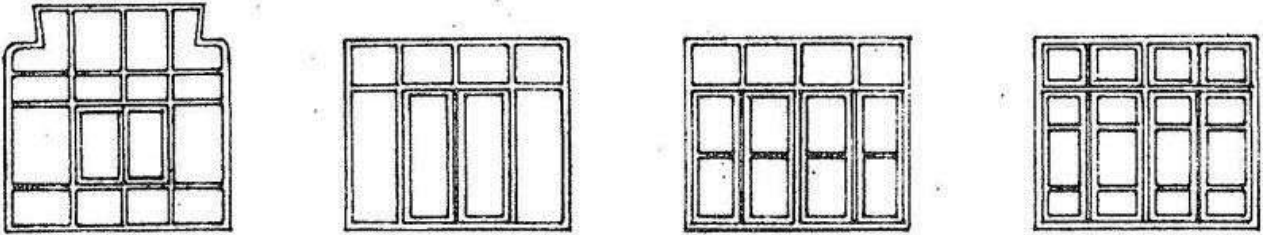
PENCERE ÖRNEKLERİ

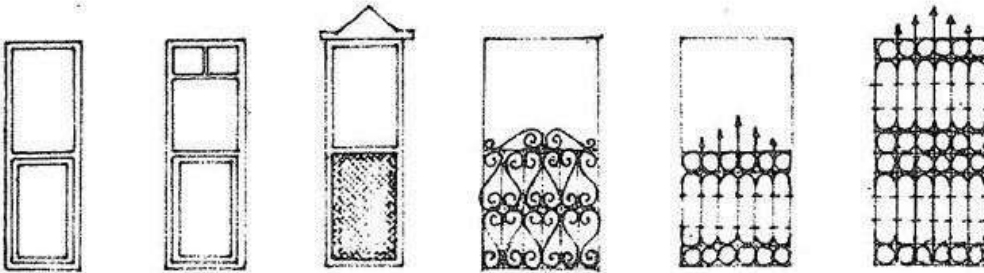
DİKİNE ÜST KAT PENCERELERİ

GRUPLANDIRILMIŞ PENCERELER

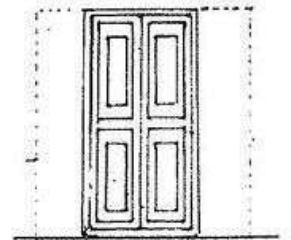

ENİNE ÜST KAT PENCERELERİ

ÇIKMA YAN PENCERELERİ

DEMİR ÖRNEKLERİ

KEPENK ÖRNEĞİ

Çatılar:

Ankara evlerinde çatıların eğimleri az, üzeri alaturka kiremitle örtülü, geniş saçaklı ve saçakların altı bazen kaplamasız mertekli, bazen de kaplamalıdır. Kaplamalı saçaklar daha geç devirlere aittir.

V.5.6.2. İçteki Elemanlar

Tavanlar:

Ankara evlerinde tavanlar önemli mekan öğelerinden birisidir. Yapılışlarına göre beş gruba ayrılabilir.

1. Küçük tahtalardan geçme olarak yapılmış, araları çıtalı, üzerleri nakışlı tavanlar.
2. Düz tahtalardan yapılmış ve çıtalarla bölünmüş nakışlı veya sade tavanlar.
3. Tahta üzerine oymalı ve yaldızlı motifli veya sade tavanlar.
4. Tahta üzerine bez gerilerek üzeri motifli veya sade nakışlı tavanlar.
5. Altı örtülmeyen, olduğu gibi görünen döşeme kirişleri renkli boyanmış tavanlar.

Dolaplar:

Odaların boş kalan duvarlarının içine yerli dolap ve hücreler yerleştirilmiştir. Dolaplarla hücrelerin odanın süsleme ve kullanılmasında gördükleri hizmet oldukça önemlidir. XVIII. yy. ve ondan sonraki zamanlarda kurulmuş olan eski Ankara evlerinde aynalık, serbestlik ve lambalık denilen yeni nişler gelişmiştir. Aynalıkların orta kısımlarında geniş bir niş halinde hücreler olup, bunların iki tarafına yine küçük gözler halinde eşya rafları sıralanmıştır.

Ocaklar:

Odalarda yer alırlar. Ocakların duvarlar içindeki nişleri muntazam tuğla örgülüdür. Ocakların odalara bakan yüzleri alçı ile yapılmış davlumbazları, yarım pramit veya yarım kubbe şeklindedir.

V.5.7. Fiziksel Bozukluklar

Yapılarda Dış Değişmişlik

Yapılardaki dış değişiklikler, eklemeler, onarımlardan dolayı, malzeme ve mimari öğelerin boyut değişiklikleri olarak belirlenir. Yapının kirayla verilmesi nedeniyle, kapı, daha fazla aydınlatma için pencere ve balkon ekleme olarak yapılan öğelerdir. Yapının alt katlarında oluşturulan dükkanlardan dolayı cephede bu işlevin gereği uyumsuz değişimler izlenir.

Dışta yapılan onarımlarda malzeme değişikliği ahşap çatki duvarların tuğla ya da bri-ketle değiştirilmesi, yapıların badanalarının uyumsuz renkleri genel olup, çatı kaplaması olan alaturka kiremitin marsilya tipi kiremite dönüştürülmesidir. Onarımlar sonucu kapı ve pencere ölçüleri de değişmiştir.

Yapılarda İç Değişmişlik

İçte yapılan değişiklikler; kat bölünmeleri, oda bölünmeleri, eklemeler, onarımlardan dolayı meydana gelen malzeme değişiklikleri olarak belirlenir. Kat bölünmeleri, yatay, düşey ve hem yatay hem de düşey olarak görülmüştür. Fazla odaya gereksinim du-

yulmasından dolayı büyük odalar bölünerek daha fazla oda elde edilmiştir. Konfor eksikliğinden dolayı mutfak ve banyo eklenmiştir. Bölünmelerde, yapıya yeni bir merdiven yapıldığı durumlarda, eski merdiven ya işlevini yitirip kullanılmaz bir eleman haline gelmiş ya da tümüyle kaldırılmıştır. Yapı içinde, onarım nedeniyle gereç açısından farklılıklar görülür.

V.6. YOL DOKUSU

Eski Ankara'nın yol dokusu, tipik bir eski Türk kenti organikliği içindedir. Dar, eğimli, bazen merdivenli, yer yer çıkmaz sokakların yer alması açısından motorlu trafiğe uygun değildir. Ancak, kentin bu kesiminin planlı olarak ele alınmaması ve burada büyük bir nüfus yığılmasının olması sonucu oluşan trafik yolu gereksinmelerine karşılık, doku özellikleri gözönüne alınmadan geniş caddeler açılmıştır (Ulucanlar, Talatpaşa Bulvarı, Anafartalar, Sanayi, Şehit Teğmen Kalmaz Caddeleri). Ancak, bu geniş trafik yollarının konut dokusuyla bağlantısı yapılmamıştır. Şöyleki, birinci derecedeki toplayıcı yollar, ikinci veya üçüncü derecedeki dağıtıcı yollara bağlanmamıştır. Bunun yerine çok dar ve zaman zaman da merdivenli yollara bağlanmıştır. Böylece bütün trafik geniş caddelerde toplanmış ve sürekli bir sıkışıklık oluşmuştur.

Dokunun eski ve dar yolları taşıt trafiğine uygun olmadığı halde arabalar yollara girmekte, parketmekte ve dolayısı ile yaya trafiğini de güçleştirmektedir. İklima bağlı olarak sokakların çok dar ve topoğrafyanın zorlamasıyla düz çizgi üzerinde olmaması, sokak perspektiflerinin zenginliğini yaratmaktadır. Orijinal sokak kaplamaları üstüne bugün asfalt dökülmüştür. Kaldırımı bulunmayan yollar yağmur sularının akıtılması için iç bükey olarak planlanmıştır. Sokak görüntüsünü en çok etkileyen elemanlar çıkmalar ve avlu duvarlarıdır. Genellikle tek kat yüksekliğinde olan avlu duvarları, moloz taş ve kerpiç duvar örgüsü üzeri sıvalıdır. Avlu kapıları, cumbalar ve yan cepheler bu görüntüyü tamamlamaktadır.

BÖLÜM VI

ULUS VE ÇEVRESİNDE KORUMAYA YÖNELİK GÜNCEL KARARLAR VE PLANLAMA ÇALIŞMALARI

Mehmet TUNÇER
Y.Şehir Plancısı,ODTÜ

BÖLÜM VI. ULUS VE ÇEVRESİNDE KORUMAYA YÖNELİK GÜNCEL KARARLAR VE PLANLAMA ÇALIŞMALARI

Ankara'da eski eser tespit ve tescil çalışmaları ilk olarak 1964 yılında yapılmış ve 1/1000 ölçekli haritalara envanter numaraları ile işlenmiştir. Bu çalışmalar 1972 yılında tekrarlanmış, aynı envanter numaraları kullanılarak, bazı yapılar tescilden düşülerek yeni bir tescil listesi hazırlanmıştır¹.

1972-1979 yılları arasındaki kurul kararları incelendiğinde, birkaç anıtsal onarım izni dışında, doğal sit ve tekyapı tescil kararları, tescilden düşülme ve yıkım taleplerine karşı kararlar alındığı görülmektedir. 1979 yılında yapılan tespit çalışmasında 1972 tescil listesindeki yapılardan bir kısmının daha yok olduğu saptanmıştır².

Bu çalışmalarda, korunması gerekli görülen Eski Ankara evleri ve anıtsal nitelikteki tek yapılar saptanmış, tescilleri yapılmış, geçit dönemi yapılanma koşulları getirilmiş ve hazırlanan "Geçit Dönemi Koruma Geliştirme Planı" onaylanmıştır³. (Bkz. Ek-1)

Bu karar ile Ankara'da Kentsel ve Arkeolojik Sit Alan Sınırları belirlenmiş, yaklaşık 150 hektarlık geniş bir alanda, imar planlarının uygulanmasının durdurulması, özgün dokuyu koruyacak şekilde yeniden koruma amaçlı imar planlarının yapılması öngörülmüştür. Sit kararı eski planların uygulanmasını durdurmakta ve bu alanlarda "Koruma Amaçlı İmar Planlarının" yapılması yükümlülüğünü Belediyelere vermektedir⁴.

VI.1. AŞİM-KORUMA PLANLAMASI ÇALIŞMALARI

Koruma Amaçlı İmar Planlarının hazırlanması amacı ile 1983 yılından bu yana Ankara Şehri İmar Müdürlüğü (AŞİM), İmar Planlama Şubesi bünyesinde çalışmalar yapılmaktadır. Oluşturulan "Kentsel Koruma Geliştirme Planlama Bürosu", Tarihi Kent Dokusu Planlaması için gerekli verileri toplamakta, arşiv oluşturmakta, ilgili kuruluşlarla ilişki ve işbirliği içinde çalışmalarını sürdürmektedir. "Ankara Tarihi Kent Dokusu Koruma Geliştirme Çalışmaları" başlığı altında ilgili kamu kuruluşlarının ve üniversite yetkililerinin katıldığı bir dizi toplantı yapılmıştır⁵.

Planlama çalışmaları halen sürdürülmektedir. Üzerinde çalışılan bazı projeler aşağıda kısaca özetlenmiştir:

VI.1.1. Ankara Kalesi Koruma Geliştirme Projesi

Ankara Kalesi Koruma Geliştirme Projesinin Tespit, Değerlendirme ve Ön Karar etabı ODTÜ Restorasyon Bölümü ve Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 1980 yılında tamamlanmıştır. (HARİTA-7)

Bu çalışmada, koruma, sağlıklılaştırma ve geliştirme kararlarının verilebilmesi için gerekli fiziki ve sosyo-ekonomik yapı ile ilgili bilgi derlenmiş ve değerlendirilmiştir. Ayrıca, bu değerlendirme ışığında, mevcut planlama ve koruma olanak ve araçları çerçevesinde, uygulamaya dönük Koruma-Planlama Politikası seçenekleri ortaya konmuş, örgütlenme modelleri önerilmiştir⁶.

Fotogrametrik ve fotografik tespit ve belgeleme çalışması yapılmış, iç ve dış tespitlerle yapıların fiziki ve mimari özellikleri saptanmıştır.

1981 yılında, Başkent Ankara'nın eski kent dokusunun korunması çabalarına bir başlangıç olarak küçük bir bölgede uygulamaya geçilmesinin özendirici bir örnek oluşturu-

**ULUS TARİHİ KENT MERKEZİ
ÇEVRE DÜZENLEME YARIŞMASI**
PROJECT COMPETITION ON ULUS-
HISTORICAL CENTER

**SİT ALANLARI VE
TESCİLLİ YAPILAR**

CONSERVATION SITES AND
REGISTERED BUILDINGS

- TESCİLLİ ANITSAL YAPILAR
REGISTERED MONUMENTAL BUILDINGS
- TESCİLLİ ÇEVRESEL YAPILAR
REGISTERED ENVIRONMENTAL BUILDINGS
- I DERECE KENTSEL SİT ALANI
1st DEGREE URBAN CONSERVATION SITE
- II DERECE KENTSEL SİT ALANI
2nd DEGREE URBAN CONSERVATION SITE
- TARİHİ TİCARİ BÖLGE
HISTORICAL COMMERCIAL SITE
- KENTSEL SİTİ KORUMA ALANI
PROTECTION AREA OF THE URBAN SITE
- ARKEOLOJİK SİT ALANI
ARCHEOLOGICAL SITE
- DENETİMLİ KAZI ALANI
RESTRICTED EXCAVATION AREA

0 100 200 300 400 500
metre

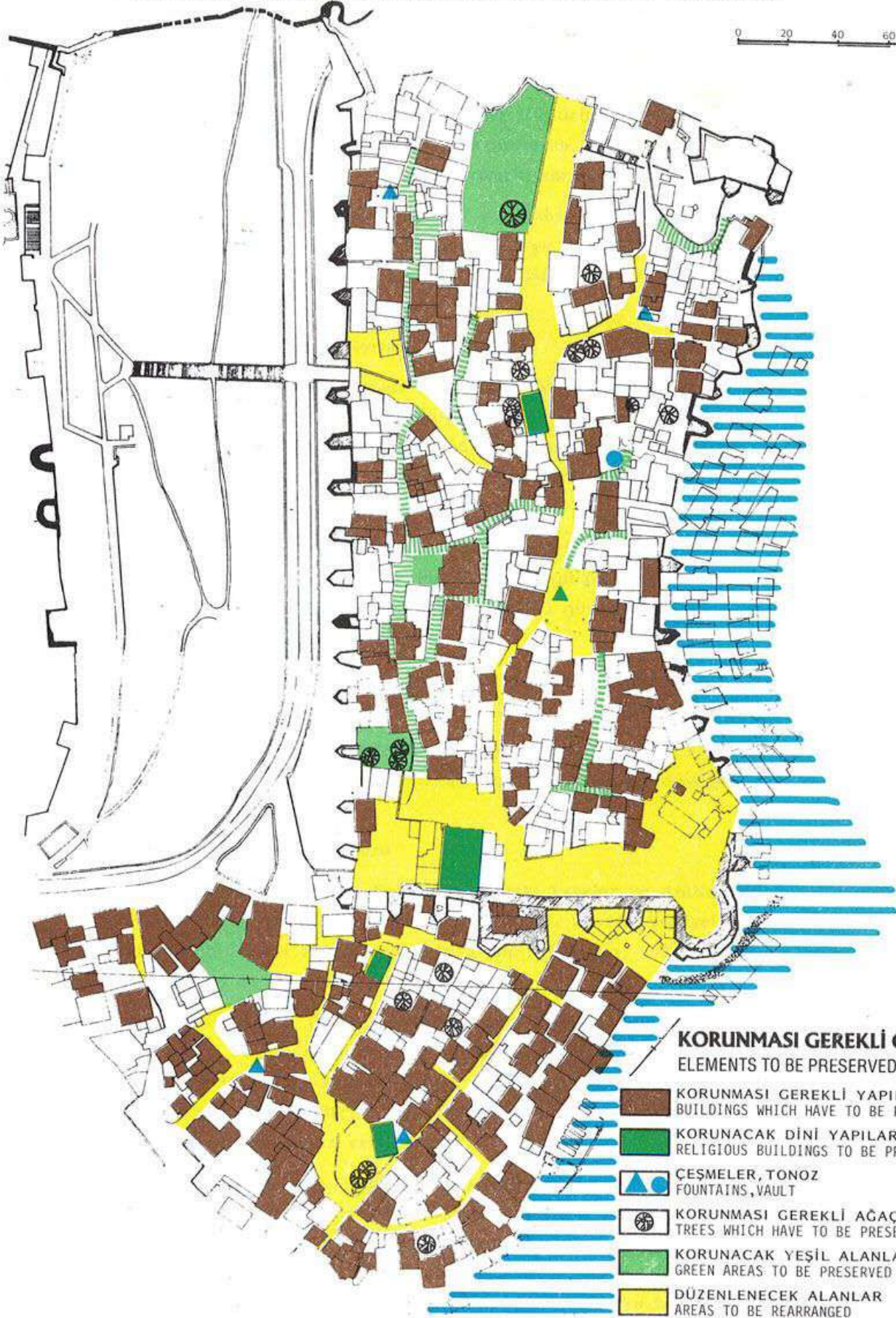

ANKARA BÜYÜK ŞEHİR BELEDİYESİ İMAR DAİRESİ BAŞKANLIĞI
ANKARA MUNICIPALITY URBAN PLANNING AND RECONSTRUCTION DIRECTORATE

ANKARA KALESİ KORUMA GELİŞTİRME PROJESİ

ANKARA CITADEL CONSERVATION PROJECT

0 20 40 60 80 100
metre

KORUNMASI GEREKLİ ÖGELER ELEMENTS TO BE PRESERVED

- KORUNMASI GEREKLİ YAPILAR
BUILDINGS WHICH HAVE TO BE PRESERVED
- KORUNACAK DİNİ YAPILAR
RELIGIOUS BUILDINGS TO BE PRESERVED
- ÇEŞMELER, TONUZ
FOUNTAINS, VAULT
- KORUNMASI GEREKLİ AĞAÇLAR
TREES WHICH HAVE TO BE PRESERVED
- KORUNACAK YEŞİL ALANLAR
GREEN AREAS TO BE PRESERVED
- DÜZENLENECEK ALANLAR
AREAS TO BE REARRANGED
- ARNAVUT KALDIRIMLI KORUNACAK YOL
COBBLE-STONE PAVED ROAD TO BE PRESERVED
- ASFALT VEYA TOPRAK YOL
ASFALT AND/OR EARTH ROAD
- TASFİYE BÖLGESİ
AREAS TO BE LIQUIDIFIED

racığı düşünülmüş ve Eski Eserler Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından Dış Kale, Kale Kapısı, Devdiran ve Doyran Sokaktaki konutların cephelerinin çevreye uyumlu bir hale getirilmesi amacı ile bir proje hazırlanmıştır.

1983 yılından bu yana Ankara Şehri İmar Müdürlüğü elemanları ile Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü elemanları örgütlenme, finansman, politika saptaması ve projenin tamamlanması için işbirliği yapmaktadır.

Ankara Kale İçi, Doyran Sokak, 5, 7 ve 9 kapı numaralı, mülkiyeti Büyük Şehir Belediyesi'ne ait Eski Ankara Evlerinin, Türkiye Anıt-Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı (T.A.Ç) ile 21.3.1984 tarihinde imzalanan bir protokol uyarınca, restorasyon çalışmaları sürdürülmektedir.

VI.1.2. Hacıbayram II. Çevre Koruma İmar Planı

Hacıbayram Camii, Bent Deresi ve Anafartalar Caddesi arasında kalan ve günümüzde sınırlı merkez işlevlerinin yer aldığı bu alan, Ankara'nın I.Derece Kentsel Sit Alanı olarak belirlenmiştir. 1957 planına göre hazırlanan "yapı adaları" ve bunlar üzerindeki yeni parsel anlayışı bu bölgede de uygulanamamıştır.

ODTÜ Şehir Planlama Bölümü ve Şehir Koruma Programı Yüksek Lisans öğrencileri ve Ankara Büyükşehir Belediyesi İmar Müdürlüğü elemanlarınca hazırlanan "Hacıbayram II. Çevre Koruma İmar Planı" ve "Uygulama Koşulları", Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu'nun 3.9.1985 gün ve 1378 sayılı kararı ile uygun bulunmuştur. (Bkz. Ek-2) (PLAN I)

AŞİM Elemanları tarafından bu proje kapsamında, Adliye ve Etizafer Sokaklarda 1/50 ölçeğinde cephe çalışması ve "Örnek Ada" düzenlemesi yapılmıştır.

Türkiye Anıt-Çevre ve Turizm Değerlerini Koruma Vakfı (T.A.Ç) ile yapılan görüşmelerde Kale İçi yanısıra, bu "Örnek Ada"da da uygulamaya girilmesi kararlaştırılmıştır.

VI.1.3. Suluhan Çevre Düzenlemesi

Suluhan ve yakın çevresi, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 12.4.1980 tarih ve A-2167 sayılı kararı ile, II. Derece Kentsel Sit Alanı içinde bulunan Tarihi Ticari Bölgede yer almaktadır. Suluhan, 298-A1 Envanter Numarası ile tescil edilmiştir.

Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Ankara Bölge Kurulu'nun 6.4.1984 tarih ve 95 sayılı kararı ile, Suluhan'ın Doğu ve Güney Doğu cephesine bitişik dükkanların, Suluhan duvarında su sızıntısının önlenmesi amacı ile kaldırılması gerektiği bildirilmiş ve söz konusu dükkanların 2863 sayılı Yasa'nın 15. maddesi uyarınca kamulaştırılarak kaldırılmasına karar verilmiştir.

Ancak bu kararın uygulanmasında, yetkinin kimde olduğu açıklık kazanamamıştır. 52050/A no'lu imar planında bu dükkanların yolda kalması ve ilgili Yasa madde (c)'ye göre kamulaştırmanın ilgili Belediyece yapılması gerektiği, ancak Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 12.4.1980 tarih ve A-2167 sayılı kararı uyarınca Sit Alanlarında imar planlarının uygulaması durdurulduğu ve kadastral dokuya uygun koruma amaçlı imar planları yapılması gerektiğinden bu madde işletilememiştir.

SULUHAN ÇEVRE DÜZENLEMESİ

SULUHAN PEDESTRIAN PROJECT

0 10 20 30 40 50 metre

..... TARİHİ TİCARİ BÖLGE SINIRI
HISTORICAL COMMERCIAL ZONE

..... PLANLAMA SINIRI
PLANNING ZONE

298 A1 TESCİLLİ KORUNACAK YAPILAR
REGISTERED BUILDINGS TO BE PRESERVED

TESCİLLİ OLMAYIP MİMARİ ÖZELLİKLERİNDEN
DOLAYI CEPHELERİ KORUNACAK YAPILAR
BUILDINGS WHICH ARE NOT REGISTERED BUT THEIR
FAÇADES TO BE PRESERVED DUE TO THEIR ARCHITECT-
URAL FEATURES

DÜZENLENECEK YAYA YOLLARI
PEDESTRIAN ROADS TO BE REARRANGED

PEYZAJ DÜZENLEMESİ
LANDSCAPING

PANORAMİK BAKI NOKTASI
PANORAMIC VISTA POINTS

ÖNERİ ÇEVREYE UYUMLU YENİ YAPILAR
(MİMARİ PROJESİ İÇİN TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VAR-
LIKLARI YÜKSEK KURULU'NDAN GÖRÜŞ ALINACAKTIR)
NEW BUILDINGS SUITABLE TO THE PROPOSED
ENVIRONMENT
(APPROVAL OF THE "SUPREME BOARD FOR THE CULTURAL
AND NATURAL RICHES" IS NECESSARY)

Vakıflar Genel Müdürlüğü ile yapılan toplantılar sonucunda, Suluhan'da Sobacıların yarattığı sorunların çözülebilmesi için, Sobacıların Suluhan ile birleştirilip tek parsel haline getirilmesi ile, 2863 sayılı Yasa'nın 15. madde (b) fıkrası uyarınca, kamulaştırma ve uygulamanın Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce yapılabileceği konusunda görüş birliğine varılmıştır.

Suluhan Çevre Düzenleme çalışmaları kapsamında, Suluhan ve çevresi için derinlemesine bir tarihi araştırma yapılmış ve bu bölgenin tarihi kent merkezinin bir bölümü olarak XVII. yy.'dan bu yana aktif bir ticaret merkezi (Tahtakale Çarşısı) olduğu belirlenmiştir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü ile yapılan görüşmeler ve uygulanan anket sonucunda, Sobacıların uzun süredir bu yörede bulundukları, düzensiz bir görünüm olmasına rağmen geleneksel bir üretim tarzı sürdürdükleri ve çevreye olumlu katkıları bulunduğu saptanmıştır.

Sobacıların en az çalıştıkları ve satış yaptıkları aylar olan Nisan-Eylül ayları arasında gerekli olanların tahliye edilmesi, Suluhan'ın izolasyonunun yapıldıktan sonra, zaman içinde, Han'ın ön kısmına yapıldığı gibi bir sıra aynı tip ve düzende dükkanlar yapılarak, öncelikle alışılacagelmış üretim ve satış yapan Sobacıların tekrar düzenli bir şekilde buraya yerleştirilmesi yolunda bir öneri geliştirilmiştir.

Buraya yaklaşık 20 adet 3x6 m'lik satış dükkanı, 5 adet de 5x6 m'lik imalat dükkanı yapılabilecektir. Ayrıca, Sobacılar Sokağının öncelikle yaya yolu ve gereğinde servis alan bir yol olarak düzenlenmesi buranın önemini arttıracak, Suluhan'ın turistik değeri daha da artmış olacak ve geleneksel bir üretim tarzı olarak nitelendirilebilecek Sobacılar bu görünümü tamamlayacaktır.

Planlanan alan sınırı, "Tarihi Ticaret Bölgesi" sınırı ile sınırlandırılmış, daha geniş bir alanda uygulamanın zorluğu nedeni ile kısıtlı tutularak 1/500 ölçekli bir düzenleme yapılmıştır. (PLAN-2)

Suluhan'ın, Suluhan Sokaktaki sağır cephesine hmax. 5.00 m'lik bir dükkan dizisi önerilmiştir. "Suluhan Arastası" olarak nitelendirilebilecek bu kesim önünde ve İbadullah Camii önünde açık alan ve yaya yolu düzenlemesi yapılarak buranın cazip bir yöre haline dönüştürülmesi önerilmiştir.

İbadullah Camii yanı ve arkasındaki salaş yapıların kaldırılarak buraya çevreye uygun cephe özellikleri taşıyan hmax. 6.50 m'lik bir sıra dükkan önerilmiştir. Aynı dükkanların arkasında yaya yolu ve ticaret bölgesi olan Çerkeş Sokakta cepheleri olacak şekilde düzenlenecektir. Çerkeş Sokağın yaya bölgesi haline dönüştürülmesi ve bu sokağa cephesi olan bazı yapıların cephe özelliklerinden dolayı cephelerinin korunması önerilmiştir.

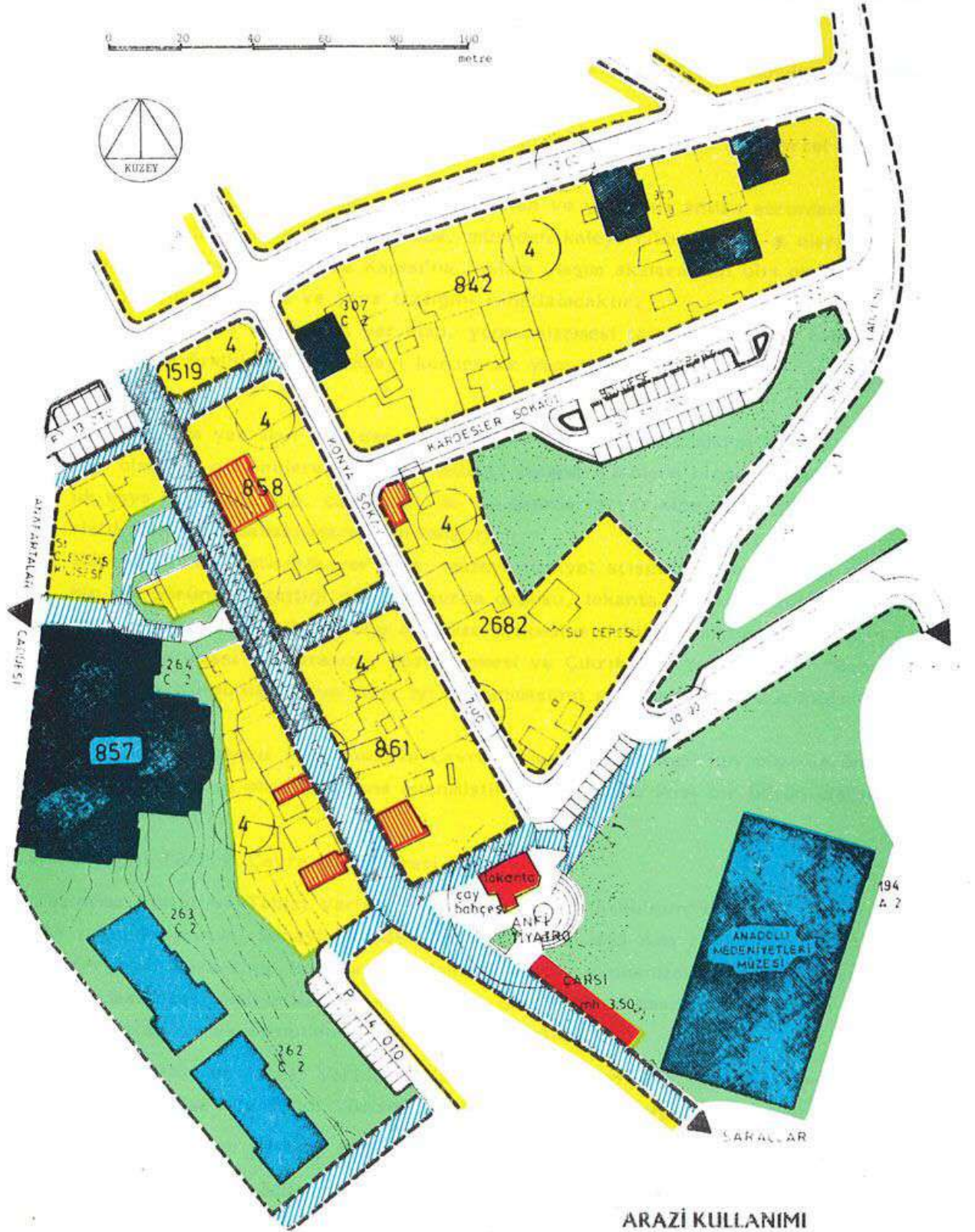
Suluhan'ın batısında yer alan, halen onarılmamış olan kesimin (deve barınağı) restorasyonunun yapılması ve üzerinin açıkalan ve çaybahçesi olarak düzenlenerek panoramik bir nokta olan bu yerin değerlendirilmesi düşünülmüştür.

VI.1.4. Çıkrıkçılar Yokuşu Yaya Bölgesi ve Çevre Düzenlemesi

Ulus, Anafartalar Caddesi ile Çıkrıkçılar Yokuşu kesiminden Işıklar Caddesine kadar yer alan ve kısmen II.Derece Kentsel Sit Alanı içinde "Tarihi Ticari Bölge"de yeralan

ÇIKRIKÇILAR YOKUŞU ÇEVRE DÜZENLEMESİ

ÇIKRIKÇILAR YOKUŞU PEDESTRIAN PROJECT

ARAZİ KULLANIMI

PROPOSED LAND USE

- ARAÇ YOLLARI
TRAFFIC ROADS
- YAYA YOLLARI
PEDESTRIAN ROADS
- OTOPARK
PARKING AREA
- YEŞİL ALANLAR
GREEN AREAS

- KORUNACAK TESCİLİ YAPILAR
REGISTERED BUILDINGS TO BE PRESERVED
- ERKEN CUMHURİYET DEVRİ YAPILARI
EARLY REPUBLIC PERIOD BUILDINGS
- ÇARŞI
MARKET AREA
- MEYDAN
SQUARE
- 4
KAT YÜKSEKLİĞİ (ZEMİN + 3) 4 KAT
BUILDING HEIGHT

842, 857, 858, 861, 1519 ve 2682 no'lu adaların kat rejimlerinin belli olmadığı, yaya ve trafik ulaşımı açısından sorunlar bulunduğu saptanmıştır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 22.7.1983 gün ve A-4540 sayılı kararı ile, 857, 858 ve 1519 no'lu adalarda mevcut ev-velce oluşan doku nedeni ile, Saint Clemens Kilisesi kalıntılarının bulunduğu parsel dışındaki boş parsellerde imar durumuna göre ve 4 katlı yeni yapılanmaya gidilebileceği kararı verilmiş, 861, 842 ve 2682 no'lu adaların kat rejimleri hakkında görüş bildirilmemiştir.

Adı geçen adalar ve çevrelerini kapsayan, kat nizamını, yol bağlantılarını, otopark sorununu, tescilli eski eserlerin konumunu ve bu çevreye ait yapı düzenini belirleyen 1/1000 ölçekli bir çevre düzenlemesi yapılmıştır. (PLAN-3)

"Çıkırıçılar Yokuşu Çevre Düzenlemesinde", Çıkırıçılar Yokuşu ve devamındaki Saraçlar Sokakta yol genişliği ve eğiminin, taşıt trafiğini zorlar durumda olduğu ve yoğun yaya akımı ile araç trafiğinin birarada sorun yarattığı saptanmıştır.

Çıkırıçılar Yokuşu'nda Erken Cumhuriyet Devri tarihi yapıları Bedesten, St.Clement Kilisesi ve tescilli yapılar ile geleneksel özellik taşıyan yoğun bir ticari yapılanma bulunmaktadır.

Yaya akımı ile araç trafiğinin birbirine karışmaması ve geleneksel ticaret yolu özelliğinin korunması amacı ile Çıkırıçılar Yokuşu'nun yaya bölgesi olarak düzenlenmesi uygun görülmüştür.

Bölgenin otopark ihtiyacının, 2681 no'lu adaya komşu yeşil alanda düzenlenecek 57 arabalık iki katlı otopark, Çıkırıçılar Yokuşu girişindeki 13 arabalık ve 857 no'lu adada okulların arkasında düzenlenecek 14 arabalık ve Anadolu Medeniyetleri Müzesi önünde 10 arabalık otopark ile çözümlenmesi önerilmektedir.

Plan kapsamı içinde kalan St.Clement Kilisesi parseli ve Bedesten duvarı boyunca önerilen çarşı ve meydan düzenlemeleri için, 1/500 ve 1/200 ölçekli uygulama projelerinin yapılması öngörülmektedir.

Planlama alanı içinde kalan 857, 858 ve 1519 no'lu adaların kat rejimleri, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun, 22.7.1983 gün ve A-4540 sayılı kararına uyularak, 4 kat olarak belirlenmiştir.

St.Clement Kilisesi yanından, Suluhan'a doğru Adliye Merdivenlerini kullanarak bir yaya yolu olarak düzenlemesi önerilmiştir. Yayaların aşağı kısımdaki kavşaktan geçmeleri tehlike yarattığından buranın yaya yolu olarak düzenlenmesi düşünülmüştür.

VI.1.5. Anadolu Medeniyetleri Müzesi Çevre Düzenlemesi

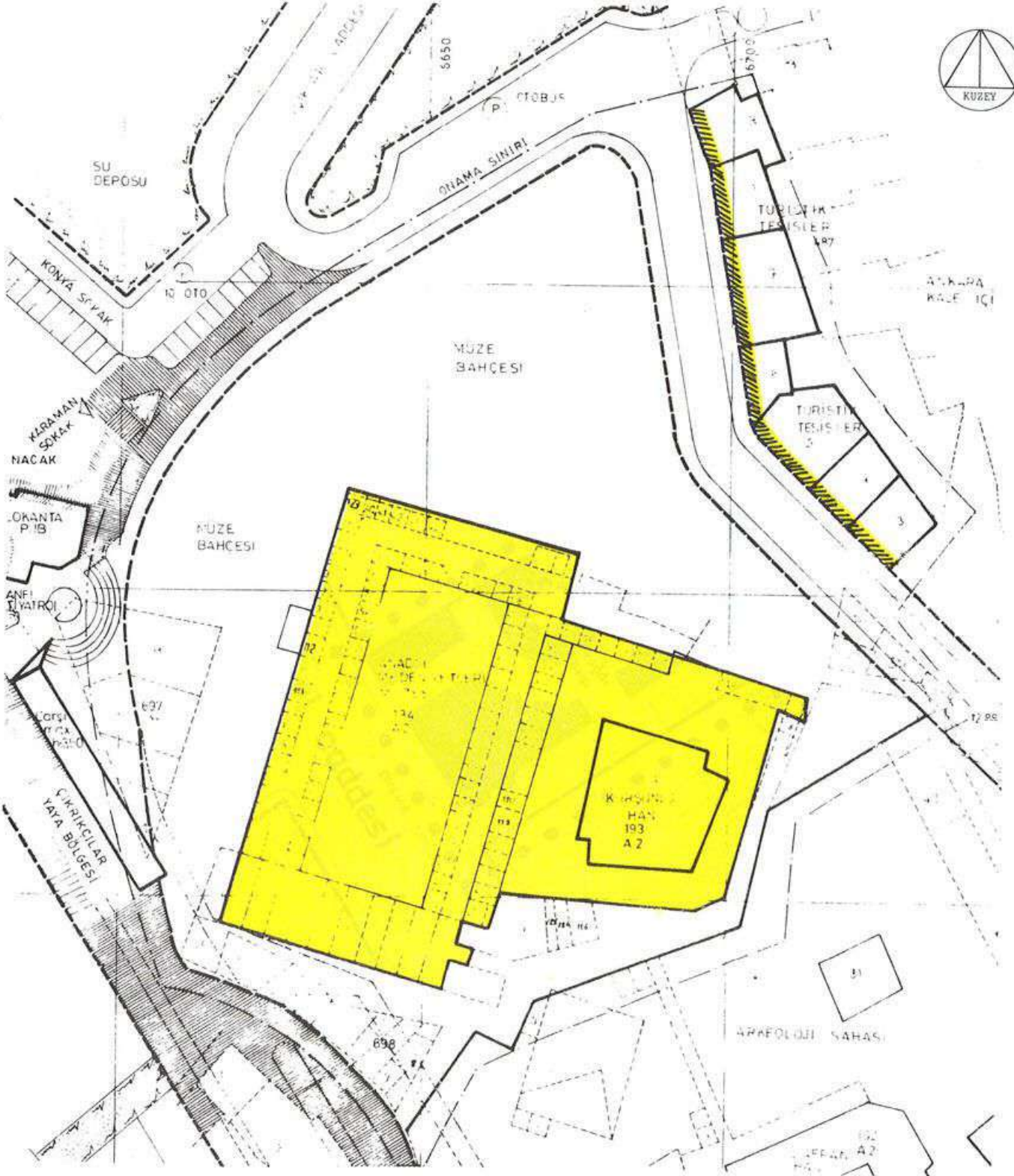
Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürlüğü'nün çeşitli başvurularında, 57200/8 no'lu plan kapsamında 2265 ada, 21 parsel olarak ayrılan "Arkeoloji Sahası"nda yer alan Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin ayrı bir ada haline getirilmesi ve müze üst giriş kapası çevresinde bulunan, yaz aylarında çok kötü koku yapan yaş deri ticareti ile gene Müzenin güney-batısında bulunan dükkanların kaldırılması talep edilmiştir.

Ayrıca, yeni bir düzenleme yapılması, Müze ve Bahçesinin 2265 ada 21 parselden çıkartılarak ayrı bir ada, parsel olarak düzenlenmesi gerektiği, batıdaki dükkanların

ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİ ÇEVRE DÜZENLEMESİ

ANATOLIAN CIVILISATIONS MUSEUM PEDESTRIAN PROJECT

0 10 20 30 40 50
metre

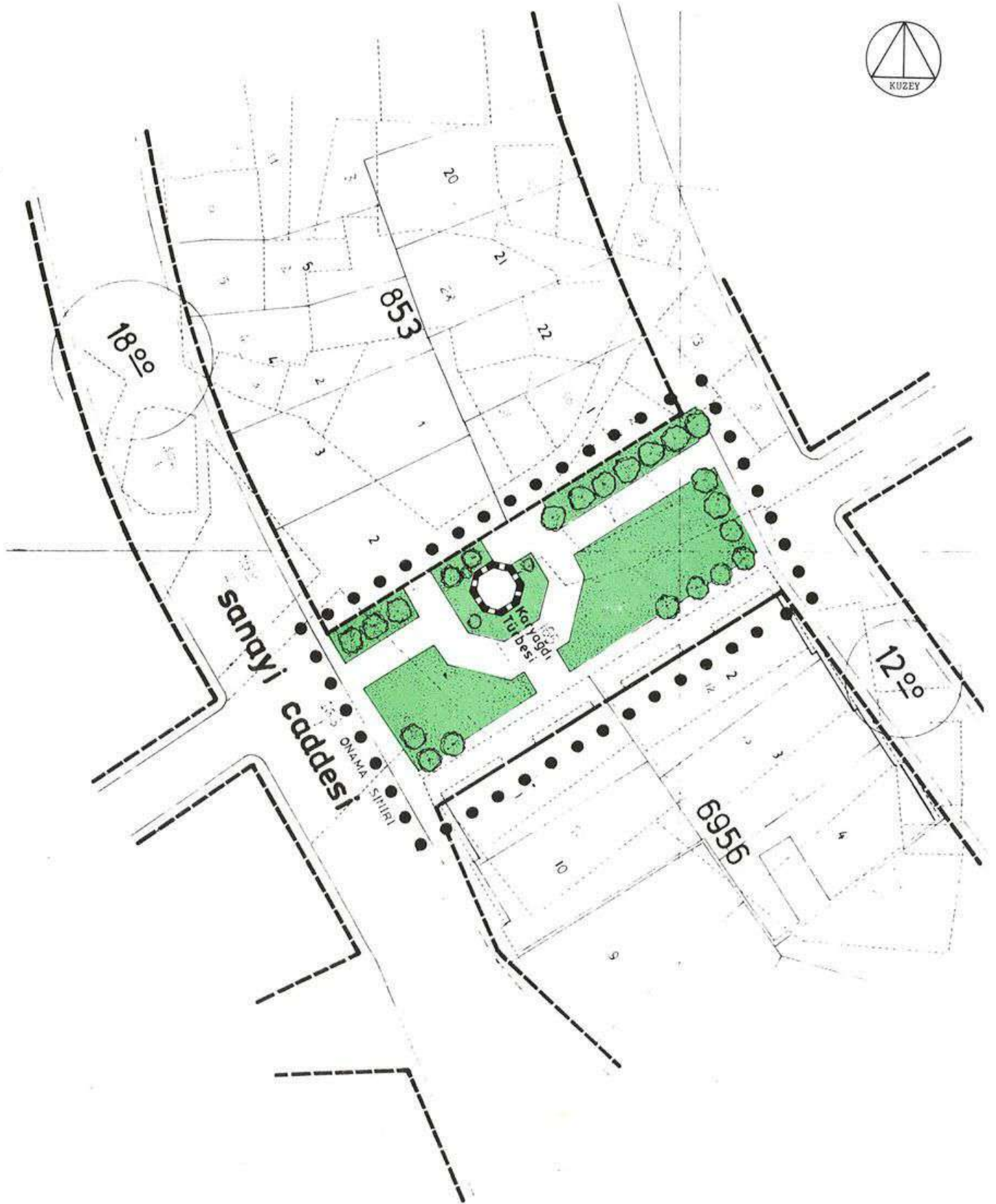
192 TESCİLLİ YAPILAR
A2 REGISTERED BUILDINGS

TESCİLLİ OLMAYIP MİMARİ ÖZELLİKLERİNDEN ÖTÜRÜ
CEPHELERİ KORUNACAK YAPILAR
BUILDINGS WHICH ARE NOT REGISTERED BUT THEIR FAÇADES
TO BE PRESERVED DUE TO THEIR ARCHITECTURAL FEATURES

KARYAĞDI SULTAN TÜRBESİ ÇEVRE DÜZENLEMESİ

KARYAĞDI SULTAN TOMB PEDESTRIAN PROJECT

0 10 20 30 40 50
metre

ve yaş deri ticareti ile uğraşan dükkanların tahliyesinin de plan tadilatı ile mümkün olacağı belirtilerek gereğinin yapılması düşünülmüştür.

"Çıkırıçılar Yokuşu Yaya Yolu ve Çevre Düzenlemesi" ile bağlantı kurularak yapılan 1/500 ölçekli çevre düzenlemede: (PLAN-4)

- a) Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Kurşunlu Han ve bahçeleri tek bir parsel altında toplanmıştır.
- b) Müze üst giriş kapısının çevresinde yer alan ve yukarıda anılan sorunlara yol açan dükkanların bulunduğu kesimde, müzeden kaleye çıkan yol 12 m olarak planlanmıştır. Atpazarı ve Kale Kapısı'na başlıca ulaşım akslarından biri olan bu yolun genişlemesi, araç ve yaya trafiğini rahatlatacaktır.
- c) Müze bahçesinin karşısında yer alan, yapı malzemesi taş olan yapılar, cephelerinin mimari özelliklerinden dolayı korunacak yapı niteliğinde oldukları saptanmıştır.

Bu yapılarda yer alan deri depolama ve ticareti gibi kullanımların bu çevreye uygun olmadığı düşünülerek, burada müzeyi ziyaret edenlere hizmet verecek hediyelik eşya, lokanta, pub, çay ocağı vb. kullanımların yer alması için planda "Turistik Tesisler" sahası olarak ayrılmıştır.

- d) Müzenin güney-batısında yer alan, müzeyi emniyet açısından tehdit ettiği ve çirkin bir görüntü arzettiği görülen hurda deposu, lokanta ve çeşitli dükkanların bulunduğu salaş yapılar grubu da müze bahçesine dahil edilmiştir. Bu kesimin müzeye katılması ile burasının düzenlenmesi ve Çıkırıçılar Yokuşu'ndan "Bedesten" in ve Kurşunlu Han'ın daha iyi algılanmasının sağlanabileceği düşünülmektedir.
- e) "Çıkırıçılar Yokuşu Yaya Yolu ve Çevre Düzenlemesi Projesi"nin müzenin önüne düşen kesimi bu plan tadilatına işlenmiştir. Uygulamada ikisi bir bütün olarak düşünülecektir.

VI.1.6. Karyağdı Türbesi Çevre Düzenlemesi

Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Ankara Bölge Kurulu'nun 30.11.1984 tarih ve 345 sayılı kararında, Sanayi Caddesi, Esenlik Sokak, 853 Ada 2 parselde bulunan ve Karyağdı Türbesinin koruma alanı içindeki kaçak yapılanmaların kaldırılması, boş alanlardaki ticari faaliyetlerin yasaklanması, gerektiğinde kamulaştırılarak bu parselin yeşil alan olarak düzenlenmesi kararlaştırılmıştır.

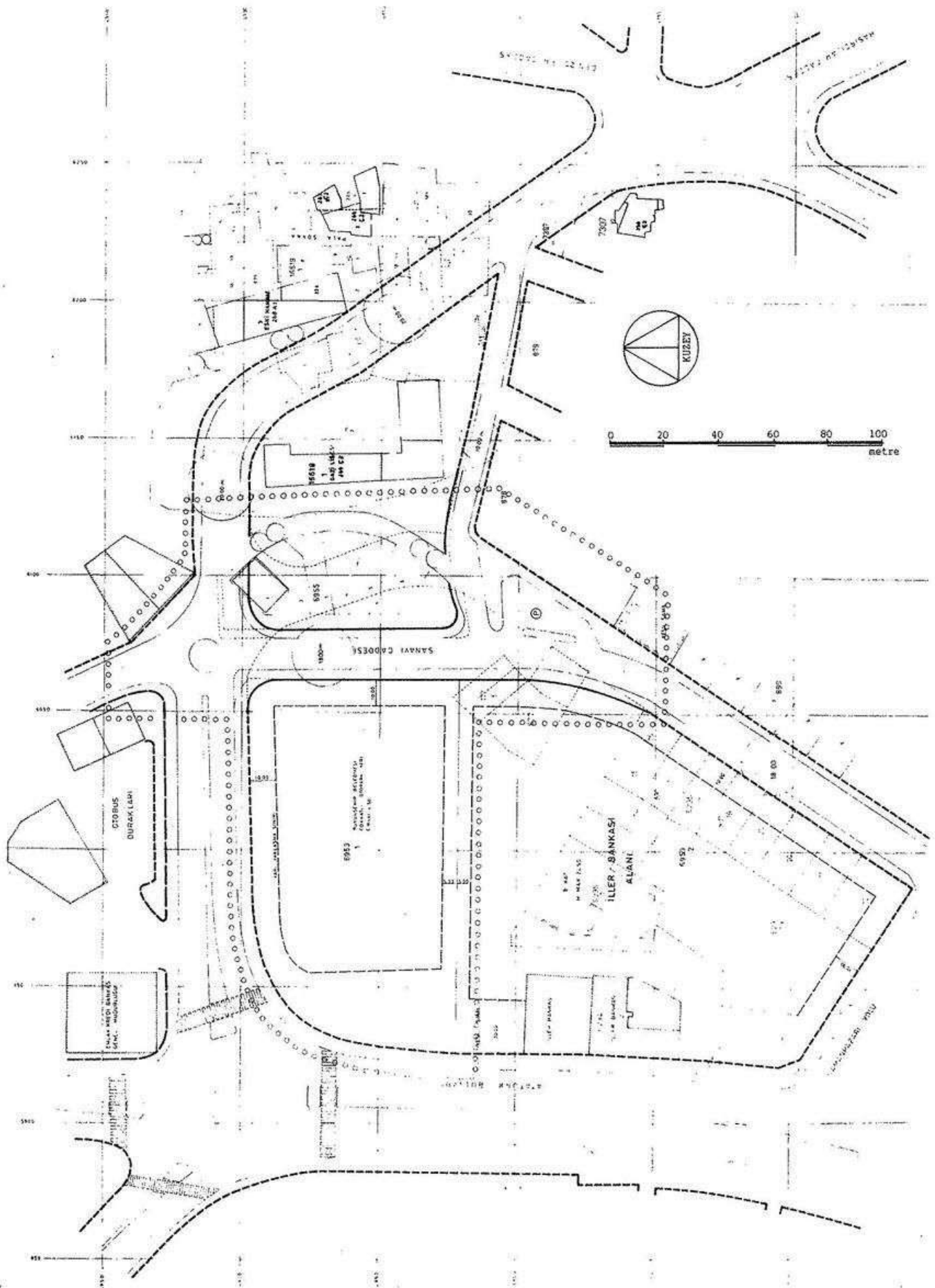
Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu'nun 31.5.1985 gün ve 1086 sayılı kararında ise "Karyağdı Türbesi Çevre Düzenlemesi" uygun görülmüştür.(PLAN-5)

VI.1.7. Hasırcılar-Osmanlı Kavşağı Bağlantısı

Denizciler Caddesi'ne açılan Hasırcılar Caddesini, İtfaiye Meydanı Osmanlı Kavşağı'na bağlamayı amaçlayan 75170 no.lu plan, Ankara Büyük Şehir Belediye Meclisi'nin 14.11.1985 gün ve 383 sayılı kararı ile onaylanmıştır.(PLAN-6)

Bu planda, 6953 ada 1 sayılı parsel, Ankara Büyük Şehir Belediyesi katlı otopark yeri olarak ayrılmış ve 4.50 emsal verilmiştir. Ayrıca Sanayi Caddesi (18 m), 6955 ada ile 6953 ada 1 sayılı parsel arasından düz bir güzergah ile geçirilmiştir. Sanayi Caddesinin Gazi Lisesi ile 6955 ada arasında kalan kesimi yaya yolu (7 m) haline dönüştürülmüş, yaya yolunun geri kalan kesimi Gazi Lisesi Bahçesine katılmıştır.

HASIRCILAR - OSMANLI CROSSING ARRANGEMENT

NOTLAR:

1. G.E.E.A.Y.K'nun 14.10.1972 gün ve 6691 no'lu kararı.
2. "Ankara Eski Kent Dokusu Koruma ve Değerlendirme Projesi Raporu", Hazırlayanlar: BEŞBAŞ, N.; GÜREŞ, A.; ÖZCAN, Z.; TAYLA, L.; TIRPAN, A.
3. G.E.E.A.Y.K'nun 12.4.1980 gün ve A-2167 no'lu kararı.
4. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası (2863 Sayılı), Madde-17, 1983.
5. Bkz. "Ankara Tarihi Kent Dokusu Koruma-Geliştirme-Planlama Faaliyetleri", A.Ş.İ.M. 1983.
6. Bkz. "Ankara Kalesi Koruma Geliştirme Projesi Tespit-Değerlendirme-Ön Kararlar", Kültür Bakanlığı - ODTÜ Restorasyon Bölümü, 1980.

BÖLÜM VII

E K L E R

VII.1. G.E.E.A.Y.K.'NUN 12.4.1980 GÜN VE A-2167 SAYILI KARARI

Toplantı No. ve Tarihi: 315, 12.4.1980

Karar No. ve Tarihi : A-2167, 12.4.1980

Kurulumuzun, 14.10.1972 gün ve 6691 sayılı kararında; 1/5000 ölçekli haritasında belirtilen Ankara Protokol Alanında ilgili kuruluşlarca tespit çalışmaları ve planlama kararları geliştirilmesi isteğine bağlı olarak Kültür Bakanlığı ve Ankara Belediyesinin yaptığı araştırma, inceleme ve değerlendirme sonucu düzenlenen Ankara Eski Kent Dokusu Geçit Dönemi Koruma ve Geliştirme Plan ve hükümleri üzerinde 7.4.1980 günlü protokol ile Kültür Bakanlığı, İmar İskan Bakanlığı ve Ankara Belediyesi ilgililerince mutabakat sağlanmış olmakla Kültür Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 10.4.1980 gün 2076 sayılı yazısı ile Kurulumuza iletilmiş bulunan yazı ve ekleri olan tespit fişleri 1/1000 ölçekli (7 pafta) plan ve plan hükümleri incelendi, yapılan müzakeresi sonucunda:

Kültür Bakanlığınca eski eser tesbitlerinin Sit Alanı sınırlarının geçit dönemi koruma ve değerlendirme önerilerinin Kurulumuza getirilmesini ve bu yönde Ankara Eski Kent Dokusunun bütünlüğünün korunması, koruma amaçlı imar planını yapmaya üstlenmiş bulunan Ankara Belediyesine gerekli öngörüşlerin verilebilmesi olanağının yaratılmasının Kurulumuzca olumlu karşılandığına, ekli listede belirtilen tespit ve belgelerin yapıldığı yapıların korunması gerekli eski eser olarak tesciline,

Ekli 1/1000 (7 pafta) ölçekli haritalarda gösterilmiş kentsel ve arkeolojik sit alanlarının tescilinin uygun olduğuna, bu SİT alanları içinde her türlü yapılanma koşullarına SİT alanlarının korunmasına dönük "Ankara Eski Kent Dokusu Geçit Dönemi Koruma ve Geliştirme Planı" hükümlerinin uygun olduğuna ve ekli haritaları ile birlikte bir bütün olarak uygulanmasına,

Koruma amaçlı imar planı yapılanı kadar SİT sınırlarındaki yeni yapılanma isteklerine bu karardımızda belirtilen yapılanma hükümlerine göre ve hükümlerin 4.1.19-maddesi esaslarına göre Belediyesince düzenlenecek ve Kültür Bakanlığınca onaylanacak tip projeler esaslarına göre ve plan hükümlerinin, tescil listelerinin, Ankara eski kent dokusu koruma, geliştirme planına esas olan araştırma inceleme raporunun ve 7.4.1980 tarihli protokolün hükümlerine göre Belediyece izin verilebileceğine, SİT alanı içinde plan yapılmadan ve yapılar hakkında Kurul Kararı alınmadan uygulama yaparak bazı eski eserlerin yok olmasına neden olanlar hakkında yasal kovuşturma açılmasına karardımız ve eki 1/1000 ölçekli haritaların ilgili İmar ve İskan Bakanlığına, Belediyesine, Valiliğe, Müze Müdürlüğüne, Vakıflar Genel Müdürlüğüne iletilmesine 1710 ve 5305 sayılı yasalara dayanılarak karar verildi.

ANKARA ESKİ KENT DOKUSU GEÇİT DÖNEMİ KORUMA VE GELİŞTİRME PLAN KORUMA KARARI:

1.0 ANKARA ESKİ KENT DOKUSU SİT ALANLARI TAYİNİ:

Ankara eski kent dokusunun ve kent bütünüünün konut, ticari, kültürel gereksinmelerini karşılamadaki rolü, tarihi, arkeolojik değerleri ve sivil mimarlık örnekleri ile geçmişin Sosyal-Ekonomik yaşantısını yansıtan konut alanları sahipliliği ve potansiyeli göz önüne alınarak bu değerlerin korunmaları ve gelecek kuşaklara iletilmeleri için ekli 1/1000 ölçekli (7 pafta) haritasında belirtilen Kentsel SİT (1.derece KENTSEL SİT, 2.derece Kentsel SİT, 3.derece kentsel SİT) Arkeolojik SİT ve SİT alanı koruma bölgesi ile Kale çevresi alanları saptanmıştır.

2.0 PLANLAMA İLKELERİ:

2.1. Ankara Eski kent Dokusu SİT sınırları içinde yürürlükte olan bütün imar uygulama planları, mevzii imar planları ve kararlarının "Ankara Eski Kent Dokusu Geçit Dönemi Koruma ve Geliştirme Planı" hükümlerine aykırı olmayan kısımlar uygulanacaktır.

2.2. Ankara Eski Kent Dokusu SİT alanlarını kapsayan Koruma Amaçlı İmar planı yapılıp Kültür Bakanlığı ve Anıtlar Yüksek Kurulu görüş ve kararı alınıp İmar ve İskan Bakanlığınca onanıncaya kadar bu "Eski Kent Dokusu Geçit Dönemi Koruma ve Geliştirme Planı" hükümleri uygulanacaktır.

2.3. 28.9.1978 gün ve 16418 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Çatı veya çekme katların tam kata çıkarılması ile ilgili ek yönetmelik ve İmar ve İskan Bakanlığınca bu konuda açıklamalı 98 sayılı genelge hükümleri geçerli değildir. Ankara Belediyesi İmar Yönetmeliğinin bu SİT alanı sınırları içinde Koruma-Geliştirme plan hükümlerine aykırı olmayan kısımları uygulanabilecektir.

2.4. Ankara Kentsel ve Arkeolojik SİT alanlarının sınırlarını belirleyen 1/1000 ölçekli haritalar ile Eski Kent Dokusu Geçit Dönemi Koruma ve Geliştirme Planı hükümleri ve kararları ile bir bütündür. Koruma Amaçlı İmar Planı yapılıncaya kadar birlikte uygulanır. Bu SİT Alanları ve Planlama hükümleri 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı İmar Planı uygulanmasında Ankara Belediyesi ve İmar ve İskan Bakanlığınca gözönünde tutularak bütünleştirilecektir.

2.5. Ankara Eski Kent Dokusu Geçit Dönemi Koruma ve Geliştirme Plan hükümlerine uygun olmak koşuluyla SİT alanları içinde Belediyece düzenlenecek imar uygulama planları, İmar ve İskan Bakanlığının olumlu görüşü ve onayı alınarak uygulanır. Bu Bakanlıkca konunun incelenmesi aşamasında Kültür Bakanlığının ve Anıtlar Yüksek Kurulunun görüş ve kararları alınacaktır.

2.6. Eski Kent Dokusu SİT sınırları içinde kalan imar uygulama ve mevzii imar uygulama planındaki yükseklikler bu SİT alanlarındaki yapılaşma koşul ve hükümlerine bağlı olacaktır.

2.7. Ankara Eski Kent Dokusu SİT alanları içinde ve dışında daha önceden tescil edilmiş ve edilecek tek yapı ve çevreleri koruma kararları geçerli olacaktır.

2.8. Ankara Eski Kent Dokusu SİT alanları içinde farklı yapılaşma istemleri restorasyon, yıkım, maili inhidam v.b. kararlar Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun:

- a) 10.5.1970-9384 (Maili inhidam Eski Eserlerin Korunması)
- b) 18.10.1975-8666 (Eski Eserlerin Vergi Harç Rusumdan ayrıcalı tutulması,
- c) 11.9.1976-9363 (Eski Eser Üstüne 14.12.1974/8193 Afis ve Yazı yazılması,
- d) 10.6.1978-9872 (1930 yılından evvel yapıların tüm sivil mimarlık örnekleri -gecekondu baraka hariç- Resmi, dini, askeri binaların yıkılmadan evvel Kurula sorulması)
- e) 25.3.1978-10290 (SİT alanı ve tek eser korunmasında yapı müdahalesi için rölöve istenmesi, koruma amaçlı imar planının yapılmasından önce yıkmak istenen yapılar için rölöve ve fotoğraf istenmesi, Koruma SİT planı çerçevesinde yıkılması istenirse incelenebilmesi)
- f) 9.6.1978-10974 (İller Bankası Koruma Bölgesi olan kentlerde bütçe önceliği istemi)
- g) 19.7.1972-655 (Yıkılan, yıktırılan Eski Eserlerin bulunduğu parselin Eski Eser parseli olduğu kovuşturma açılması ve ikinci grup aynı gabari ve inşaat hacminde

yapılması)

- h) 14.1.1979-10200 (Eski Eser üstünü yapılacak inşaat müdahaleler 1,2,3 grup eski eser yapılar ayrımı)
- i) 29.3.1978-A.1112 (Ülkemizdeki savurganlığı önlemek amacıyla kamulaştırılmış yapıları yıkıma gitmeden tamir ve tadille ekonomik kullanım getirilmesi)

Kararların ve 1110 sayılı yasaya göre işlem yapılabilecektir.

3.0 KORUNACAK KENTSEL UNSURLAR VE KORUMA YÖNTEMLERİ:

3.1. Evvelce tespit, tescil edilmiş ve edilecek eski eser külliyele bitişik parsellere yapılacak yapılanma istekleri için Ankara Eski Kent Dokusu SİT alanları hükümlerine uymaları halinde dahi yöresel, tarihi çevre korunması ve yapılanma hükümleri için Kültür Bakanlığı ve Anıtlar Yüksek Kurulu görüş ve kararı alınarak uygulama yapılacaktır.

3.2. SİT alanı içinde ve dışında kalan korunması gerekli görülen resmi, dini, askeri ve sivil mimarlık örnekleri ile bunları tamamlayan müştemilatı, bahçe duvarı, avlu duvarı, gibi ilavelerde yapılacak her nevi esaslı restorasyon ve inşai müdahaleler için binanın tekniğine uygun 1/50 veya 1/100 ölçekli rölöve restorasyon projesi, 1/500 ölçekli vaziyet planı ile iç ve dış görünümünü belgeleyen fotoğraflar Anıtlar Yüksek Kurulu'na iletilerek karar alınacaktır. Karar uyarınca yapılacak uygulamayı Ankara Belediyesi ile ilgili Müze Müdürlüğü ortaklaşa izleyeceklerdir. Uygulama sonucuna ait fotoğraflar ve rapor bilgi için Anıtlar Yüksek Kurulu'na iletilecektir.

3.3. SİT alanları içinde ve dışında korunması gerekli sivil mimari örneklerinin yapısının bünyesinde, mimarisinde ve malzemesinde değişiklik yaratmayacak adi onarıma Belediye Başkanlığı ilgili Müze Müdürlüğünün görüşünü almak koşuluyla yetkilidir.

Bu kuruluşların görüş ve izni olmadan eski eser sivil mimarlık örneklerinden adi onarım yapılamaz. Çelişkili durumlarda konu ilgili kuruluşlarca Kültür Bakanlığına iletilecektir.

Yapılarda (merdiven, tavan süslemesi, ahşap oymacılık, duvar resmi, alçı kabartma ve benzeri değerler) adi tamirat kapsamına girmez ve Anıtlar Yüksek Kurulunca incelenerek projelerine göre uygulama yapılır.

3.4. Anıtlar Yüksek Kurulunca tescili yapılmış ve yapılacak eski eser sivil mimarlık yapılarına dış cephe öğeleri (pencere, kapı, saçak, pervaz, eliböğünde, harpuşa, firuj, bahçe duvarı, kiremit, parmaklık, kafes, renk, dikme v.b) ölçü, biçim ve malzeme olarak değiştirilemez. Binanın fiziksel görünümünü etkileyecek değişiklik yapılamaz. İç kısımlarda sosyal yapıımızdaki değişiklik ve sıhhiileştirmenin gereği olan imkanlar getirilebilir. (Anıtlar Yüksek Kurulunun 14.1.1978 gün, 10200 sayılı kararı ile uygulama yapılır.)

3.5. SİT alanlarındaki tek ve toplu halde bulunan ağaçlar ile yeşil alanlar aynen korunacaktır. Aynı şekilde bahçe (avlu) içerisindeki ağaçların korunmasına da dikkat edilecektir.

3.6. Ankara Eski Kent Dokusu Geçit Dönemi Koruma ve Geliştirme Planında adları belirtilen 1/1000 ölçekli plan üzerinde "korunması gerekli sokak olarak boyutları işaretlenmiş bulunan (Göztepe Sokak, Hamamarkası Sokak, Cevizaltı, Berber Sokak ile Atpazarı Sokağının kesiştiği meydancık-Yeni Yıldırım Sokak, Salas Sokak-Çerkez Sokak, Rekicioğlu Sokak, Birlik Sokak-Karşı Sokak, Kalas Sokak, Esen Sokak, Eskici Sokak, Sarıbal Sokak, Gaziantep Sokak, Güvercin Sokak, Adliye Sokak, Güvercin Sokak ile Eti Sokağın kesiştiği meydancık) Sokaklar üzerindeki tescilli olmayan tüm yapıların ve avluların Sokağa bakan cepheleri yıkıldıkları takdirde, aynı gabari ve görünümde (cephe düzeninde) aynı renkte ve aynı kornumda tekrar yapılacak, böylece sokağın olduğu gibi korunması sağlanmış olacaktır.

3.7. SİT alanlarında toplayıcı ve dağıtıcı yol güzergahları dışında kalan yol ve sokakların zorunlu bir hal olmadıkça kadastro istikametleri, eğimleri, kaplama biçim ve malzemelerinin korunmaları sağlanacaktır.

3.8. Hazırlanacak koruma amaçlı imar planında aşağıda adı geçen bölgelerin 1/500 ölçekli çevre düzenleme projesi hazırlanacaktır. Projeler hazırlanıncaya kadar 3.1. maddesi geçerlidir.

Roma Hamamı, Hacıbayram Camii, Ağustos Mabedi, Hanlar Bölgesi, Ahi Şerafettin (Aralanhane) Camii ve Külliyesi, Karyağdı Türbesi, Suluhan, Eski Hamam, Ahi Elvan Camii, Kurşunlu Camii, Yörükdede Türbesi.

3.9. Eski kent dokusu SİT alanları içinde kamu hizmeti gören yapılar ile kamuya açık yapıların gerektirdiği değişik yükseklik ve ölçüler için İmar ve İskan Bakanlığı olumlu görüş ile Anıtlar Yüksek Kurulundan projesi ile birlikte alınması zorunludur.

3.10. Eski Kent dokusu SİT alanları içinde yapılacak altyapı tesisleri için projelendirme aşamasında İmar ve İskan Bakanlığı ve Anıtlar Yüksek Kurulundan projesi ile birlikte izin alınması gereklidir.

3.11. Kentsel SİT alanında hemen hemen her yapı adasının yapılanma nizamı farklılık göstermektedir. Halihazırda konutlar bitişik, ayırık ve yarı bitişik nizamlarında bulunmalarına karşın hepsi avlulu (bahçeli)'dir. Kentsel SİT alanında bu özellik her yapı alanında gözlemlendiğinden ve bu özelliğin yeni yapılamada da sürmesi öngörülmektedir. İnşaatin parasal alanının neresinde yer alacağının yeni konumunun belirlenmesi parselin bulunduğu yapı adasının özelliğine göre Belediyesince saptanır.

3.12. Kentsel ve arkeolojik SİT alanı içerisinde Anıtlar Yüksek Kurulunun alacağı bu kararın yürürlüğe gireceği tarihte eski imar haklarına göre başlanmış temellerin atılmış, zeminkat pencere lonto seviyesine gelmiş, yapılar imar durumuna göre tamamlanabilir. Ayrıca bu SİT alanı içinde alınacak kararın yürürlüğe girdiği tarihte ve öncesinde inşaat ruhsatı alınıp da henüz zeminkat penceresi lonto seviyesine gelmemiş ya da ancak inşaat henüz başlanmamış gibi durumlar SİT alanında kazanılmış yapı hakkı olarak değerlendirilemeyeceğinden kentsel SİT alanı hükümlerine göre proje düzenlemeleri ve Anıtlar Yüksek Kurulundan geçirilmeleri zorunludur. (SİT ve Arkeolojik SİT bölgelerinden SİT alanı tescilinden evvel başlanmış yapı tanımı kazanılmış hak hususunda Danıştay'ın 6.D.4.2.1976 Esas, 73/3895 Karar 76/789 sayılı içtihat kararı) kazanılmış hak durumundan yararlanacak yapılar için Belediyesince kısa süre içinde durum saptaması yapılması ve İmar ve İskan Bakanlığına ve Anıtlar Yüksek Kuruluna iletilmesi gereklidir.

3.13. İkinci Derece kentsel SİT'in kuzeybatısı ve Birinci Derece Kentsel SİT'in çevresini kapsayan karar eki 1/1000 ölçekli haritalarla belirlenen alanda Antik kent yerleşmesi varlığı bilindiğinden bugünkü imar planı esaslarına göre yapılaşma istemlerinde temel hafriyatlarının ilgili Müze denetiminde yapılması zorunludur.

4.0 ANKARA ESKİ KENT DOKUSU SİT ALANLARI YENİ YAPILANMA KOŞULLARI:

4.1. Kentsel Sit Alanı ortak Yapılanma Koşulları:

BİNALARA KOT VERİLMESİ-KAT YÜKSEKLİĞİ-TABAN ALANI-:

4.1.1. Parselin onanlı kotası üzerinden %15 meyile kadar olan araziler düz, %15'den fazla olanlar eğimli arazi olarak kabul edilirler.

4.1.2. Arsa düz ise bina yüksekliği parselin cephe aldığı kadastral yol tretuvarının parsel önündeki en düşük kotasından son kat tavan döşemesi üst seviyesine kadardır.

4.1.3. Arsa eğimli ise binanın parsel zemininde oturduğu tabanın orta noktasından son kat tavanı üstüne kadar olan yükseklik bina yüksekliğidir.

4.1.4. İmar yolu kırmızı kotu teşekkür etmemiş ise arsa tevsiyesi yapılamaz. Binanın kot alma biçimini değiştirmek amacıyla arsalarda hafriyat veya dolgu yapılamaz, Setler tanzım edilemez. Bu gibi hallerde 1/1000 ölçekli halihazır haritasından doğal zemin ve çevre-
sindeki durum esas alınır.

4.1.5. Bina yüksekliği $h=6,50$ m'yi (iki kat) geçemez. (Zeminkat 1.kat olarak değerlendirilmiştir).

4.1.6. Tabanalanı katsayı 0,55'dir.

4.1.7. SİT alanı içinde korunması gerekli olmayan yapılarda yıkım, yangın, maili in-
diham ve benzeri durumlarda yapılanma olduğu takdirde konutun parsel içindeki tabanalanı aynen korunacaktır.

ÇATILAR:

4.1.8. Kentsel SİT alanında yapıların üzerinin en fazla %33 meyilli kiremit kaplı kır-
ma çatı ile örtülmesi zorunludur.

4.1.9. Teras katı ve çekme kat yapılamaz.

4.1.10 Saçak genişliği en az 0.40 m'den fazla 1.20 m olmalıdır.

4.1.11 Çatı örtüsü üstünde bacadan başka çıkıntı yapılamaz.

ÇIKMAKAT-CUMBALAR:

4.1.12 Yapıların cephelerinde 0.70 m'den az, 1.20 m'yi aşmamak üzere çıkma ve
cumbalar yapılabilir.

4.1.13 Çıkma cephe düşey hatlarına paralel olacaktır.

4.1.14 Çıkma zemin üstündeki kattan başlar ve yan ön bahçe mesafelerini tecavüz
edemez.

PENCERELER:

4.1.15 Pencere genişliğinin yüksekliğe oranı 1/2 olacaktır. Eni max.80 cm olacak-
tır.

4.1.16 Pencere çift katlı veya giyotin tipinde olabilir.

YENİ YAPILANMA:

4.1.17 Yeni yapılanma mahalli mimariye uygun modern mimari tarzı ve malzeme ile
yapılabilir. Ancak yöresel renkler uygulanır.

4.1.18 Yeni yapılanmada bina cephe hattının veya avlu duvarlarının halihazır sınırı
izlemesi, mevcut yol profilinin değişmemesi zorunludur.

4.1.19 Kentsel SİT alanları içindeki boş alanlara ve izinli yıkım sonu yapılacak yeni
yapılar için yerel mimariye uygun 1/200 ölçekli tip projeler hazırlanmalıdır. Projeler doku-
daki yapıların mimari özelliklerini yansıtmalıdır. Bu projeler Belediye'de bulundurulacak
kentsel SİT alanı içindeki yeni yapılanma isteklerinde kentsel SİT alanı konut tip projesi
yol gösterici olacak ve mimari projeler tip projede belirtilen mimari tarza uygun şekilde
Belediye'ce ruhsat verilerek yapılacaktır. (Belediyesince hazırlanacak tip proje çizimi ve
esaslarının Kültür Bakanlığına onanması ile).

4.2. KENTSEL SİT ALANLARI ALT BÖLGELERİ YAPILANMA KOŞULLARI:

4.2.1. BİRİNCİ DERECE KENTSEL SİT ALANI:

Hacıbayram Camii, Augustus Mabedi ve şehir suru kalıntılarının üzerine oturduğu höyük ile bu silueti tamamlayan eski kent dokusunun bulunduğu bu alanda ilgili Müze Müdürlüğünün en kısa zamanda uzmanlarına burada bir araştırma yaptırmak ve höyük sınırlarının tespiti sonucu ortaya çıkacak durum değerlendirilerek höyük ve çevresindeki yerleşim alanı hakkında yeni kararlar üretilecektir.

Bu aşamaya kadar bu alanda boş parsellerde kesin yapılanma yasağı geliştirilecektir. Ancak korunacak nitelikte olmayan yığma yapılar yıkılıp yeni yapı yapılmak istendiği takdirde, eski yapının temeli üzerine h=6,50 m yüksekliğinde yeni yapı yapılabilir. Kesinlikle temel hafriyatı yapılamaz.

4.2.2. İKİNCİ DERECEDE KENTSEL SİT ALANI:

4.2.2.1. KONUT BÖLGELERİ:

- a)- Bu bölgede 4.1. ve alt maddeleri kentsel SİT alanı yapılarının koşulları geçerlidir.
- b)- Bina yüksekliği h=6,50 m'yi (2 kat) geçemez. Zemin kat birinci kat olarak değerlendirilmiştir.
- c)- Bu alanda: T.A.K.S. 0,55'dir. Yeni yapılanmalarda bu oran kullanılacaktır. Hazırlanacak koruma amaçlı imar planında SİT alanlarındaki her yapı adası için şimdiki T.A.K.S. oranı ile uyumlu, tutarlı ve yakın emsaller getirilmesi gereklidir.
- d)- İfras ve tevhit yapılamaz.
- e)- İnşaatin parsel alanının neresinde yer alacağının yani konunun belirlenmesi, parselin bulunduğu yapı adası özelliğine göre saptanacaktır. (3.11. maddesi ile)
- f)- Ulucanlar Caddesi üzerindeki Ağaçaşak Camii, Geçik ve Caneği Mescitlerinin çevreleri yeşil alan olarak değerlendirilecektir. Ve çevre düzeni projesi Anıtlar Yüksek Kurulundan geçirilecektir. Bu alanlar dışında zemin+5 kat (h=8,50 m) yüksekliğinde, Talatpaşa Bulvarı üzerinde zemin+3 kat (h=12,50 m) yüksekliğinde yeni yapı yapılabilir.
- h)- Yukarıda adı geçen Caddeler üzerindeki parsellerde tevhid yapılabilir.
- i)- Ankara Tıp Fakültesi (Plan alanı belirtilmiştir) kamulaştırma alanının ilgili kuruluş ve Belediyesince kent dokusunun bütünlüğünü bozmayacak şekilde özel olarak ve içinde bulunduğu SİT alanının yapılanma koşulları ve en çok 2 kat (6,50 m) bina yüksekliği ile projelendirilmesi ve Anıtlar Yüksek Kurulundan onaylandıktan sonra uygulamaya geçilmesi gereklidir.
- k)- Ankara Kuzey-Güney trafik aksı projesinin Hasırcılar-Denizciler Bağlantısı ile ilgili olarak açılan yol kesiminin projesine göre tamamlanması ve yolun doğu kenarında açılmadan ortaya çıkan ilk parsel yapı dokusunun SİT alanları yapılaşma hükümlerine göre düzenlenmesi ve Anıtlar Yüksek Kurulundan onay alınması gereklidir.
- l)- Mukaddem Camiinin Anıtlar Yüksek Kurulumuzun 15.9.1973 gün ve 1288 sayılı kararı ile mihrap ve kitabesinin Esen Park'ta yeni yapılacak aynı adlı bir camiye taşınması uygun olduğundan bu işlemin aynen yapılması gereklidir.

4.2.2.2. TARİHİ TİCARİ MERKEZ:

- a)- İfras ve tevhid yapılamaz.
- b)- Bina yüksekliği 2 kat (h=6,50 m)'tır.
- c)- Ticari fonksiyonlu yapılarda T.A.K.S. 0.80'dir. Çıkma yapılamaz. (4.1.12.,

4.1.13., 4.1.14. geçerli değildir).

d)- Ticari fonksiyonlu yapılarda depo ve müstemilat olarak kullanmak koşuluyla bodrum kat yapılabilir.

e)- Bu bölgede ticari amaçlarla kullanılan ve 1/1000 haritasında ve tescil listesinde belirtilen hanların ilgili kuruluşlarca ivedilikle rölöve ve restorasyon projelerinin hazırlanıp bugünkü kullanımlarına uygun olarak değerlendirilmesi gereklidir.

f)- Ticari fonksiyonu bulunmayan yapılarda 4.2.2.1. konut bölgeleri yapılanma koşulları geçerlidir.

4.2.3. ÜÇÜNCÜ DERECE KENTSEL SİT ALANI:

4.2.3.1. Bu bölgede 4.1. ve alt maddeleri kentsel SİT alanı ortak yapılanma koşulları geçerlidir.

4.2.3.2. En fazla 2 kat (h=6,50 m) yükseklikte yapı yapılabilir.

4.2.3.3. İfraz yapılabilir. Ve ifraz neticesi oluşacak parsel alanı en az 150 m² olacaktır.

4.2.3.4. Tevhid yapılabilir. Tevhid neticesi oluşacak parsel alanı en fazla 200 m² olacaktır.

4.2.3.5. Tek taraflı olmak koşulu ile yol genişletmesi yapılabilir.

4.2.4. BİRİNCİ DERECE ARKEOLOJİK ALAN:

Bu alan ve çevresi için plancı kuruluş tarafından çevre düzenlemesi getirilmesi, yakınındaki küçük sanayi bölgesi Ankara Nazım Plan çerçevesinde ele alınıp, yeri değiştirilebilmelidir. Çevredeki imar durumuna aykırı yapılar Belediyesince yer gösterilerek kaldırılmalıdır. Roma Hamamının rölöve ve restorasyonu ilgili kuruluşlar ve Kültür Bakanlığı tarafından ivedi olarak yapılmalıdır.

4.2.5. SİT ALANINI KORUMA BÖLGESİ:

4.2.5.1. Bu alanda en fazla 3 kat (h=9,50 m) yükseklikte yapı yapılabilir.

4.2.5.2. Mevcut T.A.K.S. durumuna uyumlu yapı yapılabilir.

4.2.5.3. Yapılacak imar planında yeni yollar açılabilir, mevcut yollar genişletilebilir.

4.2.5.4. İfraz ve tevhid yapılabilir.

4.2.6. KALE ÇEVRESİ:

İçi kalenin kuzeydoğusunda kalan bölgede daha önce kamulaştırılarak yıkılan gecekondu kalıntılarının temizlenerek buranın yeşil alan haline getirilmesi gereklidir. (Ek: 1/1000 ölçekli harita) (14.10.1972 gün, 6691 sayılı Anıtlar Yüksek Kurulunun kararı) 5.0 Ankara Eski Kent dokusu Kentsel ve Arkeolojik SİT alanlarında bu geçit dönemi koruma-geliştirme plan hükümlerinin 1, 2, 3, 4 ve alt maddeleri esasları bir bütün içinde görülerek uygulamalara geçilebilecektir. Her SİT alanında 1, 2, 3, 4 ve alt maddeleri arasında kendi özellikleri ve ilkeleri ile girişim yapılarak bir bütün içinde görülerek yapılanma ve korunmasının değerlendirilmesi elde edilecektir.

ASLI GİBİDİR
İMZA - MÜHÜR
Ayşe GÜNEŞ
Şube Müdürü

Prof. Orhan ALSAÇ
BAŞKAN

Hüsrev TAYLA
BAŞKANVEKİLİ

Üye Akozan Feridun	Üye Aktepe Münir	Üye Akurgal Ekrem	Üye Alkın Bahadır	Üye Alsaç Orhan
-----------------------	---------------------	----------------------	----------------------	--------------------

Üye Serdaroğlu Ümit	Üye Eyice Semavi	Üye Kırzioğlu Fahrettin Bulunmadı	Üye Kuban Doğan	Üye Kuran Aptullah
------------------------	---------------------	---	--------------------	-----------------------

Üye Biler Remin	Üye Ögel Semra	Üye Erder Cevat Bulunmadı	Üye Tayla Hüsrev	Üye Tandoğan Rıfat
--------------------	-------------------	---------------------------------	---------------------	-----------------------

Üye Kültür Müsteşarı Emin Bilgiç	Üye Vak.Gn.Md. Mustafa Erman Bulunmadı	Üye Eski Eserler ve Müzeler Gn.Md. Nureddin Yardımcı	Üye Turizm Gn.Md. Ö.Faruk Sever	Üye Planlama ve İmar Gn.Md. Erdem Kırdar
--	---	---	---------------------------------------	---

Üye
Rauf Beyru

VII.2. T.K.T.V.Y.K.'NUN 3.9.1985 GÜN VE 1378 SAYILI KARARI

Toplantı No. ve Tarihi : 32, 3.9.1985
Karar No. ve Tarihi : 1378, 3.9.1985

Toplantı Yeri:
ANKARA

Ankara İl Merkezinde bulunan, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 12.4.1980 gün ve A-2167 sayılı genel kararı ile belirlenen Hacı Bayram Camii Çevresi I.Derece Kentsel Sit Alanı ile Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıkları, Ankara Belediyesi İmar Müdürlüğü'nün Ağustos 1984 gün ve İP.666.R.4080/84(446/H.2) sayılı yazısı üzerine 2981 sayılı Kanunun 6. maddesi uyarınca 2863 sayılı Kanun doğrultusunda Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara Büyükşehir Belediyesi ve Altındağ Belediyesi uzmanlarınca mahallinde incelenmiş, hazırlanan bilgi ve belgelerin değerlendirilmesi sonucunda;

1-Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 12.4.1980 gün ve A-2167 sayılı kararı ile belirlenen Hacı Bayram I.Derece Kentsel Sit Alanının 1/1000 ölçekli halihazır haritalarda gösterildiği şekilde belirlenmesine,

Sit alanını etkileme alanı olarak belirlenen alanın; Hacı Bayram I.Derece Kentsel Sit Alanını etkilemesi gözönünde bulundurularak, İmar Plancısının bu alanı etkileme ve geçiş alanı olarak değerlendirmesi, cephe silueti ve gabari sınırlaması yapılarak planlanması, temel hafriyatının ilgili Müze Müdürlüğü denetiminde yapılmasına, bu alan içinde kalan ve Hükümet Caddesi üzerinde bulunan komşu parsellerde mevcut imar planına göre uygulama yapılabileceğine,

2-Ekli listede adresleri ve kadastral durumları belirtilen yapıların, 2863 sayılı Kanun uyarınca korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescil kayıtlarının devamına,

Tescil kayıtlarının devam etmesine karar verilen yapılardan; 325,329,330,341,343,344, 345,352,362 ve 382 envanter no'lu yapıların statik durumlarının kötü olması nedeniyle, mimari özelliklerini bozmadan, 2863 sayılı Kanun ve 6.1.1984 gün ve 66 sayılı ilke kararı doğrultusunda onarımlarına, ilgili Belediyesi'nce anılan yapıların mülk sahiplerine bildirimde bulunulmasına,

3-Ekli listede adresleri ve kadastral durumları belirtilen taşınmazların, korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı özelliğini kaybetmeleri nedeniyle tescil kararlarının kaldırılmasına,

4-Ekli listede adresleri ve kadastral durumları belirtilen taşınmazların, 2863 sayılı Kanun uyarınca korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları olarak tescil edilmelerine,

5-Ekli 1/1000 ölçekli haritalarda gösterildiği şekilde; Gülten Sokak, Boyacılar Sokak, Sarıbağ Sokak ve Gaziantep Sokakta cephe korumasının sağlanmasına,

6-Ahi Yakup Camisine ve Hacı Bayram Camisi'nin avlusuna sonradan yapılan eklentilerin kaldırılmasına ve ekli 1/1000 ölçekli haritalarda gösterildiği şekilde; Hacı Bayram Camisi ile Ahi Yakup Camisi'nin bulunduğu alanlarda, 1/500 ve 1/200 ölçekli meydan ve çevre düzenlemelerinin hazırlanarak Kurulumuza iletilmesine,

7-Hacı Bayram I.Derece Kentsel Sit Alanının 1. Bölgesinin, 2863 sayılı Kanun uyarınca, karar tarihinden itibaren 2 yıl içerisinde, ilgili Belediyesi'nce Koruma Amaçlı İmar Planının hazırlanarak onaylanmak üzere, Kurulumuza sunulmasına,

Koruma Amaçlı İmar Planı hazırlanıncaya kadar 1. Bölgede Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 12.4.1980 gün ve A-2167 sayılı kararının ekindeki yapılanma koşullarının geçerli olmasına,

8-Ankara Büyükşehir Belediyesi'nce, Hacı Bayram I.Derece Kentsel Sit Alanının 2. Bölgesi için hazırlanarak Kurulumuza sunulan Koruma Amaçlı İmar Planının uygun olduğuna, Hacı Bayram II. Bölge Koruma İmar Planı uygulama koşulları ile bir bütün teşkil ettiğine,

9-Ekli 1/1000 ölçekli haritalarda sınırları belirtilen sit sınırlarının geçerli olduğuna,

10-Korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescilli olan ve tescil edilen taşınmazların tapularına şerh verilirken kadastrallarına göre şerh verilmesine karar verildi.

KORUNMASI GEREKLİ TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIĞI OLARAK TESCİLLERİNİN
DEVAM ETMESİNE KARAR VERİLEN TAŞINMAZLARIN LİSTESİ:

Eski

Env.No:	Adı	: Adresi
320	Muhasebe Md.'lüğü Binası	Hisar Cad. No:3, 17 pafta, 114 ada, 7-8-9-10-11-13 parsel
321	İşyeri	Anafartalar Cad. No:21, 16 pafta, 115 ada, 2 parsel
322	Balaban Mescidi	Altıntaş Mah. Gülten Sok. No:4, 17 pafta, 114 ada, 14-17 parsel
323	Konut+İşyeri	Altıntaş Mah. Güvercin Sok. No:11, 16 pafta, 115 ada, 20 parsel
324	Konut+İşyeri	Altıntaş Mah. Güvercin Sok. No:13, 16 pafta, 115 ada, 18 parsel
325	İşyeri	Altıntaş Mah. Adliye Sok. No:14-14/A, 14/B Güvercin Sok. No:15, 16 pafta, 115 ada, 19 parsel
326	Konut+İşyeri	Altıntaş Mah. Güvercin Sok. No:12/A-B-C, 17 pafta, 93 ada, 4 parsel
327	İşyeri	Hükümet Cad. No:4, 16 pafta, 116 ada, 2 parsel
328	Otel+İşyeri	Adliye Sok. No:1, 11 pafta, 94 ada, 8 parsel
329	İşyeri	Adliye Sok. No:3/A-B(CIIAI), 329 pafta, 94 ada, 8 parsel
330	Konut+İşyeri	Adliye Sok. No:7-7/A, 11 pafta, 94 ada, 5 parsel
331	Konut+İşyeri	Öztürk Mah. Etizafer Sok. No:8, 11 pafta, 94 ada, 10-11-12 parsel
332	İşyeri	Hacıbayram Veli Sok. No:1-1/A, 11 pafta, 86 ada, 1 parsel
333	Konut	Sevim Sok. No:3, 11 pafta, 87 ada, 31 parsel
334	Ahi Tura Mescidi	Altıntaş Mah. Eti Sok. No:14, 11 pafta, 87 ada, 29 parsel
335	Konut	Altıntaş Mah. Eti Sok. No:9-9/A, 11 pafta, 88 ada, 1 parsel
336	Ahi Tura Çeşmesi	Altıntaş Mah., 11 pafta, 276 ada, 7 parsel
337	Konut	Altıntaş Mah. Eşme Sok. No:14, Gülten Sok. No:5, 17 pafta, 95 ada, 4 parsel
340	Öğrenci Yurdu+İşyeri	Altıntaş Mah. Güvercin Sok. No:39-41, 11 pafta, 88 ada, 21 parsel
364	Konut	Gaziantep Sok. No:19, 8 pafta, 42 ada, 3 parsel
365	Konut	Gaziantep Sok. No:17, 8 pafta, 42 ada, 4 parsel
366	Konut	Ocak Sok. No:10, 12 pafta, 51 ada, 37 parsel
367	Konut	Ocak Sok. No:12-14, 12 pafta, 51 ada, 40 parsel

Eski

Env.No:	Adı	: Adresi
368	Turgut Reis İlkokulu	Okul Meydanı, No:1, 8 pafta, 42 ada, 8 parsel
369	Konut	Şehit Keskin Sok. No:21, 7 pafta, 44 ada, 1-2 parsel
370	Sur Kalıntısı	Sarıbağ Sok., 12 pafta, 51 ada, 15-17 parsel
371	Konut	Öztürk Mah. Sarıbağ Sok. No:3, Ocak Sok. No:4, 12 pafta, 51 ada, 13 parsel
372	Konut	Öztürk Mah. Şehit Keskin Sok. No:14, 12 pafta, 51 ada, 10 parsel
374	İşyeri	Şehit Keskin Sok. No:6, 11 pafta, 65 ada, 9 parsel
375	Hacıbayram Camii ve Türbesi	12 pafta, 51 ada, 3 parsel
376	Oğüst Mabedi	Hacıbayram Veli Cami Yanı, 12 pafta, 51 ada, 2 parsel
341	Konut+İşyeri	Altıntaş Mah. Güvercin Sok. No:43, 11 pafta, 88 ada, 20 parsel
342	İşyeri	Altıntaş Mah. Güvercin Sok. No:45-45/A-45/B, 11 pafta, 88 ada, 19 parsel
343	Konut	Altıntaş Mah. Güvercin Sok. No:34, Boyacılar Sok. No:31, 14 pafta, 89 ada, 1 parsel
344	Konut	Boyacılar Sok. No:21, 14 pafta, 90 ada, 5 parsel
345	Konut	İzzettin Mah. Börkçüler Sok. No:5, 14 pafta, 61 ada, 2 parsel
346	Konut	Şeyh İzzettin Mah. Dar Sok. No:4, Yay Sok. No:11, 14 pafta, 60 ada, 21 parsel
347	Şeyh İzzettin Mescidi	Şeyh İzzettin Mah. Yay Sok. No:10, 14 pafta, 59 ada, 10 parsel
348	Şeyh İzzettin Türbesi	Şeyh İzzettin Mah. Sonerler Sok., 13 pafta, 55 ada, 2 parsel
349	Konut	Şeyh İzzettin Mah. Sonerler Sok. No:14, 13 pafta, 55 ada, 42 parsel
350	Konut+İşyeri	İzzettin Mah. Taşpınar Sok. No:3, 22 pafta, 53 ada 10-11 parsel
352	Konut	İzzettin Mah. Taşpınar Sok. No:4, 13 pafta, 3 ada, 3 parsel
353	Konut	İzzettin Mah. Taşpınar Sok. No:2, 13 pafta, 3 ada, 2 parsel
354	Konut	İzzettin Mah. Taşpınar Sok. No:1, 22 pafta, 53 ada, 18 parsel
355	Konut+İşyeri	İzzettin Mah. Çamlıca Sok. No:19-21-23, 22 pafta, 53 ada, 15-16-1 parsel
356	Türbe	Gülbaba Türbesi, Hacı Bayram Veli Sok.,
357	Ahi Yakup Camii	Hacı Bayram Veli Sok., 8 pafta, 42 ada, 1-2-10 parsel
359	Konut	Gaziantep Sok., No:4, 12 pafta, 54 ada, 4 parsel
360	Konut	Gaziantep Sok. No:1, 12 pafta, 51 ada, 44-45-46-47 parsel
361	Konut+İşyeri	Sarıbağ Sok. No:35, Gaziantep Sok. No:2, 12 pafta, 54 ada, 3 parsel
362	Konut+İşyeri	Sarıbağ Sok. No:3, 12 pafta, 51 ada, 47 parsel
363	Konut	Gaziantep Sok. No:21, 8 pafta, 42 ada, 2 parsel
377	Osman Fazıl Paşa Türbesi	Hacıbayram Mah. Hacıbayram Veli Avlusunda, 11 pafta, 64 ada, 3 parsel
382	Konut+İşyeri	Şehit Keskin Sok. No:15, 7 pafta, 49 ada, 1 parsel

KORUNMASI GEREKLİ TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIĞI ÖZELLİĞİNİ KAYBETMESİ
NEDENİYLE TESCİL KARARI KALDIRILAN TAŞINMAZLAR:

Eski

Env.No:	Adı	: Adresi
351	Konut	İzzettin Mah. Taşpınar Sok. No:6, 13 pafta, 55 ada, 38-39 parsel
358	Konut	Hacıbayram Veli Sok. No:35, 8 pafta, 52 ada, 3 parsel
373	Konut	Şehit Keskin Sok. No:8-8/A-8/B, 11 pafta, 65 ada, 9-10 parsel

KORUNMASI GEREKLİ TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIĞI OLARAK
TESCİL EDİLEN TAŞINMAZLARIN LİSTESİ:

Yeni

Env.No:	Adı	: Adresi
436	Konut	Etizafer Sok. No:1, 87 ada, 12 parsel
437	Konut	Etizafer Sok. No:17, Güvercin Sok. No:23-23/A, 276 ada, 1 parsel
438	Konut	Sevim Sok. No:2, Güvercin Sok. No:25, 276 ada, 2 parsel

HACIBAYRAM II.BÖLGE KORUMA İMAR PLANI UYGULAMA KOŞULLARI:

I-AMAÇ :

Bu koruma plan notları, planı gerçekleştirmede yasaklayıcı olmaktan çok özendirici, fiziki ve toplumsal değişmelere açık bir düzenleme aracı olmayı amaçlar.

II-KAPSAM:

Hacıbayram II.Bölge olarak nitelendirilen alana ait plan notları aşağıdaki konuları kapsar:

- Temel eylemlerin belirlendiği kullanım türü ve alanları (Bölgeleme kararları),
- Koruma kararları ve yapılaşma koşulları,
- Ulaşım sistemi ve altyapı düzeni,

Yönetmelik, Hacıbayram çevresinin bir bütün olarak yapılaşma özelliklerini korumak amacıyla;

- Ada ve arsa büyüklükleri,
 - Yapı büyüklükleri,
 - Yapı planları,
 - Doğal koşullar,
 - Yapı öğeleri,
 - Yapı malzemesi,
 - Mimari biçimleme,
- konularında özgün görsel ve ölçülebilen nitelikleri esas alır.

III-TANIMLAR :

Hacıbayram II.Bölge Koruma İmar Planında geçerli tanımlar aşağıda belirtilmiştir:

1-Ticaret Bölgesi:

Ankara Metropoliten Alan Nazım Planına ilişkin uyulması zorunlu plan hükümlerinden,

Çalışma alanlarında yer alması uygun olmayan fonksiyonlar, Hacıbayram II. Bölgede de yer alamaz (Madde:2.2). Ayrıca, 1593 sayılı Hıfzısıhha Kanunu "Gayri sıhhi müesseselere ait yönetmelik" hükümlerinde belirtilen 1. ve 2. sınıf gayri sıhhi müesseselerin tamamı ile 3. sınıf gayri sıhhi müesseseler kapsamındaki aşağıda belirtilen fonksiyonların dışındakiler kesinlikle yer alamaz.

- * Fotoğraf filmi renklendirme ve boyama yerleri,
- * Kağıttan çeşitli kırtasiye malzemesinin yapıldığı yerler,
- * Küçük çapta dondurma imalathaneleri,
- * Kahve, kuruyemiř hazırlama yerleri,
- * Yufka ve pasta imalathaneleri,
- * 5 Hp gücünden az motor gücü kullanan ve işlenmiş deriden eşya imal edilen yerler,
- * Kuru kemik, boynuz, fildişi gibi hayvanı malzemenin mekanik usul ile işlendiğı yerler,
- * Peruk ve suni iek yapım yeri,
- * Bez ve benzeri dokumaya baskı yapılan yerler,
- * Ciltci,

Ticaret Bölgesi'nde sarsıntı, gürültü yaratacak aletler gerektiren üretim faaliyetleri, cephe düzeninde bozulmaya neden olabilecek, yapının strüktür sistemine zarar verebilecek, sürekli ve büyük servis aracı gerektirecek ticaret fonksiyonları yer alamaz (Kokulu, ateşli maddeler).

Ticaret Bölgesi; Hükümet Caddesi, Anafartalar Caddesi yolboyu, Adliye Sokağı bakan cepheler, Etizafer Sokağıın güney cepheleri ile 1,2,3 no.'lu adanın yol cepheleri ve Bend Deresi Caddesi kenarında, yenilenmesi önerilen kısmı içeren bölgedir.

Ada içerinde ortak kullanım alanlarında bakılan cephelerde ticaret yapılabilir.

Bendderesi Caddesi üzerindeki yenilenecek ticaret adası ilgili Belediyece kamulaştırılacaktır.

2-Konut+Ticaret Bölgesi:

Ticaret Bölgesi için geçerli kullanım koşullarının sadece zemin kat için geçerli olduğı, konut ve ticaret işlevinin bütünüleşerek, yer alacağı bölgedir.

Bu bölge; Güvercin Sokağıın Etizafer Sokak ve Hacıbayram Caddesi arasında kalan kısma bakan cepheler ile, 4-10 no.'lu adaları kapsar.

3-Konut Bölgesi:

Sadece konut kullanımının yer alacağı bölgedir. 11-18 no.'lu adaları kapsar.

4-Kamu ve İdari Kullanımlar:

Bendderesi Caddesine cephesi olan 19 no.'lu ada, Kamu Yönetimi'ne ayrılmıştır. Ankara Büyükşehir Belediyesi'nce kamulaştırma yapılacaktır.

5-Yeşil Alanlar:

Yeşil Alanlar; ocuk Bahçesi, park, çay bahçesi, seyir alanları gibi düzenlenecek alanlardır.

6-Sosyal Yapılar:

Alan içinde bazı yapıların sosyal amaçlı kullanılması önerilmiştir. Bu yapılara, Halk Eğitim, Kütüphane, Gençlik Merkezi vb. gibi fonksiyonlar verilecektir.

7-Özel Yöreler:

1/200 ve diğerk büyük ölçekli plan ve bölgelemeleri onay görmeden her türlü uygulamaya kapalı olan bölgelerdir.

IV-GENEL HÜKÜMLER :

1-Hacıbayram II.Bölge Koruma İmar Planı, Uygulama Planı olarak kabul edilmemektedir. Daha önceki uygulama planları geçerli olmayacaklardır.

2-Ankara Belediyesi İmar Yönetmeliği'nin bu plana ve aykırı uygulama koşullarına olan hükümleri uygulanmayacaktır.

3-Sit alanları içinde farklı yapılaşma istemleri, restorasyonu, yıkım, maili inhidam vb. kararlar G.E. ve A.Y.Kurulunun:

-11.9.1976-9863 (Eski Eser üstüne 14.12.1974 (8193) afiş ve yazı yazılması) tarih ve sayı kararı ile, 2863 sayılı yasanın 22. maddesi gereğince tescilli olan korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olması ve Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulunun:

-6.1.1984-58 (Maili inhidam eski eserlerin korunması)

-6.1.1984-59 (yıkım, yıktırılan eski eserlerin bulunduğu parselin Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı parseli olduğu, kovuşturma açılması ve ikinci grup aynı garbari ve inşaat hacminde yapılması)

-6.1.1984-61 (Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı üstüne yapılacak inşai müdahaleler, 1. 2. 3. grup Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı yapıların ayrımı)

-6.1.1984-66 (Tescilli ve tescilsiz yapıların adi onarım ilke kararı - Kültür Bakanlığı 24.8.1981 : 1981/63 sayılı genelgesi)

-6.1.1984-70 (Ülkemizdeki savurganlığı önlemek amacıyla kamulaştırılmış yapıların yıkımına gitmeden tamir ve tadille ekonomik kullanım getirilmesi)

tarih ve sayı ilke kararları ile 2863 sayılı yasaya göre işlem yapılacaktır.

4-a) VI.Bölümde adresleri verilen anıtlar (Eski Eserler) sivil mimarlık örnekleri, korunması gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı olarak tescil edilmişlerdir. (TKTVYK, 3.9.1985 gün ve 1378 sayılı karar)

b) Hacıbayram II.Bölge Koruma İmar Planı rapor ve plan notlarında saptanan ve tescil edilen Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının korunmaları, bakım ve onarımları için, Kültür ve Tabiat Varlıkları Bölge Kurulu'na rölöve ve restorasyon projeleri ile başvurulup izin alındıktan sonra uygulanmasına geçilecektir.

5-Sit Alanında korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları olarak tescil edilen sivil mimarlık örneklerinde, yapının bünyesinde, mimarisinde ve malzemesinde değişiklik yaratmayacak adi tamirata Altındağ Belediyesi İmar Müdürlüğü, Ankara Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü yetkilidir. (T.K.T.V.Y.K'nun 6.1.1984 gün ve 66 sayılı kararı). Bu kuruluşların izni olmadan eski eser sivil mimarlık yapılarında adi tamirat müdahalesi yapılamaz.

Bu yapılarda; merdiven, tavan süslemesi, ahşap oymacılık, duvar resmi, alçı kabartma, vb. değerler adi tamirat kapsamına girmez, Kuruldan projelerine göre uygulama izni alınır.

Sivil mimarlık örnekleri, resmi, dini, askeri eski eser yapıların müştemilat ve bahçe duvarı gibi eklerinin tamir ve tadilatlarında 1/50 veya 1/100 ölçekli rölöve projesi ve yeterli fotoğrafları ile kuruldan izin alınır.

6-Hacıbayram Sit alanı içinde her türlü hafriyat işleri hafriyat süresince Anadolu Medeniyetleri Müze elemanları nezaretinde yapılacaktır.

Başlamadan önce ilgisinden, inşaat ve hafriyat yerinin, Anadolu Medeniyetleri

- Müzesi Müdürlüğü'ne bildirileceğini, hafriyatın makina (buldozer, vibratör, kepçe) kullanılmadan yapılacağına, hafriyat sonunda muhafazaya değer bir kültür varlığı çıktığında 2863 sayılı Kanunun ilgili hükümleri doğrultusunda işlem yapılacaktır.
- 7-1/1000 ölçekli Hacıbayram II.Bölge Koruma İmar Planı bu plan notları ile bir bütündür. Birlikte uygulanır. Planda gösterilen kararlar öncelik taşır, planda karışık bir karar bulunmadığı sürece bu plan notları hükümleri uygulanır.
- 8-Plan üzerinde gösterilmeyen mevcut yollar korunacaktır.

V-YAPILAŞMA KOŞULLARI:

VI-YAPI GRUPLAMASI VE TANIMI:

1-Tescilli Yapılar:

Gerek iç, gerekse dış mimari olarak özgün niteliğini kaybetmemiş, korunması gerekli tescilli yapılardır. VI.Bölümde planlama alanındaki tescilli yapıların tam bir listesi verilmiştir.

Tescilli yapılarda yapılacak uygulamalar Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu'nun 61 sayılı ilke kararı doğrultusunda gerçekleştirilecektir.

2-Tescilsiz, Sokağa Katkılı Cephelerden Dolayı, Cephe Özelliklerinin Korunması Öngörülen Yapılar:

Bu yapılar, tescil edilmiş bulunmamakla beraber, planlama çalışmaları neticesinde belirli bir sokak bütünlüğü sağladığı ve mimari özellikleri ile sokağa görsel bir katkıda bulundukları saptanmış yapılardır.

Bu niteliklerinden dolayı, cephelerinin korunması öngörülmektedir.

Bu tip yapılarda yıkılmadan önce ve hazırlanacak proje konusunda Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Ankara Bölge Kurulu'ndan izin alınacaktır.

3-Yenilenmesi Öngörülen Yapılar:

Bu yapılar, strüktürel olarak korunamayacak düzeyde bozulmuş yapılar ile, sit karakterine uymayan çevreye uyumsuzluğu nedeni ile yıkılacak yapılardır. Yerine Yönetmelik Hükümlerinde belirtilen yapılaşma koşulları uyarınca hazırlanacak projesi ile Ankara Bölge Kurulu'ndan izin almak koşulu ile yeni bir yapı yapılabilir.

V2-TEK YAPIYA ÖZGÜ YAPILAŞMA KOŞULLARI:

V.2.1. Onarım Koşulları:

Sit Alanı içinde korunması gerekli tescilli yapılmış bulunan korunması gerekli sivil mimarlık örneklerinin, dış cephe öğeleri, pencere, kapı, saçak, pervaz, eliböğünde, bahçe duvarı, harpuşa, kiremit, parmaklık, kafes vb. ölçü, biçim ve malzeme değiştirilemez.

Tescilli yapılar hiçbir şekilde dış cephesinde görüntüyü değiştirecek ilave bir yapı, duvar veya herhangi bir yabancı elemanla kapatılmayacaktır.

Strüktür Sistemi:

Tescilli yapılarda, geleneksel taşıyıcı sistem değiştirilemeyecek, onarımlar, geleneksel malzeme ile yapılacaktır. Geleneksel özellik taşıyan tescilsiz yapılarda ise, eğer taşıyıcı sistem tamir gerektiriyorsa, yine eskisine uygun olarak onarılacaktır, ancak, kötü durumda ise, geleneksel sisteme uygun olarak modern malzeme ile değiştirilebilecektir.

Çatı:

Çatı, ahşap olarak kırma ya da beşik çatı tipinde olacak, izolasyon sağlanacaktır. Tescilli yapılarda, alaturka kiremit örtüsü, tescilsiz yapılarda marsilya tipi kiremit

kullanılabilecektir. Saçak onarımlarında boyutlar değiştirilmeyecektir. Bacalar çatıdan çıkarılacak, sokağa kesinlikle boru uzatılmayacaktır.

Duvarlar:

Tescilli yapıların onarımında duvarlar, geleneksel biçimde onarılacaktır. Cephe onarımlarında bina özgün renkleri kullanılacaktır.

Tavan ve Döşeme Kaplamaları:

Tescilli yapılarda eğer geleneksel ahşap malzeme tamir edilebilecek durumda ise, onarım geleneksel malzeme ile yapılacaktır. Eğer kötü durumda ise, modern malzeme kullanılabilecektir. Tescilsiz yapılarda da tamirler modern malzeme ile yapılabilecektir.

Açıklıklar:

Tüm yapılarda pencerelerin, sokak kapılarının ve bahçe kapılarının boyutları geleneksel özelliklerini koruyacak, değişmiş olanlar, eski boyutlarına çevrilecektir. Pencere bölümleri yine geleneksel özelliklerde ve giyotin ya da iki kanatlı olarak düzenlenecektir. Ahşap kafes, düz demir parmaklık kullanılabilecek, ahşap doğramalar; ahşap rengine boyanacak ya da pinotex ile korunacaktır. Yapıların ticaret işlevini sürdüren kısımlardaki açıklıklar da (pencere ve kapılar) geleneksel boyutlara çevrilecek, ahşap kepenkler kullanılacaktır. Dükkan tabelaları, sadece dükkana giriş kapıları üzerinde yer alacaktır.

Bahçeler:

Konutların bahçe düzenleri ile bahçe duvarları geleneksel özelliklere uygun olarak düzenlenecek, bahçe duvarları, ahşap hatıllı moloz taş duvar olarak onarılacaktır. Döşemeler özgün durumuna uygun biçimde taş-toprak olacaktır. Bahçelerde yeşil elemanın zenginleştirilmesine özen gösterilecektir.

Servis Eksikliği:

V.C., Banyo ve Mutfak hacimleri, konutların içerisinde gerçekleştirilecektir. Bu hacimlerin yapım ya da onarımında modern malzeme kullanılabilecektir.

Bozulmuş Cephelerde Onarım:

Konut Bölgesindeki yapılarda bozulmuş cepheler, binanın özgün cephesine uydurularak onarılacaktır.

Ticaret Bölgesindeki yapılarda, zemin kat, vitrin büyüklükleri, bina özgün cephesi, pencere, kapı oranlarına uydurularak, pencere eninin tam veya yarım katı olarak binanın strüktürel sistemine zarar vermeden genişletilebilir.

V.2.2. Yeni Yapılarda Yapılanma Koşulları:

Alan içinde yapılacak yeni yapılarda uyulması gereken ortak yapılanma koşulları aşağıda belirtilmiştir.

Buna göre;

- 1-Sit düzeni içindeki tescilli olmayan yapıların yıkılıp yeniden inşası halinde,
- 2-Plan uyarınca düzenlenen adalarda oluşturulacak yeni yapılarda,

1. BİNA KONUMU:

Arşanın yol cephesindeki giriş, avlu, bahçe girişi vb. gibi boşluklarla yapı, yol boyunca birbirini takip eden diğer yapılarla bir uyum içindeyse ve yapı ön bahçe mesafesi yok ise, yeni yapılacak yapı da, bulunduğu parselde aynı uyumu sağlamak zorundadır.

2. KAT YÜKSEKLİĞİ:

Bina yüksekliği, binanın kitesinin oturduğu tabii zemin orta noktasından son kat tavanı üstüne kadardır.

Sit düzeni içinde en fazla iki kat yüksekliğinde bina yapılabilecektir (max.H=6,50 m).

Bu bölgelerde yıkılıp yeniden yapılacak yapılarda, cephe hattının veya avlu duvarlarının halihazır sınırı izlemesi, mevcut yol profilinin değişmemesi gereklidir.

Yapılarda strüktürel sistem, modern malzeme ile gerçekleştirilebilecektir. Ancak, yöresel renklerle uyum sağlanacaktır.

3. ÇATI VE SAÇAKLAR:

Çatı, en az %33 en fazla %33 meyilli, kiremit kırma çatı olacaktır. Teras çatı ve çekme kat yapılmayacaktır.

Saçak genişliği, min. 0,40 m; max. 1,20 m olacaktır.

Çatı üstünde bacadan başka çıkıntı yapılmayacaktır. (Su deposu vs. meyilli çatı içine gizlenecektir.)

Çatı meyilinden yararlanılarak kat kazanılmayacaktır.

4. ÇIKMALAR:

Çıkma: Yapıların zemin katının üzerindeki katlarda, bulunduğu katın tabanı düzeyinde ve bir alttaki kat cephesinden açık veya kapalı olarak dışarı taşan bölümlerdir.

Çıkma, birinci katın üstünden başlar, zemin katta çıkma yapılamaz. Çıkma derinliği min. 0,70 m; max. 1,20 m olacaktır. Yol üzerinde karşılıklı gelen çıkma arası uzaklık en az 3,50 m'dir.

5. PENCERELER:

Normal kat pencerelerinde kısa kenar, min. 0,60 m; max. 0,80 m olacaktır. Genişliğin yüksekliğe oranı 1/2 olacaktır. Doğramalar ahşap olacak, ahşap rengine boyanacak ya da pinotex ile korunacaktır. Zemin kat pencerelerinde yatay kenar, max. 0,50-0,80 m; genişliğin yüksekliğe oranı 1/2 olacaktır. Zemin kat pencerelerinde düz demir parmaklıklar, istenirse tüm pencerelerde ahşap kepenk kullanılabilir. Ticaret Bölgeleri'nde zemin katla üst kat pencere boyutlarına uyumlu bir şekilde arttırılarak, vitrin düzenlemesi yapılabilir.

V.3. YOLLAR VE MEYDANLAR:

1. ARAÇ YOLLARI: (Motorlu trafiğe açık olan yoldur.)

Kaplama cinsi olarak, beton, asfalt, kırma taş vb. malzeme kullanılabilir ve kaldırım yapılacaktır.

2. GEREĞİNDE SERVİS YOLLARI: Ağırlık yaya trafiği olup, gereğinde motorlu taşıtların (çöp, yangın, sağlık vb. gibi hizmetler açısından) girebileceği yollardır. Kaldırım yapılmayacaktır. Kaplama cinsi olarak kırmalar, arnavut kaldırımı vb. malzeme kullanılacaktır.

3. DÜZENLENECEK YAYA YOLLARI: Tamamen yaya trafiğine açık olacak ve kaldırım yapılmayacaktır. Kaplama cinsi olarak, geleneksel malzeme kullanılacaktır. Sokak mobilyaları, (elektrik direkleri, lambalar, banklar vb.) geleneksel malzemeden veya uygun malzemelerden yapılacaktır.

4. **MEYDANLAR:** Geleneksel yaşam koşullarına ve çevre yapılaşmalara uygun olarak düzenlenecektir. 1/200 ölçekli meydan düzenleme projeleri Anakara Bölge Kurulu'nda değerlendirilip karara bağlandıktan sonra ilgili Belediyesince onaylandıktan sonra uygulamaya geçilecektir.

V.4. **ALTYAPI:**

Yapılacak projelendirmeye göre, veya yollarında elektrik ve telefon şebekeleri yer altına alınır, direkler kaldırılır. Projeye göre, sokak aydınlatma donanımı Belediyece yapılır. Sokak lambası olarak bina köşelerine asılı tipte özgün sokak aydınlatma sistemleri kullanılacaktır.

VI. **KORUNMASI GEREKLİ TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARININ LİSTESİ:**

Envanter No.

Eski	Yeni	Adı	: Adresi
320	-	Muhasebe Müdürlüğü Binası	Hisar Cad. No:3, 17 pafta, 114 ada, 7-8-9-10-11-1 parsel
321	-	İşyeri	Anafartalar Cad. No:21, 16 pafta, 115 ada, 2 parsel
322	-	Balaban Mescidi	Altıntaş Mah. Gülten Sok. No:4, 17 pafta, 114 ada, 14-17 parsel
323	-	Konut+İşyeri	Altıntaş Mah. Güvercin Sok. No:11, 16 pafta, 115 ada, 20 parsel
324	-	Konut+İşyeri	Altıntaş Mah. Güvercin Sok. No:13, 16 pafta, 115 ada, 18 parsel
325	-	İşyeri	Altıntaş Mah. Adliye Sok. No:14-14/A-14/B, Güvercin Sok. No:15, 16 pafta, 115 ada, 19 parsel
326	-	Konut+İşyeri	Altıntaş Mah. Güvercin Sok. No:12-A,B,C, 17 pafta, 93 ada, 4 parsel
327	-	İşyeri	Hükümet Cad. No:4, 16 pafta, 116 ada, 2 parsel
328	-	Otel+İşyeri	Adliye Sok. No:1, 11 pafta, 94 ada, 8 parsel
329	-	İşyeri	Adliye Sok. No:3-A-B(CIIA1), 329 pafta, 94 ada, 7 parsel
330	-	Konut+İşyeri	Adliye Sok. No:7-7/A, 11 pafta, 94 ada, 5 parsel
331	-	Konut+İşyeri	Öztürk Mah. Etizafer Sok. No:8, 11 pafta, 94 ada, 10-11-12 parsel
333	-	Konut	Sevim Sok. No:3, 11 pafta, 87 ada, 31 parsel
334	-	Ahi Tura Mescidi	Altıntaş Mah. Eti Sok. No:14, 11 pafta, 87 ada, 29 parsel
335	-	Konut	Altıntaş Mah. Eti Sok. No:9-9/A, 11 pafta, 88 ada, 1 parsel
336	-	Ahi Tura Çeşmesi	Altıntaş Mah., 11 pafta, 276 ada, 1 parsel
337	-	Konut	Altıntaş Mah. Eşme Sok. No:14, Gülten Sok. No:5, 17 pafta, 95 ada, 4 parsel
340	-	Öğrenci Yurdu+İşyeri	Altıntaş Mah. Güvercin Sok. No:39-41, 11 pafta, 88 ada, 21 parsel
341	-	Konut+İşyeri	Altıntaş Mah. Güvercin Sok. No:43, 11 pafta, 88 ada, 20 parsel
342	-	İşyeri	Altıntaş Mah. Güvercin Sok. No:45-45/A-45/B, 11 pafta, 88 ada, 19 parsel
343	-	Konut	Altıntaş Mah. Güvercin Sok. No:34, Boyacılar Sok. No:31, 14 pafta, 89 ada, 1 parsel
344	-	Konut	Boyacılar Sok. No:21, 14 pafta, 90 ada, 5 parsel

345	-	Konut	İzzettin Mah. Börkçüler Sok. No:5, 14 pafta, 61 ada, 2 parsel
346	-	Konut	İzzettin Mah. Dar Sok. No:4, Yay Sok. No:11, 14 pafta, 60 ada, 21 parsel
347	-	Şeyh İzzettin Mescidi	Şeyh İzzettin Mah. Yay Sok. No:10, 14 pafta, 59 ada, 10 parsel
348	-	Şeyh İzzettin Türbesi	Şeyh İzzettin Mah. Sonerler Sok., 13 pafta, 55 ada, 2 parsel
349	-	Konut	Şeyh İzzettin Mah. Sonerler Sok. No:14, 13 pafta, 55 ada, 42 parsel
350	-	Konut+İşyeri	İzzettin Mah. Taşpınar Sok. No:3, 22 pafta, 53 ada, 10-11 parsel
352	-	Konut	İzzettin Mah. Taşpınar Sok. No:4, 13 pafta, 3 ada, 3 parsel
353	-	Konut	İzzettin Mah. Taşpınar Sok. No:2, 13 pafta, 3 ada, 2 parsel
354	-	Konut	İzzettin Mah. Taşpınar Sok. No:1, 22 pafta, 53 ada, 18 parsel
355	-	Konut+İşyeri	İzzettin Mah. Çamlıca Sok. No:19-21-23, 22 pafta, 53 ada, 15-16-17 parsel
-	436	Konut	Etizafer Sok. No:1, 87 ada, 12 parsel
-	437	Konut	Etizafer Sok. No:17, Güvercin Sok. No:23/A, 276 ada, 1 parsel
-	438	Konut	Sevim Sok. No:2, Güvercin Sok. No:25, 276 ada, 2 parsel

ASLI GİBİDİR.

İMZA - MÜHÜR

Fusun ERSOY

Şube Müdürü

Kemal GÖKÇE

BAŞKAN

Müsteşar

Üye	Üye	Üye	Üye	Üye
Akazan (Feridun)	Aktan (Tahir)	Çubuk (Mehmet)	Emre (Kutlu)	Karamağaralı (Haluk)
Üye	Üye	Bulunmadı	Bulunmadı	Bulunmadı
Öney (Gönül)	Boysal (Yusuf)	Üye	Üye	
	Bulunmadı	Tankut (Gönül)	Özkan (Gültekin)	
Üye	Üye	Üye	Üye	Üye
Es.Eser.ve Müze.	Turizm Gn.Md.	Plan.ve İmar	Orman Gn.Md.	Vakıflar Gn.Md.
Gn. Md.		Gn. Md.		
Yardımcı (Nurettin)	Ataman (Oktay)	Ünal (Tankut)	Karadeniz (M.Ali)	Elbruz (Leyla)

VII.3. T.K.T.V.Y.K.'NUN 6.1.1984 GÜN VE 61 SAYILI İLKE KARARI

Toplantı No. ve Tarihi: 4 6.1.1984

Karar No. ve Tarihi : 61 6.1.1984

İLKE KARARI

Korunması gerekli Kültür varlıklarının gruplamaları ve bunlara ilişkin yapılacak uygulamaları kapsayan Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 14.1.1978 gün ve 10200 sayılı kararının değerlendirilmesi sonunda:

Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları;

I. GRUP YAPILAR:

Değerlendirmede aranan ve 2863 sayılı kanunda belirtilmiş bulunan niteliklerden çoğuna, üstün değerde sahip olması nedeni ile gelecek kuşaklar için içi ve dışı ile olduğu gibi saklanması gereken yapılardır. Bu tür yapılar, bakım, onarım ve korunmasında yapılabilecek uygulama ve alınabilecek önlemler bakımından üç bölümde toplanmıştır.

I.A-Sadece bakım ve onarımı ile yetinilmesi gereken yapılar.

I.B-Günümüz yaşantısının gerektirdiği olanakları sağlayacak, ancak yapının iç ve dış görünüşlerini, karakter ve görünen malzeme dokusu ile süslemelerini ve plan özelliğini bozmayacak müdahalelerin yapılabileceği yapılar.

I.C-Bugün var olmakla beraber (tapu kaydı, kadastral ve tarihi belgeler, fotoğraf, rölöve v.s. gibi) belgelerle varlıklarını ve özelliklerini bildiğimiz I.A ve I.B maddelerinden birinin uygulanabileceği yapılar.

II. GRUP YAPILAR:

Değerlendirilmede aranan ve 2863 sayılı kanunda belirtilmiş bulunan niteliklerinden, özellikle önemi açısından, yalnız dış görünüşleri ve gabarileri ile korunması gerekli yapılardır. Bu tür yapılarda, uygulanacak korunmaya dönük yapısal girişimler bakımından iki ana ve yedi alt bölümde toplanmıştır.

II.A-1-Gabarisini, dış mimarisini ve dış cephe malzemesini ve taşıyıcı elemanlarını yıkmadan ve değiştirmeden olduğu gibi korumak ve varsa, belirli bir kısmının da plan özelliği ile süslemelerini olduğu gibi korumak koşulu ile kat planı, malzeme ve iç mimari olarak kısmen yenilenebilecek yapılar.

II.A-2-Gabarisini, dış mimari görüntüsünü ve dış cephe eleman ve malzemesini aynen korumak şartıyla, iç taşıyıcı elemanları, kat planları, iç malzeme ve iç mimarisi yenilenebilecek yapılar.

II.A-3-Korunması gerekli kültür varlıklarının mimari görüntüsündeki malzeme ve yapı elemanlarında eserin bütünlüğünü ve karakterini bozmamak koşuluyla, mimari ve iç taşıyıcı elemanlarında ve gabarisinde bazı önemsiz değişiklikler yapılabilecek, kat planları, malzeme dış ve iç mimarisi yenilenebilecek yapılar.

II.A-4;II.A-1, II.A-2 veya II.A-3 şartlarından birine uymak kaydıyla, özellikle bitişik nizam, Kurulumuzun ileri süreceği şartlarla (ilave katın geri çekilmesi gibi) geçerli imar planındaki yükseklik ve derinliklere uygun yenileme ve eklemelerin yapılabileceği yapılar.

II.B-1-Bir bölümü var olan veya çok değişikliğe uğramış olup görünüşlerinin, varsa fotoğraf, rölöve gibi belgelere dayanarak, yoksa devri ve mimari üslubuna uygun olarak projelendirilebilecek, planları malzeme ve mimarisi tümü ile yenilenebilecek yapılar.

II.B-2-Bugün var olmakla beraber fotoğraf, rölöve v.s. belgelerle varlığını ve özelliklerini bildiğimiz, II.A-1, II.A-2, II.A-3 ve II.A-4 maddelerinden birinin uygulanabile-

ceği yapılar.

II.B-3-Çevresi, yukarıda özellikleri belirtilmiş yapılar ile oluşmuş sit bölgelerinde bulunan parsellerde çevresinin içinde yadırganmayacak mimari ile ve yürürlükteki imar nizamına bakılmaksızın yapılabilecek yapılar.

III. GRUP YAPILAR:

İkiye ayrılmaları uygun mütalaa edilmiştir.

III.A-Sahip oldukları niteliklere göre II. grup yapılardan olmasına karşılık çevresinin gerek mimari, gerekse gabari bakımından tümü ile yenilenmiş ve tek başına koruma şansını kaybetmiş veya kamu yararına kaldırılması gereken ve yeterli fotoğrafları ile arşivlenmede geri olduğu yetkili kuruluşlarca onaylanmış rölövelerinin Kurulumuz ve Devlet arşivlerine teslimi sonunda yıkılarak, yerine yürürlükteki imar nizamına göre uygulama yapılabilecek yapılar.

III.B-Bazı değerli kısımlarının yeni yapıda aynen veya bazı ufak değişikliklerle kullanılması koşulu ile III-A maddesinin uygulanabileceği yapılar.

Korunması gerekli kültür varlıklarının yukarıda belirtilen gruplar altında değerlendirilmesi ve uygulanması bu koşullar doğrultusunda gerçekleştirilmesinin ilke kararı olarak kabul edilmesine karar verildi.

Aslı Gibidir.

MÜHÜR-İMZA

Gökçe GÜNEL

Şube Müdür Yardımcısı

Kemal GÖKÇE

BAŞKAN

Müsteşar

Üye	Üye	Üye	Üye	Üye
Akozan (Feridun)	Aktan (Tahir)	Çubuk (Mehmet)	Emre (Kutlu)	Karamağaralı (Haluk)

Üye	Üye	Üye	Üye
Öney (Gönül)	Özgüç (Nimet)	Tankut (Gönül)	Düzgünoğlu (Ercihan)
Müsteşar Yrd.			

Üye	Üye	Üye	Üye	Üye
Eski Eserler ve	Turizm Gn.Md.	Planlama ve İmar	Orman Gn.Md.	Vakıflar Gn.Md.
Müzeler Gn.Md.		Gn.Md.		

Yardımcı (Nurettin) Tarhan (Cem) Barışkın (Cemalettin) Özen (Ömer) Yiğitgüden (Galip)

VII.4. T.K.T.V.Y.K.'NUN 28.3.1985 GÜN VE 836 SAYILI KARARI

Toplantı No. ve Tarihi : 26, 28.3.1985
Karar No. ve Tarihi : 836, 28.3.1985

Toplantı Yeri:
ANKARA

Ankara, İl Merkezinin 2. Derece Kentsel SİT alanı içinde kalan Anafartalar, Sanayi, Şehir Teğmen Kalmaz, Denizciler Caddeleri üzerindeki kat düzenine ilişkin, Ankara Belediye Başkanlığı'nın İmar Müdürlüğü deyişli 4.11.1984 gün ve Plan Uygulama 8494/84 sayılı ve Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Ankara Bölge Kurulu Büro Müdürlüğü'nün 11.3.1985 gün ve 278 sayılı yazıları okundu, ekleri incelendi, yapılan müzakeresi sonunda;

Ankara İl Merkezinde Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 22.7.1983 gün ve A-4500 sayılı kararı ile "2.Derece Kentsel SİT alanı ve Kentsel SİT alanlarının koruma bölgesi içinde kalan, Şehit Teğmen Kalmaz Caddesinde, Sanayi Caddesinin Gazi Lisesi ile Şehit Teğmen Kalmaz Caddesi arasındaki bölümünde, Talatpaşa Bulvarının Samanpazarı meydanı ile Hasırcılar yolu arasındaki bölümünde daha önce oluşmuş mevcut 5,5-6 katlı yapılanmalar nedeniyle, diğer parsellerde 6 katlı yeni yapılanmaya gidilebileceğine,

Sanayi Caddesinin geri kalan bölümünde Anafartalar Caddesinde, Denizciler Caddesinde ve Talatpaşa Bulvarının Hasırcılar yolu ile Denizciler Caddesi arasında kalan bölümünde yine mevcut yapılanmanın durumu nedeniyle,

Kat yüksekliğinin 4 kat ile sınırlandırılması" hükme bağlanmıştır.

Ancak, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun Ankara eski kent dokusuna ilişkin, 12.4.1980 gün ve A-2167 sayılı kararıyla hükme bağlanan 2.Derece Kentsel SİT alanı yapılanma koşullarının 4-2-2-1 KONUT BÖLGELERİ maddesinin g) bendinde "Anafartalar, Sanayi, Şehit Teğmen Kalmaz, Denizciler Caddeleri üzerinde zemin+5 kat (h=18,50 m) yüksekliğinde Talatpaşa Bulvarı üzerinde zemin+3 kat (h=12,50 m) yüksekliğinde yeni yapı yapılabilir koşulu getirilmiştir.

Buna göre Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 22.7.1983 gün ve A-4500 sayılı kararı ile sınırlandırılan bu bölgelere ait kat yüksekliklerinin yerine daha önce Ankara eski kent dokusunun genel kararını içeren Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 12.4.1980 gün ve A-2167 sayılı kararında yer alan yapılaşma hükümlerinin uygulanmasına karar verildi.

ASLI GİBİDİR.

İMZA - MÜHÜR

Kemal GÖKÇE
BAŞKAN
Müsteşar

Fusun ERSOY
Şube Müdürü V.

Üye	Üye	Üye	Üye	Üye
Akozan (Feridun)	Aktan (Tahir)	Çubuk (Mehmet)	Emre (Kutlu)	Karamağaralı (Haluk)
Üye	Üye	Üye	Üye	
Öney (Gönül)	Boysal (Yusuf)	Tankut (Gönül)	Özkan (Gültekin)	
			Müsteşar Yard.	

Es.Eser ve Müzeler Gn.Md.	Turizm Gn.Md.	Planlama ve İmar Gn.Md.	Orman Gn.Md.	Vakıflar Gn.Md.
Semerci (Orhan)	Ataman (Oktay)	Tankut (Ünal)	Karadeniz (M.Ali)	Elbruz (Leyla)